

ผลของการนำหลักสูตรท้องถิ่นไปใช้

คณะผู้วิจัยได้ร่วมกับครู และผู้รู้ในชุมชน พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นขึ้น 2 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรฯ เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร และ เรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค แล้วนำหลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในช่วงปลายภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 เพื่อศึกษาผลของการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องยิ่งขึ้น แล้วจึงนำหลักสูตรฯ ฉบับปรับปรุงแล้ว ไปใช้ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 เพื่อศึกษาผลของการนำหลักสูตรฯ ไปใช้อีกครั้งหนึ่ง ผลของการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ มีดังต่อไปนี้

1. ผลของการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร ไปใช้

คณะผู้วิจัยนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร ไปใช้ 2 รอบ คือ รอบที่หนึ่งเป็นการทดลองใช้หลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้น และรอบที่สองเป็นการนำหลักสูตรฯ ฉบับปรับปรุงไปใช้ โดยในแต่ละรอบพิจารณาผลของการนำหลักสูตรไปใช้ใน 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ 1) ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน 2) ความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ ต่อการนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) ปัญหาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อการนำหลักสูตรไปใช้ สรุปผลของการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ได้ดังต่อไปนี้

1.1 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

ประเด็นที่คณะผู้วิจัยนำมาพิจารณาเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะที่พึงประสงค์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจร ไปใช้ในแต่ละรอบ มีดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1.1 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ในรอบที่หนึ่ง

คณะผู้วิจัยนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสมานกิจ จังหวัดราชบุรี ในช่วงปลายภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 20 คน ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมีดังต่อไปนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้น คณะผู้วิจัยพิจารณาจากผลการประเมินที่ได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์และผลการประเมินชิ้นงานในแฟ้มผลงานของนักเรียนในสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 40 และร้อยละ 60 ตามลำดับ ผลการประเมินมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

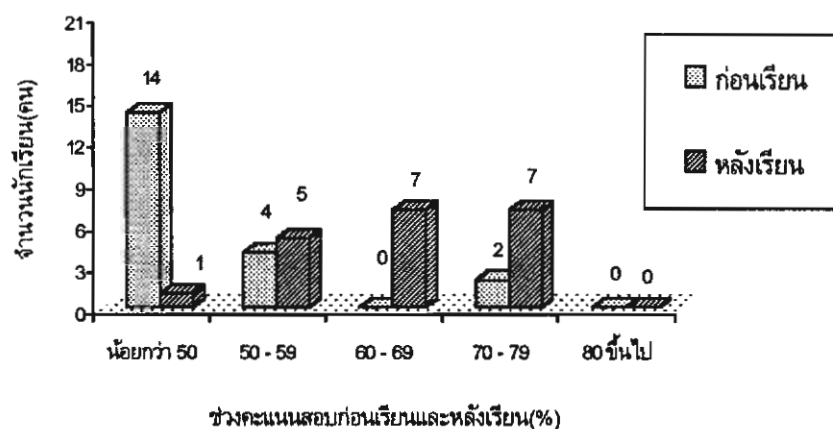
1.1) ผลการประเมินโดยใช้แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คณะผู้วิจัยนำแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีลักษณะเป็นแบบสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ ไปทดสอบนักเรียน 2 ครั้ง คือก่อนเรียนและหลังเรียนหลักสูตรฯ โดยมีระยะเวลาการเรียนการสอน 1 ภาคเรียน แล้วนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้มาเปรียบเทียบและคิดเป็นค่าร้อยละ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 8 และภาพที่ 38

ตารางที่ 8 ผลการประเมินจากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		เพิ่มขึ้น	
	(40)	ร้อยละ	(40)	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
เฉลี่ย	17.70	44.25	25.60	64.00	7.90	44.63
ร้อยละ	44.25	44.25	64.00	64.00	19.75	44.63
CV	0.30	0.30	0.14	0.14	0.39	0.39

จากตารางที่ 8 ผลการประเมินจากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงว่านักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจร มีคะแนนสอบหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างชัดเจน โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนร้อยละ 44.25 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนร้อยละ 64.00 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 44.63 ของคะแนนสอบก่อนเรียน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.75 ของคะแนนเดิม และหากพิจารณาการกระจายของคะแนนสอบ พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนมีการกระจายน้อยกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนมาก กล่าวคือ สัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนนสอบหลังเรียน (0.14) มีค่าต่ำกว่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนนสอบก่อนเรียน (0.30) แสดงว่า นักเรียนมีคะแนนสอบหลังเรียนที่ใกล้เคียงกันมากขึ้นหรือคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนเกาะกลุ่มกันมากขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้ จากภาพที่ 38 แสดงให้เห็นว่า หากจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามช่วงของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (14 คน ใน 20 คน หรือร้อยละ 70) ได้คะแนนสอบก่อนเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50) แต่คะแนนสอบของนักเรียนมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปหลังจากได้เรียนหลักสูตรฯ แล้ว โดยนักเรียนที่ได้คะแนนสอบหลังเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำมีจำนวนลดลงกว่าก่อนเรียนมาก คือเหลือเพียง 1 คน ในขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่ (14 คน ใน 20 คน หรือร้อยละ 70) ได้คะแนนสอบหลังเรียนอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป (คะแนนร้อยละ 60 ขึ้นไป) โดยนักเรียนที่ได้คะแนนสอบอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนร้อยละ 60-69) และระดับดี (คะแนนร้อยละ 70 – 79) มีจำนวน 7 คน เท่ากัน ซึ่งจากการสังเกตนักเรียนและการสัมภาษณ์ครูผู้สอนหลักสูตรฯ พบว่านักเรียนที่ได้คะแนนสอบหลังเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำนั้นมีปัญหาครบถ้วน เนื่องจากแม้อัตถุคุณเพราะปัญหาเสียดัดฟอมีภรรยาใหม่ จึงต้องอาศัยอยู่กับตาที่ไม่สามารถดูแลเรื่องการเรียนได้ รวมทั้งนักเรียนมีปัญหาสุขภาพทำให้ต้องขาดเรียนบ่อย จึงเกิดปัญหาการเรียน เช่น ขาดทักษะด้านการอ่านและการเขียน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรฯ เป็นเวลา 1 ภาคเรียนแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนและได้คะแนนสอบที่ใกล้เคียงกันมากขึ้นกว่าก่อนเรียน

ภาพที่ 38 จำนวนนักเรียนจำแนกตามช่วงคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

1.2) ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียน

ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร จำนวน 16 ชิ้นงาน โดยใช้แบบประเมินชิ้นงาน จำนวน 16 แบบประเมิน แต่ละแบบประเมินมีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 5 คะแนน แสดงไว้ในตารางที่ 9 และภาพที่ 39 - 42

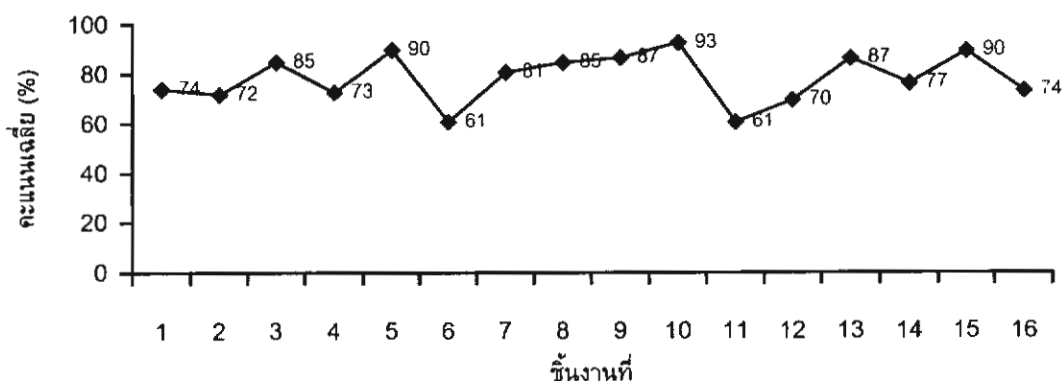
ตารางที่ 9 ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียน

	ชิ้นงานที่																รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	(80)	
ค่าเฉลี่ย	3.70	3.60	4.25	3.65	4.50	3.05	4.05	4.25	4.35	4.65	3.05	3.50	4.35	3.85	4.50	3.70	63.00	78.75
ร้อยละ	74	72	85	73	90	61	81	85	87	93	61	70	87	77	90	74	78.75	78.75
CV	0.22	0.30	0.10	0.37	0.11	0.31	0.20	0.10	0.15	0.11	0.57	0.39	0.15	0.21	0.11	0.20	0.16	0.16

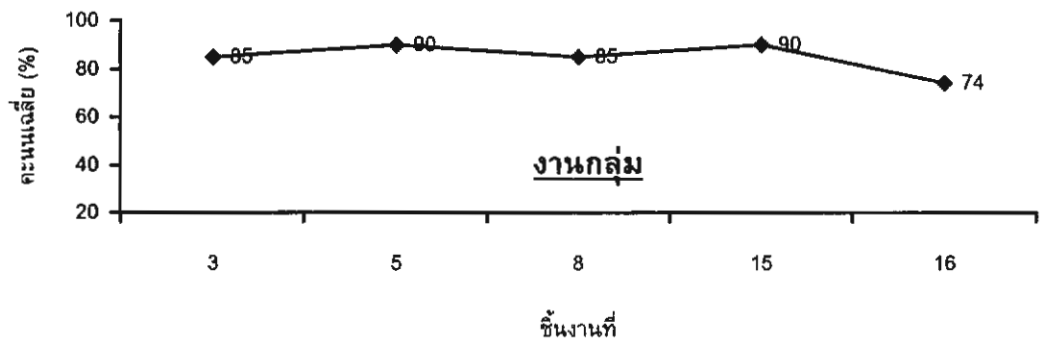
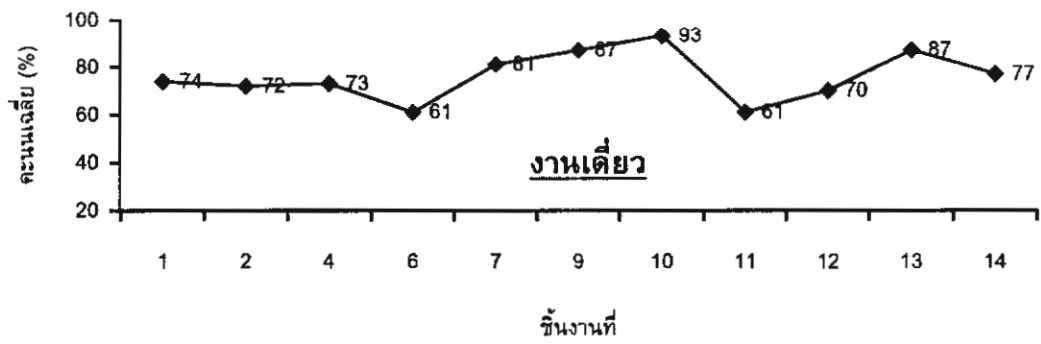
จากตารางที่ 9 ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียน แสดงว่า ชิ้นงานของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร ทุกชิ้นงานได้รับการประเมินในระดับปานกลางขึ้นไป คือมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าร้อยละ 60 โดยชิ้นงานที่ได้รับการประเมินในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 80) มีทั้งสิ้น 8 ชิ้นงาน และหากพิจารณาภาพที่ 39 พบว่า ในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยของชิ้นงานไม่ได้เพิ่มขึ้นตามลำดับตั้งแต่ชิ้นงานที่ 1 ถึงชิ้นงานที่ 16 แต่คะแนนเฉลี่ยของชิ้นงานส่วนใหญ่ยังอยู่ในระดับที่น่าพอใจ คืออยู่ในระดับดีและดีมาก

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยของชิ้นงาน โดยจำแนกชิ้นงานเป็นกลุ่มตามลักษณะการมอบหมายงานและลักษณะของชิ้นงาน ดังแสดงในภาพที่ 40 และ ภาพที่ 41 ซึ่งจากภาพที่ 40 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของชิ้นงานไม่ได้เพิ่มขึ้นตามลำดับการสั่งงานทั้งในชิ้นงานเดี่ยวและชิ้นงานกลุ่ม คะแนนเฉลี่ยบางครั้งเพิ่มขึ้น บางครั้งลดลง แต่ในภาพรวมพบว่า คะแนนเฉลี่ยของชิ้นงานกลุ่ม (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 84.8) สูงกว่าชิ้นงานเดี่ยว (คะแนน

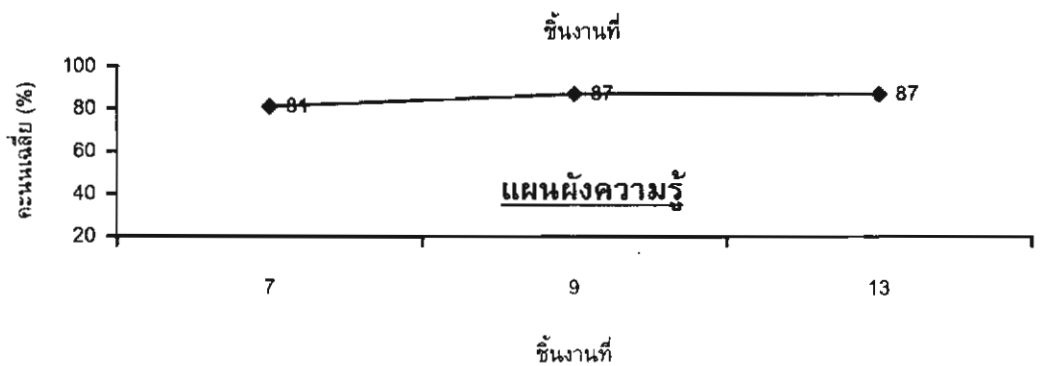
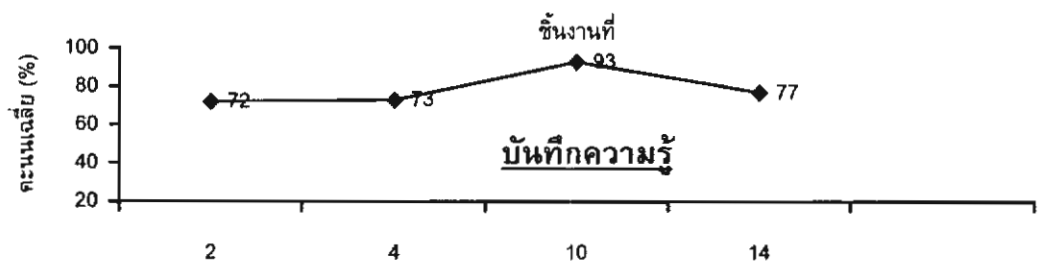
เฉลี่ยร้อยละ 75.7) ทั้งนี้อาจเนื่องจากการในการทำงานกลุ่มนั้นมีการระดมสมอง ทำให้มีแนวคิดที่หลากหลาย ชิ้นงานที่ได้จึงมีคุณภาพมากกว่าชิ้นงานเดี่ยว ซึ่งเป็นงานที่นักเรียนต้องทำงานตามลำพังและนักเรียนบางคนยังขาดทักษะพื้นฐานด้านการอ่านและการเขียน จึงทำให้คะแนนเฉลี่ยชิ้นงานเดี่ยวต่ำกว่าชิ้นงานกลุ่ม แต่หากนำชิ้นงานเดี่ยวมาจำแนกเป็น 3 ประเภทตามลักษณะของชิ้นงาน คือ ชิ้นงานประเภทเรียงความ ประเภทบันทึกความรู้ และประเภทแผนผังความรู้ ดังแสดงในภาพที่ 41 พบว่า ชิ้นงานประเภทเรียงความและประเภทแผนผังความรู้มีคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นตามลำดับการสั่งงาน แต่ชิ้นงานประเภทบันทึกความรู้ นั้น มีคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นใน 3 ชิ้นแรก แต่ในชิ้นงานสุดท้าย ซึ่งเป็นแผนภาพแสดงวิธีการจำหน่ายผลผลิตนั้น มีคะแนนเฉลี่ยที่ลดลง แต่ก็ยังอยู่ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 77) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชิ้นงานนี้เป็นงานที่ค่อนข้างยากและนักเรียนส่วนใหญ่ยังไม่มีประสบการณ์ตรงในเรื่องดังกล่าว นอกจากนั้น หากจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามช่วงของคะแนนชิ้นงานที่ได้รับ ดังแสดงไว้ในภาพที่ 42 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (11 คน ใน 20 คน หรือร้อยละ 55) ได้คะแนนผลการประเมินชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป) รองลงมาคือ ระดับปานกลางและระดับดี ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 5 คน และ 3 คน ตามลำดับ และไม่มีนักเรียนคนใดได้คะแนนผลการประเมินชิ้นงานต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50) โดยมีนักเรียนเพียง 1 คน ที่ได้คะแนนอยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (คะแนนร้อยละ 50-59) ซึ่งจากการสังเกตนักเรียนและการสัมภาษณ์ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า นักเรียนคนนี้อาศัยอยู่กับพ่อและแม่เลี้ยงที่มีอาชีพรับจ้าง และไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่การเรียนของลูกทำให้นักเรียนมีบุคลิกภาพเฉื่อยชา มีความรับผิดชอบในการทำงานน้อยและไม่ส่งงาน 2 ชิ้น เป็นผลให้ได้คะแนนชิ้นงานต่ำ ดังที่ครูผู้สอนให้สัมภาษณ์กับคณะผู้วิจัยว่า “เด็กคนนี้ค่อนข้างเฉื่อยชา ต้องคอยกระตุ้นให้ส่งงานบ่อยๆ ถ้าให้ทำงานเดี่ยวจะส่งช้าต้องคอยทวง แต่ถ้าเป็นงานกลุ่มยังพอมีเพื่อนช่วย” ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถผลิตชิ้นงานที่มีคุณภาพสูงและมีพัฒนาการในการผลิตชิ้นงานที่ดีขึ้นตามลำดับ

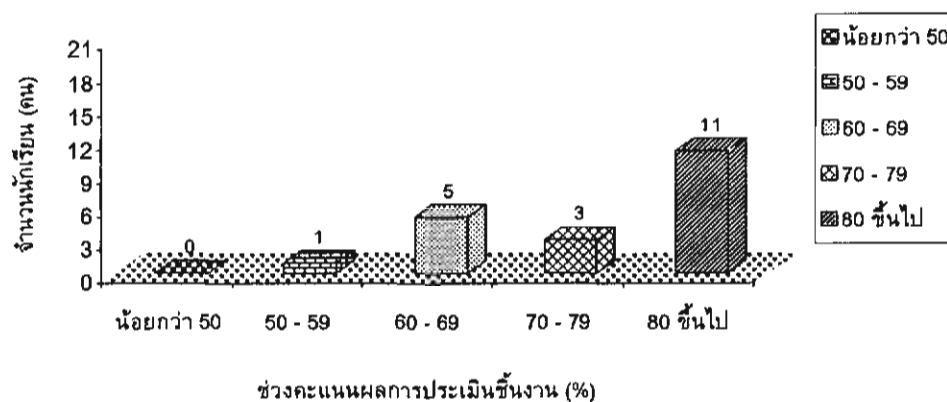
ภาพที่ 39 ผลการประเมินชิ้นงานจำแนกตามลำดับที่ของชิ้นงาน

ภาพที่ 40 ผลการประเมินชิ้นงานจำแนกตามลำดับที่และลักษณะการมอบหมายงาน

ภาพที่ 41 ผลการประเมินชิ้นงานจำแนกตามลำดับที่และลักษณะของชิ้นงาน

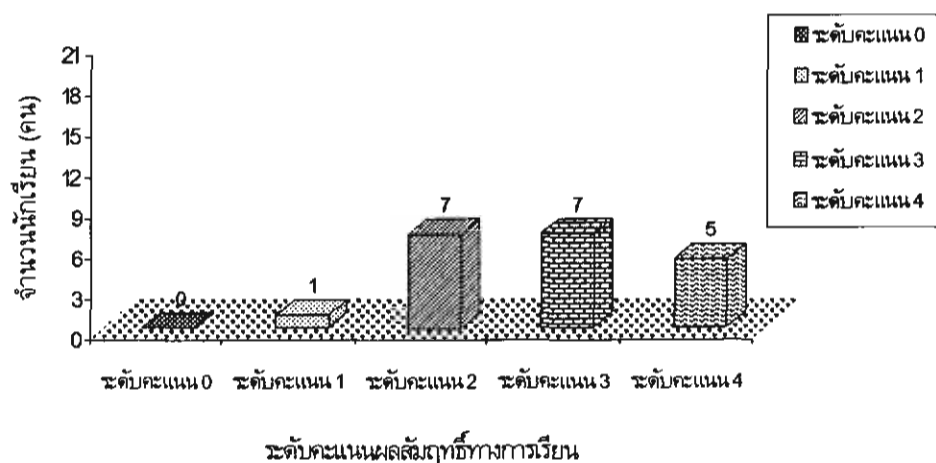
ภาพที่ 42 จำนวนนักเรียนจำแนกตามช่วงคะแนนผลการประเมินชิ้นงาน

1.3) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร พิจารณาจากผลการประเมินที่ได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการประเมินชิ้นงานในแฟ้มผลงานของนักเรียน โดยคิดสัดส่วนผลการประเมินดังกล่าวเป็นร้อยละ 40 และร้อยละ 60 ตามลำดับ ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 10 และภาพที่ 43

ตารางที่ 10 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินชิ้นงาน

	คะแนนประเมินชิ้นงาน (60%)	คะแนนสอบ (40%)	รวม (100%)
ค่าเฉลี่ย	47.18	25.60	72.78
CV	0.15	0.14	0.14

ภาพที่ 43 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากตารางที่ 10 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเกษตรผสมผสาน ครอบวงจร มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 72.78) และจากภาพที่ 43 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (19 คน ใน 20 คน หรือร้อยละ 95) มีผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป (ผลสัมฤทธิ์ ตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป) โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับปานกลาง (ผลสัมฤทธิ์ ระดับ 2) และระดับดี (ผลสัมฤทธิ์ ระดับ 3) มีจำนวนมากที่สุดและมีจำนวน 7 คน เท่ากัน รองลงมาคือผลสัมฤทธิ์ ระดับดีมาก (ผลสัมฤทธิ์ ระดับ 4) มีนักเรียนจำนวน 5 คน ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ (ผลสัมฤทธิ์ ระดับ 1) มีเพียง 1 คน ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นทำให้ทราบว่านักเรียนคนนี้เป็นคนพูดช้า ทำงานช้า และเป็นนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มนักเรียนที่ขาดทักษะพื้นฐาน โดยเฉพาะด้านการอ่านและการเขียน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง เกษตรผสมผสานครอบวงจร ส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพึงพอใจ ซึ่งแสดงว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรฯ แล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรผสมผสานครอบวงจรเป็นอย่างดีและมีความสามารถในการผลิตชิ้นงานที่มีคุณภาพสูง

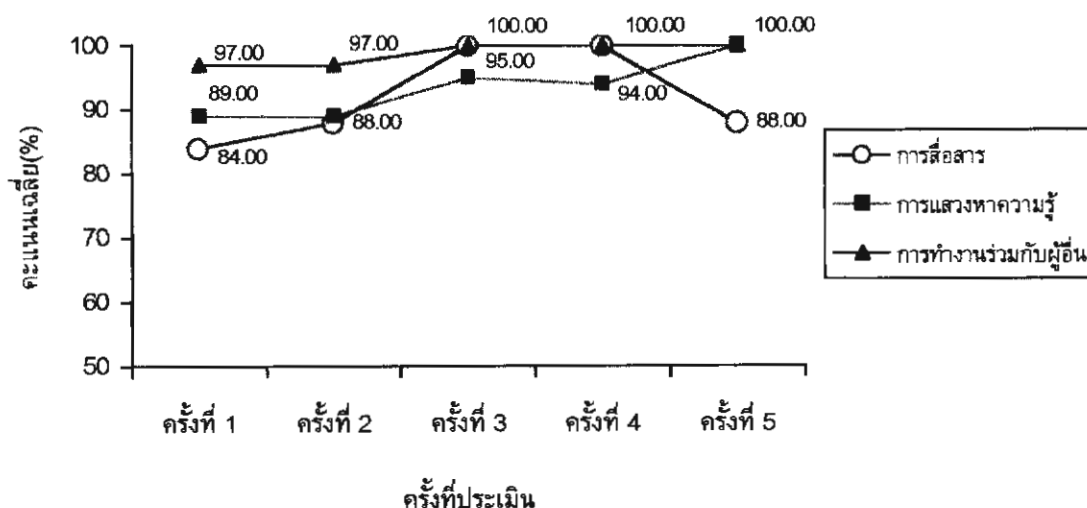
2) ทักษะที่พึงประสงค์

การประเมินทักษะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครอบวงจร พิจารณาโดยรวมคะแนนจากแบบประเมินทักษะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการแสวงหาความรู้ และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทักษะที่พึงประสงค์แต่ละด้านมีการประเมินรวม 5 ครั้ง การประเมินแต่ละครั้งมีการให้คะแนน ตั้งแต่ 0 ถึง 5 คะแนน โดยเป็นการรวมคะแนนที่ได้จากตัวชี้วัดในแต่ละทักษะ (5 ตัวชี้วัด) ว่านักเรียนมีการแสดงออกตามตัวชี้วัดนั้นๆ หรือไม่ ถ้ามีให้ 1 คะแนน ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์แสดงไว้ในตารางที่ 11 และภาพที่ 44

ตารางที่ 11 ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์

ทักษะด้าน		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5	เฉลี่ย	เฉลี่ยร้อยละ
การสื่อสาร	เฉลี่ย	4.20	4.40	5.00	5.00	4.40	4.60	92.00
	ร้อยละ	84	88	100	100	88	92.00	92.00
	CV	1.15	0.94	0.00	0.00	0.99	0.62	0.08
การแสวงหาความรู้	เฉลี่ย	4.45	4.45	4.75	4.70	5.00	4.67	93.40
	ร้อยละ	89	89	95	94	100	93.40	93.40
	CV	0.99	0.88	0.44	0.73	0.00	0.61	0.05
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	เฉลี่ย	4.85	4.85	5.00	5.00	5.00	4.94	98.80
	ร้อยละ	97	97	100	100	100	98.80	98.80
	CV	0.36	0.67	0.00	0.00	0.00	0.21	0.02

จากตารางที่ 11 และภาพที่ 44 ผลจากการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ แสดงว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร มีทักษะที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะด้านการสื่อสาร ด้านการแสวงหาความรู้ และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น ในระดับดีมากทุกด้านและมีการพัฒนาทักษะดังกล่าวไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับจากการประเมิน ครั้งที่ 1 จนถึงครั้งที่ 5 กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป) โดยทักษะที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 98.80) รองลงมาคือ ทักษะด้านการแสวงหาความรู้ และด้านการสื่อสาร ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกัน คือมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 93.40 และ 92.00 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาภาพที่ 44 พบว่า โดยภาพรวมผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ในทุกด้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับครั้งที่ประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นมีผลการประเมินใน 3 ครั้งสุดท้ายในระดับสูงสุด คือมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 100 ส่วนทักษะด้านการแสวงหาความรู้ มีผลการประเมินในครั้งสุดท้ายในระดับสูงสุด คือมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 100 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการพัฒนาทักษะดังกล่าวไปจนถึงระดับสูงสุด แต่สำหรับทักษะด้านการสื่อสารนั้น นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในการประเมินครั้งที่ 3 และ 4 ในระดับสูงสุด คือมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 100 แต่คะแนนเฉลี่ยในการประเมินครั้งที่ 5 ลดลงจากการประเมินครั้งที่ 3 และ 4 เล็กน้อย แต่ยังคงอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 88) ทั้งนี้อาจเนื่องจากการประเมินครั้งที่ 5 เป็นการประเมินครั้งสุดท้ายของการเรียนการสอน ซึ่งเป็นช่วงที่นักเรียนต้องเตรียมตัวสอบปลายภาคและนักเรียนส่วนหนึ่งต้องแก้ไขข้อบกพร่องของชิ้นงานให้ดีขึ้นด้วย ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร เป็นเวลา 1 ภาคเรียนแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมาก และมีการพัฒนาทักษะที่ดีขึ้นตามลำดับของการเรียนการสอน

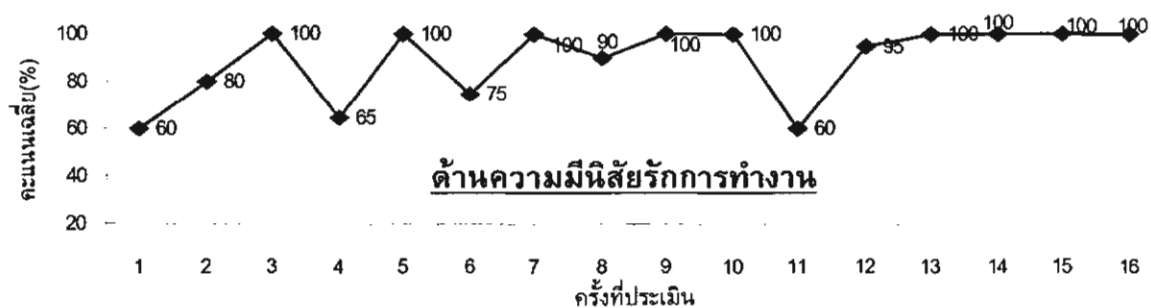
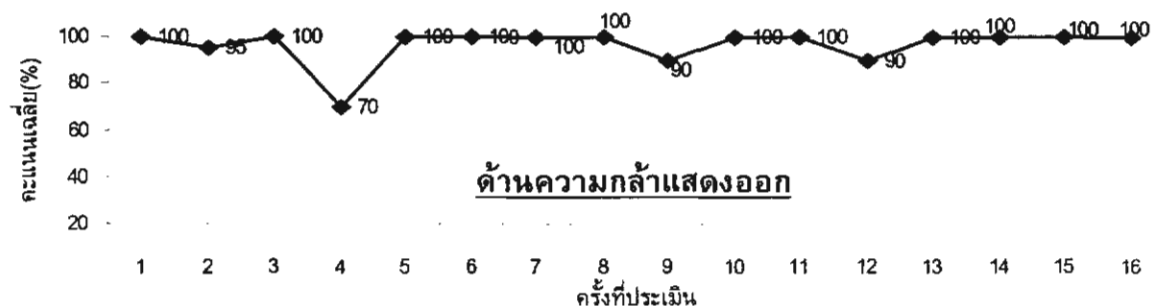
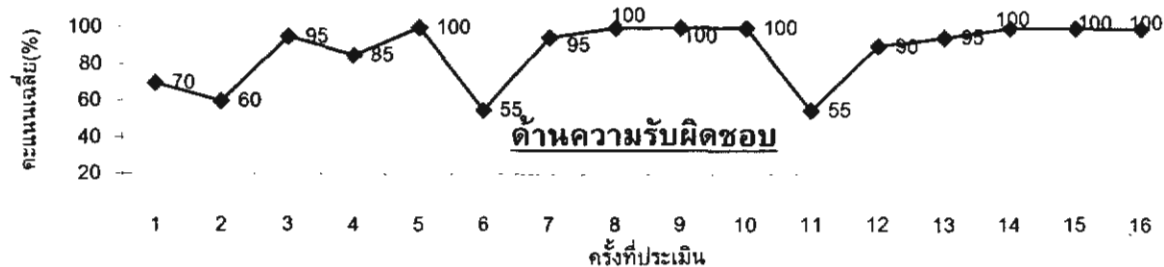
ภาพที่ 44 ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ จำแนกตามประเภทและลำดับที่ของการประเมิน

3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์

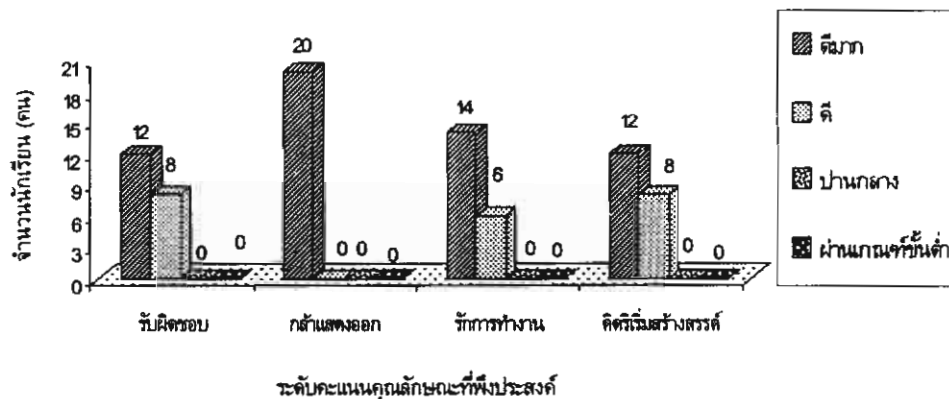
การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจร พิจารณาโดยรวมคะแนนจากแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความกล้าแสดงออก ด้านความมีนิสัยรักการทำงาน และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณลักษณะแต่ละด้านมีการประเมินรวม 16 ครั้ง จาก 16 ชิ้นงาน แต่ละครั้งเป็นการสังเกตจากการปฏิบัติงานว่ามีการแสดงออกในคุณลักษณะนั้นๆ หรือไม่ ถ้ามีให้ 1 คะแนน ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์แสดงไว้ในตารางที่ 12 และภาพที่ 45 - 46

ตารางที่ 12 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะ		ประเมินครั้งที่																เฉลี่ย
ด้าน		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	ร้อยละ
รับผิดชอบ	เฉลี่ย	0.70	0.60	0.95	0.85	1	0.55	0.95	1	1	1	0.55	0.90	0.95	1	1	1	87.50
	ร้อยละ	70	60	95	85	100	55	95	100	100	100	55	90	95	100	100	100	87.50
	CV	0.7	0.8	0.2	0.4	0.0	0.8	0.2	0.0	0.0	0.0	0.8	0.3	0.2	0.0	0.0	0.0	0.3
กล้าแสดงออก	เฉลี่ย	1	0.95	1	0.70	1	1	1	1	0.90	1	1	0.90	1	1	1	1	96.56
	ร้อยละ	100	95	100	70	100	100	100	100	90	100	100	90	100	100	100	100	96.56
	CV	0	0.2	0	0.7	0	0	0	0	0.3	0	0	0.3	0	0	0	0	0.1
รักการทำงาน	เฉลี่ย	0.60	0.80	1	0.65	1	0.75	1	0.90	1	1	0.60	0.95	1	1	1	1	89.06
	ร้อยละ	60	80	100	65	100	75	100	90	100	100	60	95	100	100	100	100	89.06
	CV	0.8	0.5	0.0	0.7	0.0	0.5	0.0	0.3	0.0	0.0	0.8	0.2	0.0	0.0	0.0	0.0	0.2
คิดริเริ่มสร้างสรรค์	เฉลี่ย	0.6	0.65	1	0.65	1	0.55	1	0.90	0.95	1	0.65	0.85	1	1	1	1	86.25
	ร้อยละ	60	65	100	65	100	55	100	90	95	100	65	85	100	100	100	100	86.25
	CV	0.8	0.7	0.0	0.7	0.0	0.8	0.0	0.3	0.2	0.0	0.7	0.4	0.0	0.0	0.0	0.0	0.3

ภาพที่ 45 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำแนกตามประเภทของคุณลักษณะ และลำดับที่ของการประเมิน

ภาพที่ 46 จำนวนนักเรียนจำแนกตามช่วงคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

จากตารางที่ 12 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แสดงว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ด้านความกล้าแสดงออก ด้านความมีนิสัยรักการทำงาน และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในระดับดีมากทุกด้านและมีการพัฒนาคุณลักษณะไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับจากการประเมินครั้งที่ 1 ถึง ครั้งที่ 16 กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป) โดยคุณลักษณะที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด คือ คุณลักษณะด้านความกล้าแสดงออก (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 96.56) ส่วนคุณลักษณะด้านความมีนิสัยรักการทำงาน ด้านความรับผิดชอบ และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกัน โดยคะแนนเฉลี่ยร้อยละมีค่าเท่ากับ 89.06 87.50 และ 86.25 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาภาพที่ 45 พบว่า โดยภาพรวมผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกด้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับครั้งที่ประเมิน มีผลการประเมินในบางครั้งที่ มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นและลดลงบ้าง แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจคือผลการประเมินส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีและดีมาก (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะเห็นว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 คุณลักษณะ คือ คุณลักษณะด้านความกล้าแสดงออก ด้านความมีนิสัยรักการทำงาน และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีผลการประเมินใน 4 ครั้งสุดท้ายในระดับสูงสุดคือร้อยละ 100 ส่วนคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบมีผลการประเมินใน 3 ครั้งสุดท้ายในระดับสูงสุดคือร้อยละ 100 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทุกด้านไปจนถึงระดับสูงสุดและการพัฒนาเป็นไปตามลำดับของการเรียนการสอน นอกจากนั้น หากพิจารณาผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามช่วงคะแนนในภาพที่ 46 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการประเมินว่ามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับดีมากทุกด้าน (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป) ส่วนนักเรียนที่เหลือทั้งหมดได้รับผลการประเมินในระดับดี (คะแนนร้อยละ 70 ขึ้นไป) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คุณลักษณะด้านความกล้าแสดงออกนั้น นักเรียนทุกคนได้รับการประเมินในระดับดีมาก ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรฯ เป็นเวลา 1 ภาคเรียนแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากและมีการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุดตามลำดับของการเรียนการสอน

4) ความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร โดยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และให้นักเรียนเขียนบรรยายความประทับใจต่อกิจกรรมจากภาพถ่าย ซึ่งสรุปความคิดเห็นของนักเรียนได้ดังนี้

4.1) ความคิดเห็นของนักเรียนจากการตอบแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึกต่อกิจกรรมการเรียนรู้การสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร สรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่นักเรียนทุกคนชอบ ประกอบด้วย การไปสัมภาษณ์เกษตรกรหรือผู้รู้ในชุมชน การเชิญเกษตรกรในชุมชนหรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากครูมาสอน การไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ และการที่ครูมอบหมายให้นักเรียนเก็บผลงานไว้ในแฟ้มผลงาน ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่นักเรียนส่วนใหญ่ชอบ ประกอบด้วย การมอบหมายให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากหนังสือหรือเอกสารด้วยตนเอง การปฏิบัติจริง การมอบหมายให้ทำงานเป็นกลุ่ม การนำเสนอรายงานการศึกษาค้นคว้าหน้าชั้นเรียน และการให้โอกาสนักเรียนได้เขียนความรู้สึกเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้ โดยนักเรียนให้เหตุผลดังต่อไปนี้

ก. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่มีการไปสัมภาษณ์เกษตรกรหรือผู้รู้ในชุมชน สรุปได้ว่า นักเรียนทุกคนชอบการไปสัมภาษณ์ เนื่องจากทำให้ได้รู้จักแหล่งความรู้และสามารถหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง รวมทั้งได้ความรู้และแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกรรมที่ไม่เคยรู้มาก่อน เช่น การกำจัดเพลี้ยไฟ ทำให้สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นการไปสัมภาษณ์ทำให้ได้ออกไปชุมชน สนุก ไม่น่าเบื่อ ได้ฝึกความกล้าแสดงออกในการซักถาม และได้นำความรู้จากชั้นเรียนไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง โดยนักเรียนตอบแบบสอบถามว่า “...ชอบเพราะทำให้รู้ว่าใครมีความรู้อะไรบ้าง เป็นการหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง ทำให้เกิดความภูมิใจและได้ความรู้หลายอย่าง เช่น การกำจัดเพลี้ยไฟ...” “...ชอบ เพราะได้รู้จักคนมากขึ้น ทำให้รู้ว่าใครรู้อะไร วันข้างหน้าถ้ามีปัญหาก็จะไปถามได้...” “...ชอบ เพราะได้สัมภาษณ์คนที่รู้จริง ได้ความรู้มากและนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง...” “... ชอบ เพราะได้ฝึกการสัมภาษณ์จริง ได้ออกไปชุมชน ทำให้สนุกไม่น่าเบื่อ ได้รับความรู้ชัดเจนขึ้น ได้ฝึกความกล้าแสดงออกในการซักถาม “...ชอบ เพราะได้ฝึกการสัมภาษณ์จากในชั้นเรียนแล้วได้ไปสัมภาษณ์จริง ตอนแรกก็ประหม่า แต่ต่อมาก็กล้ามากขึ้น ภูมิใจค่ะ...”

ข. กิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่มีการเชิญเกษตรกรในชุมชนหรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากครูมาสอน สรุปได้ว่า นักเรียนทุกคนชอบกิจกรรมนี้ เนื่องจากได้เรียนรู้กับเกษตรกรที่เป็นผู้รู้จริงโดยตรงทำให้ได้ความรู้กว้างขึ้น และได้ฝึกให้กล้าซักถาม กล้าแสดงออก รวมทั้งได้ทำความรู้จักกับบุคคลภายนอกที่มีความรู้ด้วย โดยนักเรียนตอบว่า “...ชอบ เพราะคนในชุมชนที่มาอธิบายมีความรู้จริง ทำให้ได้ความรู้มากขึ้น...” “...ชอบ เพราะ

ได้ฝึกการตั้งคำถามและได้ถามจริง ได้ฝึกความกล้าแสดงออก...” “... ชอบ เพราะคนในชุมชน รู้จักเราและเรารู้จักคนในชุมชน ทำให้เกิดความเป็นกันเอง จึงกล้าซักถาม...”

ค. กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ สรุปได้ว่า นักเรียนทุกคนชอบการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ โดยให้เหตุผลว่า ทำให้ได้รับความรู้มากขึ้น ได้เห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ได้เปลี่ยนบรรยากาศการเรียน ทำให้สนุก เพราะเหมือนได้ไปเที่ยว ดังที่นักเรียนให้เหตุผลว่า “...ชอบ เพราะได้ไปนอกโรงเรียน ได้เปลี่ยนบรรยากาศ เหมือนได้ไปเที่ยว สนุกครับ...” “...ชอบ เพราะได้ไปเห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็น...” “... ชอบ เพราะสนุกเหมือนได้ไปเที่ยวและได้ความรู้มากกว่าครูอธิบาย...”

ง. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูมอบหมายให้นักเรียนเก็บผลงาน ไว้ในแฟ้มผลงาน สรุปได้ว่า นักเรียนทุกคนชอบกิจกรรมนี้ เนื่องจากได้ฝึกความรับผิดชอบ ได้รู้ความสามารถและความถนัดของตนเอง รู้ข้อบกพร่องและได้แก้ไขให้ดีขึ้น รวมทั้งได้เก็บผลงาน ไว้ให้ครู ผู้ปกครอง เพื่อน รุ่นน้อง และตนเองได้ดู โดยนักเรียนให้เหตุผลว่า “... ชอบ เพราะจะได้แสดงผลงานให้ครู ผู้ปกครอง และเพื่อนดู...” “...ชอบ เพราะจะได้กลับมาดูได้ใน วันข้างหน้าและเป็นตัวอย่างให้รุ่นน้องได้ดู...” “... ชอบ เพราะจะได้มีความรับผิดชอบใน เรื่องต่างๆ เพิ่มขึ้น...” “...ชอบ เพราะจะได้เลือกงานที่ชอบ ทำให้ได้รู้ความสามารถและความถนัดของตนเอง...”

จ. กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการมอบหมายให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากหนังสือหรือเอกสารด้วยตนเอง สรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (18 คน ใน 20 คน หรือ ร้อยละ 90) ชอบกิจกรรมการเรียนการสอนนี้ เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่าน การเขียน และการสรุปเขียนเป็นรายงาน รวมทั้งทักษะการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยนักเรียนให้เหตุผลว่า “...ชอบ เพราะได้ฝึกทักษะการอ่านและการเขียนจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้อ่าน เก่งมากขึ้น...” “... ชอบ เพราะได้ศึกษาจากเอกสารมากมาย ได้อ่านหนังสือมากขึ้น ได้เขียน รายงาน ทำให้ได้ฝึกการอ่านการเขียนและได้ความรู้มาก...” ส่วนนักเรียนที่ไม่ชอบกิจกรรมนี้ มีเพียง 2 คน ได้ให้เหตุผลว่า เนื่องจากอ่านหนังสือไม่คล่อง ไม่ถนัดการอ่านสรุปความแล้วเขียน รายงาน โดยนักเรียนตอบว่า “... ไม่ชอบครับ เพราะผมอ่านหนังสือไม่คล่อง อ่านไม่ทันเพื่อน และไม่เข้าใจ...” “... ไม่ชอบ เพราะอ่านไม่เข้าใจ เขียนไม่ทันเพื่อน งานผมต้องแก้หลายครั้ง...”

ฉ. กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการปฏิบัติจริง สรุปได้ว่า นักเรียนเกือบทุกคน (19 คน ใน 20 คน หรือร้อยละ 95) ชอบกิจกรรมนี้ โดยให้เหตุผลว่า การลงมือปฏิบัติจริงทำให้ได้รับความรู้และทักษะเพิ่มเติมจากการเรียนในห้องเรียน และสามารถนำความรู้ และทักษะที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้นยังทำให้การเรียนเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ดังคำตอบของนักเรียนที่ว่า “...ชอบ เพราะได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ทำได้จริงและสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้...” “... สนุกครับ ผมชอบไปแปลงสาธิต ได้ปฏิบัติจริงทำให้ ไม่น่าเบื่อ...” “...ชอบ เพราะได้ความรู้และทักษะการปลูกข้าว ปลูกผัก เลี้ยงปลา เพิ่มเติมจาก

การเรียนรู้ในห้อง...” ส่วนนักเรียน 1 คน ไม่ชอบกิจกรรมนี้ เนื่องจากนักเรียนเขียนหนังสือซ้ำและทำงานไม่ค่อยทันเพื่อน เพื่อนๆ จึงไม่ยอมให้ช่วยงาน โดยนักเรียนตอบว่า “. . .ไม่ชอบ เพราะผมเป็นคนเขียนหนังสือซ้ำ ทำงานไม่ค่อยทันเพื่อนและเพื่อนๆ ไม่ยอมให้ช่วยงาน. . .”

ข. กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการมอบหมายให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม สรุปได้ว่า นักเรียน 16 คน ใน 20 คน หรือร้อยละ 80 ชอบการทำงานเป็นกลุ่ม เพราะนักเรียนได้ช่วยกันค้นคว้าในสิ่งที่ยังไม่รู้ ได้ช่วยกันคิดและแลกเปลี่ยนความรู้ ได้พูดคุยปรึกษาหารือ ช่วยกันคิดช่วยกันทำ ให้งานเสร็จทันเวลาและได้ผลงานที่ดี รวมทั้งได้ทำงานตามความถนัดของแต่ละคน โดยนักเรียนตอบแบบสอบถามว่า “... ชอบ เพราะได้ช่วยกันหลายความคิด ถ้าไม่รู้เพื่อนจะได้ช่วย...” “... ชอบ เพราะได้เพื่อนช่วย คนที่อ่านหนังสือไม่คล่องจะได้มีงานอย่างอื่นทำ...” “... ชอบ เพราะงานกลุ่มหลายความคิด ได้แลกเปลี่ยนความคิด ทะเลาะกันแต่สุดท้ายงานก็เสร็จ...” ส่วนนักเรียน 4 คน ไม่ชอบการทำงานเป็นกลุ่ม เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มบางคนไม่ช่วยทำงาน และมีการเลือกเฉพาะคนเก่งเข้ากลุ่ม โดยนักเรียนตอบแบบสอบถามว่า “... ไม่ชอบ เพราะเพื่อนในกลุ่มไม่ช่วยกันทำงาน...” “... ไม่ชอบ เพราะผมไม่เก่งก็ไม่มีใครให้เข้ากลุ่ม...”

ค. กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการนำเสนอรายงานการศึกษา ค้นคว้าหน้าชั้นเรียน พบว่า นักเรียน 18 คน ใน 20 คน หรือร้อยละ 90 ชอบกิจกรรมนี้ เนื่องจากนักเรียนได้แสดงความสามารถในการเสนองานหน้าชั้นเรียนต่อหน้าเพื่อน ครู และผู้ปกครอง ได้ฝึกความกล้าแสดงออก และได้รับความรู้เพิ่มเติมจากครูและเพื่อน รวมทั้งทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น โดยตอบว่า “...ชอบ เพราะได้ศึกษาค้นคว้าทำให้มีความรู้มากขึ้น และได้นำเสนอหน้าชั้นเรียนทำให้เรากล้าแสดงออก...” “... ชอบ เพราะได้ศึกษาค้นคว้าและรายงานหน้าชั้น ได้แสดงความสามารถให้เพื่อน ครู และผู้ปกครองดู เกิดความภูมิใจ...” “... ชอบ เพราะได้ค้นคว้าแล้วรายงาน ได้แลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อน ได้ซักถาม เปรียบเทียบความรู้ของเรากับคนอื่น...” ส่วนนักเรียนอีก 2 คน ไม่ชอบกิจกรรมนี้ เนื่องจากไม่ถนัดพูดและไม่กล้าแสดงออก โดยตอบว่า “... ไม่ชอบ เพราะอายุที่ต้องออกไปรายงานหน้าชั้น...”

ง. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้โอกาสนักเรียนได้เขียนความรู้สึก สรุปได้ว่า นักเรียนเกือบทุกคน (19 คน ใน 20 คน หรือร้อยละ 95) ชอบการเขียนความรู้สึกของตนต่อกิจกรรมการเรียน โดยให้เหตุผลว่า ทำให้ได้เขียนถ่ายทอดประสบการณ์ที่ได้พบเห็น ได้เขียนแสดงความรู้สึกต่อกิจกรรมต่างๆ ได้ฝึกทักษะการเขียน และเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์มากสำหรับนักเรียนที่ไม่ถนัดการพูด โดยนักเรียนตอบแบบสอบถามว่า “... ชอบ เพราะได้เขียนในสิ่งที่ได้พบเห็น ได้ฝึกทักษะการเขียน...” “...ชอบ เพราะเพื่อนที่ไม่รู้ความรู้สึกเรา จะได้รับรู้...” “...ชอบ เพราะคนที่ไม่ถนัดพูดจะได้ใช้วิธีเขียนแทน และได้แสดงความรู้สึกต่อกิจกรรมที่ทำว่าชอบหรือไม่ชอบ...” “...ชอบ เพราะได้เขียนว่าเราได้ความรู้อะไรเพิ่ม เรามีปัญหาที่ไหน อะไรคือสิ่งที่เราอยากทำ...” “...ชอบ เพราะทุกคนได้รู้ความรู้สึกของกันและกันและมีโอกาสบอกให้

คนอื่นรู้ว่าเราคิดอย่างไร...” ส่วนนักเรียนที่ไม่ชอบกิจกรรมนี้มี 1 คน ให้เหตุผลว่า เนื่องจากไม่ชอบบอกความรู้สึกของตนเองกับผู้อื่น

4.2) ความคิดเห็นของนักเรียนจากการสนทนากลุ่ม

คณะผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร ใน 4 ประเด็น คือ 1) ความรู้สึกของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาที่เรียน งานที่มอบหมาย และความรู้สึกต่อหลักสูตรฯ 2) ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนหลักสูตรฯ 3) ความคิดเห็นของนักเรียนว่าควรให้รุ่นน้องได้เรียนหลักสูตรฯ หรือไม่ เพราะอะไร และ 4) ความประทับใจจากการเรียนหลักสูตรฯ สรุปความคิดเห็นของนักเรียนได้ดังนี้

ก. ความรู้สึกของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาที่เรียน งานที่มอบหมาย และความรู้สึกต่อการเรียนหลักสูตรฯ สรุปได้ว่า นักเรียนทุกคนชอบกิจกรรมการเรียนในหลักสูตรฯ เพราะกิจกรรมมีความหลากหลาย สนุก ไม่น่าเบื่อ นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงและได้ไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ทำให้เข้าใจและจำเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือทำเป็นอาชีพเสริมในอนาคต ในส่วนของงานที่มอบหมายนั้น นักเรียนมีความเห็นว่างานชิ้นงานมีมากเกินไป ทำให้ต้องรีบทำ ผลงานจึงไม่ค่อยดีและเสร็จไม่ทันเวลาและงานบางชิ้นยากเกินไป จึงอยากให้ลดจำนวนชิ้นงานลง โดยนักเรียนได้กล่าวกับคณะผู้วิจัยว่า “. . .วิชานี้มีกิจกรรมที่ดีมากครับ เพราะเมื่อผมโตขึ้นจะได้ใช้ความรู้จากการที่ได้ฝึกปฏิบัติจริงมาทำเป็นอาชีพเสริมได้ แล้วก็ทำให้ผมได้ทำจริง ทำให้จำง่ายครับ. . .” “. . .ชอบปฏิบัติครับเพราะทำให้เราทำได้จริง ชอบไปดูงาน. . .” “. . .หนูชอบไปดูงานข้างนอก เพราะว่าได้ไปรู้ไปเห็นอะไรต่างๆ มากมาย แล้วอีกอย่างหนูคิดว่าจะนำไปใช้ในชีวิตจริงคะ. . .” “. . .ผมชอบไปดูงานมากเลยครับ เพราะได้ไปเที่ยว ได้เห็นอะไรมากมาย ได้ความรู้ด้วยครับ. . .” “. . .ชอบกิจกรรมทุกอย่างเลยครับ ชอบปฏิบัติจริง เพราะเคยทำและทำได้. . .” “. . .ผมจะไม่อยากไปข้างนอกเลย เพราะไปแดดก็ร้อน เหนื่อยด้วย แต่ก็สนุกดีครับ อย่างไปดูที่ศูนย์สาธิตการเกษตร ผมได้เห็นเขาทำกังหันน้ำ คิดว่าถ้าโตขึ้นผมก็อยากจะเอามาทำ. . .” “. . .งานที่ครูสั่งให้ทำเยอะมากครับ เราทำไม่ทันเลย เพราะว่าครูบอกว่าถ้าเสร็จแล้วก็จะมียางอื่นให้ ทำให้เราต้องรีบทำ ทำให้งานไม่ค่อยดี แล้วบางงานก็ยากมากครับ ทำไม่ค่อยได้. . .” “. . .ครูให้งานมากครับ ผมทำไม่ทัน อยากให้ครูลดงานลงบ้างครับ. . .”

ข. ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนหลักสูตรฯ สรุปได้ว่า นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรมที่ไม่เคยรู้มาก่อน เช่น การแก้ปัญหาโรคพืชโดยปลูกพืชที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน การใช้กากมะพร้าวกำจัดมด การกำจัดแมลง พันธุ์ปลา การเลือกพันธุ์ปลา การปล่อยปลา การเลี้ยงปลา การทำปุ๋ยชีวภาพ การทำนา ชนิดของข้าว วิธีการแปรรูปข้าวเป็นข้าวกล้องข้าวซ้อมมือ การปลูกผัก การใส่ปุ๋ยในแปลงผัก การใช้ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมี ดังที่นักเรียนกล่าวกับคณะผู้วิจัยว่า “. . .ได้แนวทางแก้ปัญหาโรคพืช วิธีกำจัดศัตรูพืช การเลือก

ชนิดของปลาที่เหมาะสมจะเลี้ยง รู้จักชนิดของปลา ชนิดของข้าว การทำปุ๋ยชีวภาพ วิธีการแปรรูปข้าวเป็นข้าวกล้องข้าวซ้อมมือ การเลือกปลูกพืชที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน . . .” “ . . . ได้รู้เรื่องการใส่ปุ๋ยในแปลงผัก การใช้ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมี รู้พันธุ์และชนิดของปลา . . .” “ . . . รู้เกี่ยวกับดินและแร่ธาตุในดิน . . .” “ . . . ได้ความรู้เรื่องการทำนา เช่น รู้ว่าพันธุ์ข้าวมีอะไรบ้าง ได้รู้เรื่องป้องกันและปราบศัตรูพืช เช่น ถ้าแมลงมารบกวนให้ใช้ดอกดาวเรือง ข่าแมลงใช้สับเจียว . . .”

ค. ความคิดเห็นของนักเรียนว่าควรให้รุ่นน้องได้เรียนหลักสูตรฯ หรือไม่ เพราะอะไร สรุปได้ว่า นักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตรฯ เป็นวิชาที่มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถทำเป็นอาชีพได้ในอนาคต กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรฝึกให้นักเรียนมีความขยัน อดทน รับผิดชอบ รู้จักการแก้ปัญหา สามารถทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้ฝึกทักษะการทำงาน การค้นคว้า การเขียนรายงาน การรายงานหน้าชั้น ได้ฝึกการพูด การกล้าแสดงออก จึงควรให้รุ่นน้องได้เรียนหลักสูตรนี้ด้วย ดังที่นักเรียนกล่าวกับคณะผู้วิจัยว่า “ . . . วิชานี้มีประโยชน์มากครับ เพราะได้นำไปใช้จริง สามารถทำเป็นอาชีพเสริมได้ ควรจะให้น้องๆ ได้เรียนต่อจากพวกเรา. . .” “ . . . หนูคิดว่าน้องน่าจะเรียนต่อไปนะค่ะ เพราะว่าทำให้เรารู้จักรับผิดชอบทำงานเป็น มีความขยัน ทำให้ได้ความรู้และทำงานกลุ่มเป็น มีการพัฒนางานขึ้นมาก รู้จักการแก้ปัญหา. . .” “ . . . ควรให้รุ่นน้องเรียนค่ะ เพราะรุ่นน้องจะได้ทักษะการทำงาน การค้นคว้า การเขียนรายงาน การรายงานหน้าชั้น ได้ฝึกทักษะการพูด การกล้าแสดงออก . . .”

ง. ความประทับใจของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรฯ สรุปได้ว่า นักเรียนรู้สึกดีใจและภูมิใจในตนเองเมื่อได้เห็นผลผลิตที่ตนเองปลูก รู้สึกดีใจที่ชุมชนและผู้ปกครองให้ความสนใจสอบถาม ให้ความร่วมมือและมีน้ำใจคอยช่วยเหลือทั้งในด้านวัตถุดิบและแรงงาน ดังที่นักเรียนกล่าวกับคณะผู้วิจัยว่า “ . . . ประทับใจเมื่อเห็นมะเขือที่ปลูกงอก และคนในชุมชนมาสอนเรื่องต่างๆ ได้เห็นข้าวออก ได้เห็นต้นไม้ที่ปลูกโตขึ้น . . .” “ . . . ชอบตอนกินน้ำสนุกดี ได้เห็นข้าวที่หวานงอก และก็ตอนปล่อยปลา สนุกดี . . .” “ . . . ประทับใจตอนที่ปลูกมะเขือ ถ้าไม่ขึ้นจะไม่ได้ขึ้นชั้น แล้วก็ตอนปล่อยปลา แล้วก็ตอนที่ปลูกพริก ได้นำต้นกล้าที่บ้านของวิลาวัลย์มาปลูก คนมีน้ำใจกับเรา. . .”

4.3) ความคิดเห็นของนักเรียนจากการเขียนบรรยายความประทับใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอนจากภาพถ่าย

คณะผู้วิจัยนำภาพถ่ายกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรฯ จำนวน 45 ภาพ ซึ่งเป็นภาพถ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน การไปศึกษาดูงานที่ “ศูนย์สาธิตโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ฯ” และการปฏิบัติกิจกรรมที่แปลงสาธิตในโรงเรียนให้นักเรียนเลือกภาพที่ตนเองประทับใจโดยจะเลือกคนละกี่ภาพก็ได้ แล้วให้นักเรียนเขียนบรรยายความประทับใจลงในกระดาษที่ครูแจกให้ สรุปความประทับใจต่อภาพถ่ายกิจกรรมของนักเรียน จำนวน 20 คน ได้ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ความประทับใจต่อภาพถ่ายกิจกรรม

ชื่อภาพกิจกรรม	จำนวนนักเรียน (คน)
1. ภาพกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน	6
2. ภาพกิจกรรมการไปศึกษาดูงาน “ศูนย์สาธิตโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ฯ”	6
3. ภาพการปฏิบัติกิจกรรมที่แปลงสาธิตในโรงเรียน	8
รวม	20

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรฯ ที่นักเรียนประทับใจมากที่สุด คือ การปฏิบัติกิจกรรมที่แปลงสาธิตในโรงเรียน โดยมีนักเรียนเลือกภาพถ่ายกิจกรรมดังกล่าว จำนวน 8 คน ใน 20 คน รองลงมาคือ การเรียนการสอนในชั้นเรียนและการไปศึกษาดูงานที่ “ศูนย์สาธิตโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ฯ” ซึ่งมีนักเรียนเลือก จำนวน 6 คน เท่ากัน โดยนักเรียนให้เหตุผล ดังนี้

ก. ภาพกิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน เป็นภาพเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าแล้วนำเสนอหน้าชั้นเรียน ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านการแสวงหาความรู้ การกล้าแสดงออก การแสดงความคิดเห็น และการฝึกมารยาทของการเป็นผู้ฟังที่ดี อีกทั้งยังฝึกความสามัคคีของคนในกลุ่มที่ช่วยกันตอบคำถามเมื่อมีการซักถามในชั้นเรียน โดยนักเรียนให้เหตุผลว่า ภาพกิจกรรมนี้ทำให้นักเรียนนึกถึงการเรียนการสอนที่นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น สนุก และดีใจที่เพื่อนๆ ประทับใจให้กำลังใจ ซึ่งนักเรียนอยากให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้อีก เพราะฝึกให้เป็นคนกล้าพูด กล้าตอบคำถาม ไม่อายเพื่อน ได้เล่นสนุก ได้หัวเราะ และคุณครูก็ใจดีสรุปให้ฟังทำให้เข้าใจมากขึ้น ดังที่นักเรียนเขียนบรรยายภาพไว้ว่า “...กิจกรรมนี้นักเรียนมีความรู้สึกตื่นเต้น สนุก และดีใจที่เพื่อนๆ ประทับใจให้กำลังใจ อยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้อีก เพราะจะทำให้ไม่อายเพื่อน ทำให้กล้าพูด กล้าตอบคำถาม ได้เล่นสนุก ได้หัวเราะ และคุณครูก็ใจดีสรุปให้ฟังทำให้เข้าใจมากขึ้น...”

ข. ภาพกิจกรรมการไปศึกษาดูงานที่ “ศูนย์สาธิตโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่ฯ” เป็นภาพเกี่ยวกับการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้เปิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ทำให้ได้เพิ่มพูนความรู้ และได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์จากการศึกษาดูงาน เพราะได้เห็น ได้ฟัง ได้สัมผัสของจริง นอกจากนี้ยังทำให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอนและต่ออาชีพเกษตรกรรม โดยนักเรียนให้เหตุผลว่า นักเรียนชอบการไปศึกษาดูงาน เพราะทำให้ได้เห็นวิธีการที่ผู้อื่นปฏิบัติแล้วประสบความสำเร็จ ได้รับความรู้จากเอกสารที่แจกให้ ได้ฟังวิทยากรบรรยาย ได้ดูตัวอย่างของจริง ได้ฝึกการเพาะเห็ด และได้เห็นการนำน้ำมาใช้โดยใช้กังหันลมที่อาศัยแรงลมธรรมชาติ จึงอยากให้มีกิจกรรมนี้อีกและอยากให้น้องๆ ได้ไปร่วมกิจกรรมด้วย ดังคำบรรยายภาพว่า “...การศึกษาดูงานทำให้ได้เห็นว่

ที่เขาทำและประสบความสำเร็จเขาทำอย่างไร การไปศึกษาดูงานครั้งนี้นักเรียนมีความรู้สึกชอบ เพราะได้รับเอกสาร ได้ฟังพี่ๆ เจ้าหน้าที่อธิบาย และพาไปดูสถานที่จริง อีกทั้งยังได้ฝึกในเรื่องของการเพาะเห็ด การนำน้ำมาใช้โดยใช้ก้นหม้อจากการอาศัยแรงลมจากธรรมชาติ กิจกรรมนี้ อยากให้มีอีกและอยากให้น้องๆ ได้ไปร่วมกิจกรรมด้วย..."

ค. ภาพการปฏิบัติกิจกรรมที่แปลงสาธิตในโรงเรียน เป็นภาพกิจกรรมเกี่ยวกับการเกี่ยวข้าวและการปลูกพืชที่แปลงสาธิต ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและได้รับประสบการณ์ตรง โดยนักเรียนให้เหตุผลว่า ภาพกิจกรรมนี้แสดงถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนสนุกสนาน รู้สึกภาคภูมิใจ และประทับใจที่ได้เห็นผลผลิตที่ตนปลูก และได้นำผลผลิตที่ปลูกได้เองมาประกอบอาหาร นอกจากนั้น นักเรียนทุกคนได้ร่วมแรงร่วมใจกันทำให้งานเสร็จ ทำให้มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนและอยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้ตลอดไป เพราะจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีความสุขในการเรียน ดังที่นักเรียนเขียนบรรยายว่า "...กิจกรรมนี้มีความรู้สึกสนุก รู้สึกภาคภูมิใจ และประทับใจที่ได้เห็นผลผลิต เช่น ต้นมะเขือออกผล ข้าวออกรวงเหลืองอร่ามทั่วท้องนา การเก็บผักที่นักเรียนได้ปลูกเองและนำมาประกอบอาหาร นอกจากนี้ เวลาลงมือปฏิบัติทุกคนก็ร่วมแรงร่วมใจกันทำให้เสร็จ ทำให้มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน และอยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้ตลอดไปเพราะจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีความสุขในการเรียน..."

1.1.2 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนจากการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ในรอบที่สอง

คณะผู้วิจัยนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร ฉบับปรับปรุง ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสมานกิจ จังหวัดราชบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 15 คน ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนมีดังต่อไปนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้น คณะผู้วิจัยพิจารณาจากผลการประเมินที่ได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการประเมินชิ้นงานในแฟ้มผลงานของนักเรียนในสัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 40 และร้อยละ 60 ตามลำดับ ผลการประเมินมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

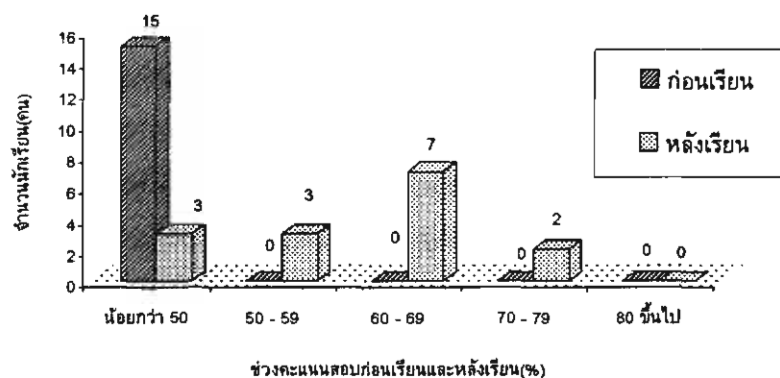
1.1) ผลการประเมินโดยใช้แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คณะผู้วิจัยนำแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร ที่มีลักษณะเป็นแบบสอบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ไปทดสอบนักเรียน 2 ครั้ง คือก่อนเรียนและหลังเรียนหลักสูตรฯ โดยมีระยะเวลาการเรียนการสอน 1 ภาคเรียน แล้วนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้มาเปรียบเทียบและคิดเป็นค่าร้อยละ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 14 และภาพที่ 47

ตารางที่ 14 ผลการประเมินจากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		เพิ่มขึ้น	
	(30)	ร้อยละ	(30)	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
เฉลี่ย	9.13	30.44	16.40	54.67	7.27	79.63
ร้อยละ	30.44	30.44	54.67	54.67	24.23	79.63
CV	0.34	0.34	0.32	0.32	0.38	0.48

จากตารางที่ 14 ผลการประเมินจากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร มีคะแนนสอบหลังเรียน เพิ่มขึ้นจากคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างชัดเจน โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนร้อยละ 30.44 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนร้อยละ 54.67 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนเฉลี่ย ก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 79.63 ของคะแนนสอบก่อนเรียน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 24.23 ของ คะแนนเต็ม และหากพิจารณาการกระจายของคะแนนสอบ พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนมี การกระจายน้อยกว่าคะแนนสอบก่อนเรียนเล็กน้อย กล่าวคือ สัมประสิทธิ์การกระจายของ คะแนนสอบหลังเรียน (0.32) มีค่าต่ำกว่าสัมประสิทธิ์การกระจายของคะแนนสอบก่อนเรียน (0.34) แสดงว่า นักเรียนมีคะแนนสอบหลังเรียนที่ใกล้เคียงกันมากขึ้นหรือคะแนนสอบหลังเรียน ของนักเรียนเกาะกลุ่มกันมากขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้ จากภาพที่ 47 แสดงให้เห็นว่า หากจำแนก นักเรียนเป็นกลุ่มตามช่วงของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนทุกคนได้ คะแนนสอบก่อนเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50) แต่คะแนนสอบของ นักเรียนมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปหลังจากได้เรียนหลักสูตรฯ แล้ว โดยนักเรียนที่ได้คะแนนสอบ หลังเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำมีจำนวนลดลงกว่าก่อนเรียนมากคือเหลือเพียง 3 คน ในขณะที่ นักเรียนส่วนใหญ่ (9 คน ใน 15 คน หรือร้อยละ 60) ได้คะแนนสอบหลังเรียนอยู่ในระดับ ปานกลางขึ้นไป (คะแนนร้อยละ 60 ขึ้นไป) โดยนักเรียนที่ได้คะแนนสอบอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนร้อยละ 60-69) และระดับดี (คะแนนร้อยละ 70-79) มีจำนวน 7 คน และ 2 คน ตามลำดับ ซึ่งจากการสังเกตนักเรียนและการสัมภาษณ์ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น พบว่า นักเรียนที่ได้คะแนนสอบหลังเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำนั้นมีปัญหาด้านการเรียนรู้ช้าและ ขาดเรียนบ่อยทำให้ขาดทักษะด้านการอ่านและการเขียน ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เมื่อนักเรียน ได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร เป็นเวลา 1 ภาคเรียนแล้ว นักเรียน ส่วนใหญ่มีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนและได้คะแนนสอบที่ใกล้เคียงกันมากขึ้นกว่าก่อนเรียน

ภาพที่ 47 จำนวนนักเรียนจำแนกตามช่วงคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

1.2) ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียน

ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร จำนวน 17 ชิ้นงาน โดยใช้แบบประเมินชิ้นงาน จำนวน 17 แบบประเมิน แต่ละแบบประเมินมีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 5 คะแนน แสดงไว้ในตารางที่ 15 และภาพที่ 48 - 51

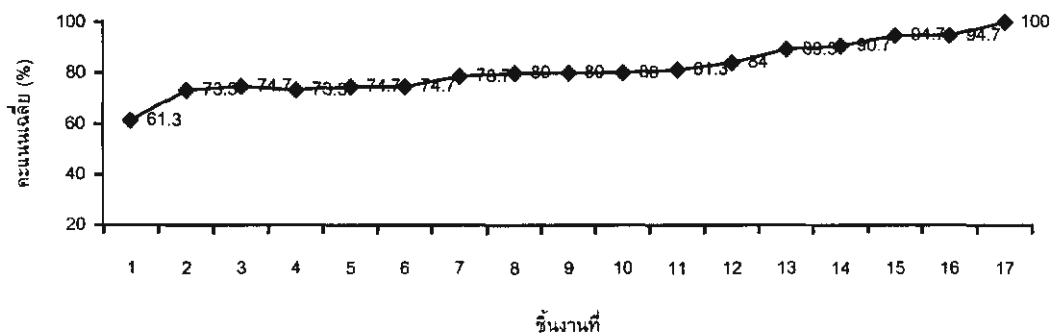
ตารางที่ 15 ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียน

	ชิ้นงานที่																	รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	(85)	
ค่าเฉลี่ย	3.07	3.67	3.73	3.67	3.73	3.73	3.93	4.00	4.00	4.00	4.07	4.20	4.47	4.53	4.73	4.73	5.00	69.27	81.49
ร้อยละ	61.3	73.3	74.7	73.3	74.7	74.7	78.7	80	80	80	81.3	84	89.3	90.7	94.7	94.7	100	81.49	81.49
CV	0.36	0.13	0.19	0.42	0.42	0.37	0.22	0.00	0.31	0.34	0.33	0.34	0.22	0.30	0.13	0.15	0.00	0.20	0.20

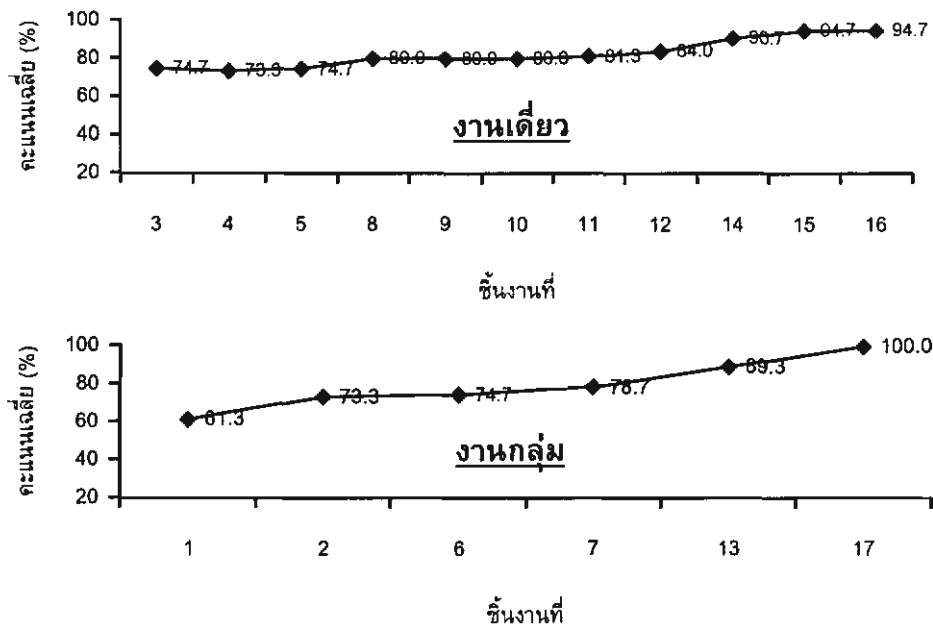
จากตารางที่ 15 ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียน แสดงว่า ชิ้นงานของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร ทุกชิ้นงานได้รับการประเมินในระดับปานกลางขึ้นไป คือมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงกว่าร้อยละ 60 โดยชิ้นงานที่ได้รับการประเมินในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 80) มีทั้งสิ้น 7 ชิ้นงาน และหากพิจารณาภาพที่ 48 พบว่า ในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยของชิ้นงานเพิ่มขึ้นตามลำดับการสั่งงานตั้งแต่ชิ้นงานที่ 1 ถึง ชิ้นงานที่ 17

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยของชิ้นงาน โดยจำแนกชิ้นงานเป็นกลุ่มตามลักษณะการมอบหมายงานและลักษณะของชิ้นงาน ดังแสดงในภาพที่ 49 และภาพที่ 50 ซึ่งจากภาพที่ 49 แสดงให้เห็นว่า คะแนนเฉลี่ยของชิ้นงานมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นตามลำดับการสั่งงานทั้งในชิ้นงานเดี่ยวและชิ้นงานกลุ่ม นอกจากนั้น หากนำชิ้นงานเดี่ยวมาจำแนกเป็น 3 ประเภทตามลักษณะของชิ้นงาน คือ ชิ้นงานประเภทบันทึกรายบุคคลและเรียงความ ประเภทผ่านพิบความรู้และหนังสือเล่มเล็ก และประเภทผังสรุปความคิด ดังแสดงในภาพที่ 50 พบว่า

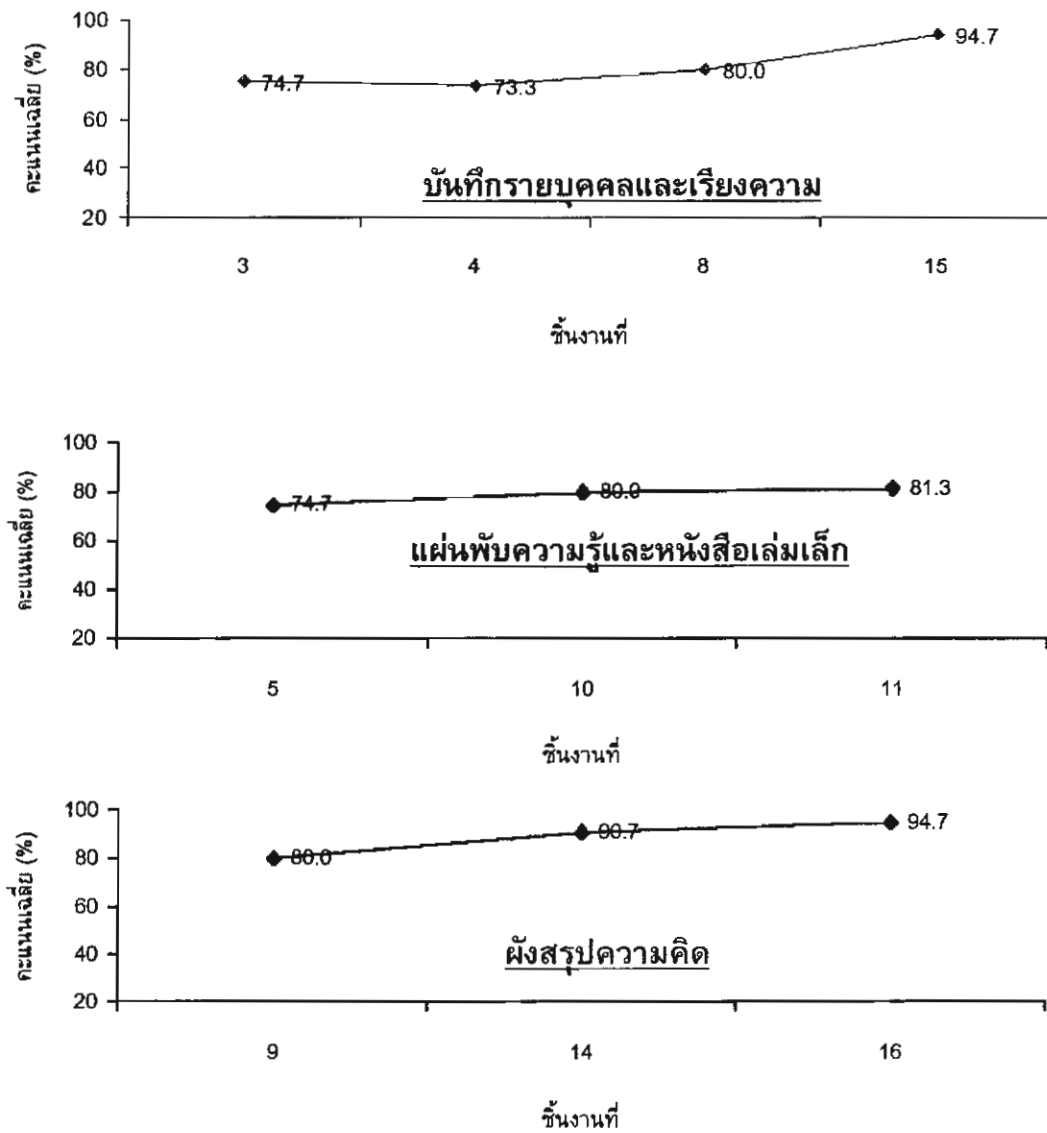
ชิ้นงานทั้ง 3 ประเภท มีคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นตามลำดับการสั่งงานเช่นเดียวกัน และหากจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามช่วงของคะแนนชิ้นงานที่ได้รับ ดังแสดงไว้ในภาพที่ 51 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ (11 คน ใน 15 คน หรือร้อยละ 73) ได้คะแนนผลการประเมินชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป) นักเรียนที่ได้คะแนนผลการประเมินชิ้นงานในระดับอื่นๆ มีจำนวนน้อยมาก โดยมีนักเรียนที่ได้คะแนนผลการประเมินชิ้นงานต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50) เพียง 1 คน ซึ่งจากการสังเกตนักเรียนและการสัมภาษณ์ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น พบว่านักเรียนคนนี้มีระดับการพัฒนาการด้านสมองช้า มีบุคลิกภาพเฉื่อยชา มีความรับผิดชอบในการทำงานน้อยและส่งงานเพียง 5 ชิ้นงาน เป็นผลให้ได้คะแนนชิ้นงานต่ำ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่สามารถผลิตชิ้นงานที่มีคุณภาพสูงและมีพัฒนาการในการผลิตชิ้นงานที่ดีขึ้นตามลำดับของการเรียนการสอน

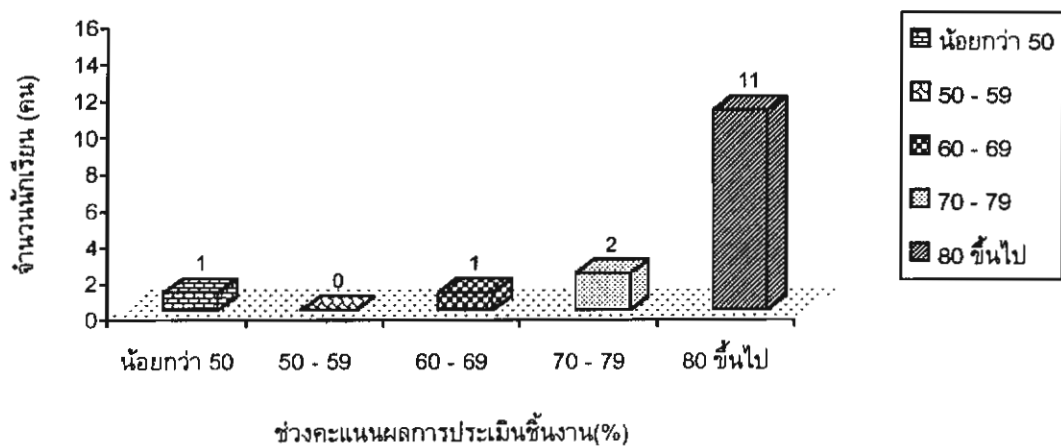
ภาพที่ 48 ผลการประเมินชิ้นงานจำแนกตามลำดับที่ของชิ้นงาน

ภาพที่ 49 ผลการประเมินชิ้นงานจำแนกตามลำดับที่และลักษณะการมอบหมายงาน

ภาพที่ 50 ผลการประเมินชั้นงานจำแนกตามลำดับที่และลักษณะของชั้นงาน

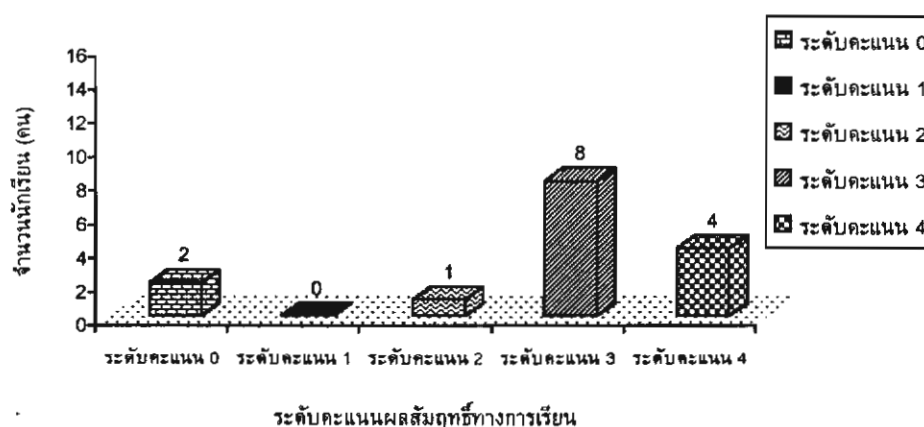
ภาพที่ 51 จำนวนนักเรียนจำแนกตามช่วงคะแนนผลการประเมินชั้นงาน

1.3) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร พิจารณาจากผลการประเมินที่ได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและผลการประเมินชิ้นงานในแฟ้มผลงานของนักเรียน โดยคิดสัดส่วนผลการประเมินดังกล่าวเป็นร้อยละ 40 และร้อยละ 60 ตามลำดับ ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 16 และภาพที่ 52

ตารางที่ 16 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินชิ้นงาน

	คะแนนประเมินชิ้นงาน (60%)	คะแนนสอบ (40%)	รวม (100%)
คะแนนเฉลี่ย	48.89	21.87	70.76
CV	0.19	0.32	0.22

ภาพที่ 52 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากตารางที่ 16 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจร มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70.76) และจากภาพที่ 52 แสดงให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ (12 คน ใน 15 คน หรือร้อยละ 80) มีผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับดีและระดับดีมาก โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับดี (ผลสัมฤทธิ์ ระดับ 3) มีจำนวน 8 คน และระดับดีมาก (ผลสัมฤทธิ์ ระดับ 4) มีจำนวน 4 คน ส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ อยู่ในระดับปานกลาง (ผลสัมฤทธิ์ ระดับ 2) และระดับต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (ผลสัมฤทธิ์ ระดับ 0) มีเพียงส่วนน้อย คือ มีเพียง 1 คน และ 2 คน ตามลำดับ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น ทำให้ทราบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ ต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต้นนั้นเป็นเด็กที่อยู่ในกลุ่มนักเรียนที่ขาดทักษะพื้นฐาน โดยเฉพาะทักษะด้านการอ่าน และการเขียน รวมทั้งมีพัฒนาการทางสมองช้า ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพึงพอใจ

ซึ่งแสดงว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรฯ แล้ว นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรผสมผสานครบวงจรเป็นอย่างดีและมีความสามารถในการผลิตชิ้นงานที่มีคุณภาพสูง

2) ทักษะที่พึงประสงค์

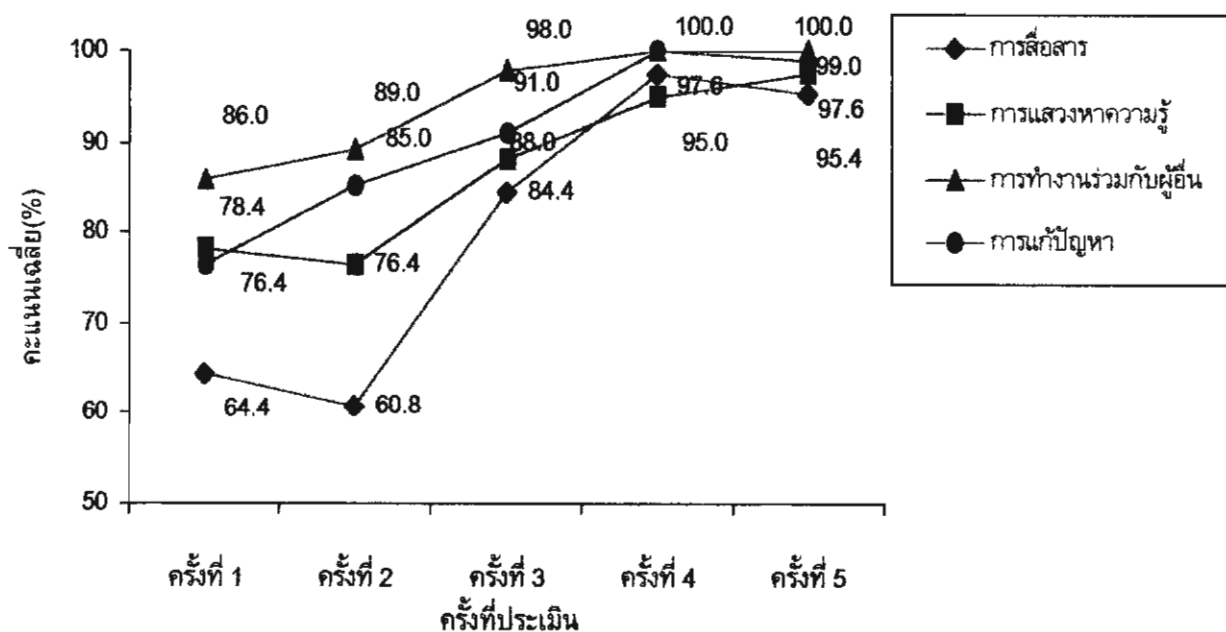
การประเมินทักษะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร พิจารณาโดยรวมคะแนนจากแบบประเมินทักษะที่พึงประสงค์ 4 ด้าน คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการแก้ปัญหา ทักษะที่พึงประสงค์แต่ละด้านมีการประเมินรวม 5 ครั้ง การประเมินแต่ละครั้งมีการให้คะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 5 คะแนน โดยเป็นการรวมคะแนนที่ได้จากตัวชี้วัดในแต่ละทักษะ (5 ตัวชี้วัด) ว่านักเรียนมีการแสดงออกตามตัวชี้วัดนั้นๆ หรือไม่ ถ้ามีให้ 1 คะแนน ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์แสดงไว้ในตารางที่ 17 และภาพที่ 53

ตารางที่ 17 ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์

ทักษะด้าน		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5	เฉลี่ย	เฉลี่ยร้อยละ
การสื่อสาร	เฉลี่ย	3.22	3.04	4.22	4.88	4.77	4.03	80.52
	ร้อยละ	64.4	60.8	84.4	97.6	95.4	80.52	80.52
	CV	0.32	0.38	0.25	0.22	0.32	0.30	0.21
การแสวงหาความรู้	เฉลี่ย	3.92	3.82	4.40	4.75	4.88	4.35	87.08
	ร้อยละ	78.4	76.4	88.0	95.0	97.6	87.08	87.08
	CV	0.41	0.32	0.30	0.25	0.22	0.30	0.11
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	เฉลี่ย	4.30	4.45	4.90	5.00	5.00	4.73	94.60
	ร้อยละ	86.0	89.0	98.0	100	100	94.60	94.60
	CV	0.36	0.32	0.13	0.00	0.00	0.16	0.07
การแก้ปัญหา	เฉลี่ย	3.82	4.25	4.55	5.00	4.95	4.51	90.28
	ร้อยละ	76.4	85.0	91.0	100	99.0	90.28	90.28
	CV	0.42	0.28	0.32	0.00	0.05	0.21	0.11

จากตารางที่ 17 และภาพที่ 53 ผลจากการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ แสดงว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร มีทักษะที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย ทักษะด้านการสื่อสาร ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการแก้ปัญหา ในระดับดีมากทุกด้าน และมีการพัฒนาทักษะดังกล่าวไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับจากการประเมินครั้งที่ 1 จนถึงครั้งที่ 5 กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป) โดยทักษะที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 94.60) รองลงมาคือ ทักษะด้านการแก้ปัญหา (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 90.28) ด้านการแสวงหาความรู้ (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 87.08) และด้านการสื่อสาร (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80.52) ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาภาพที่ 53 พบว่า โดยภาพรวมผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ในทุกด้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ

ครั้งที่ประเมิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นนั้นมีผลการประเมินใน 2 ครั้งสุดท้ายในระดับสูงสุด คือมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 100 ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการพัฒนาทักษะไปจนถึงระดับสูงสุด แต่สำหรับทักษะด้านการสื่อสารและด้านการแก้ปัญหา นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในการประเมินครั้งที่ 5 ลดลงจากการประเมินครั้งที่ 4 เพียงเล็กน้อย แต่คะแนนเฉลี่ยยังคงอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 95.4 และ 99.0 ตามลำดับ) ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการประเมินครั้งที่ 5 เป็นการประเมินครั้งสุดท้ายของการเรียนการสอน ซึ่งเป็นช่วงที่นักเรียนต้องเตรียมตัวสอบปลายภาคและนักเรียนส่วนหนึ่งต้องแก้ไขข้อบกพร่องของชิ้นงานให้ดีขึ้นด้วย ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสาน ครบวงจร เป็นเวลา 1 ภาคเรียนแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมาก และมีการพัฒนาทักษะที่ดีขึ้นตามลำดับของการเรียนการสอน

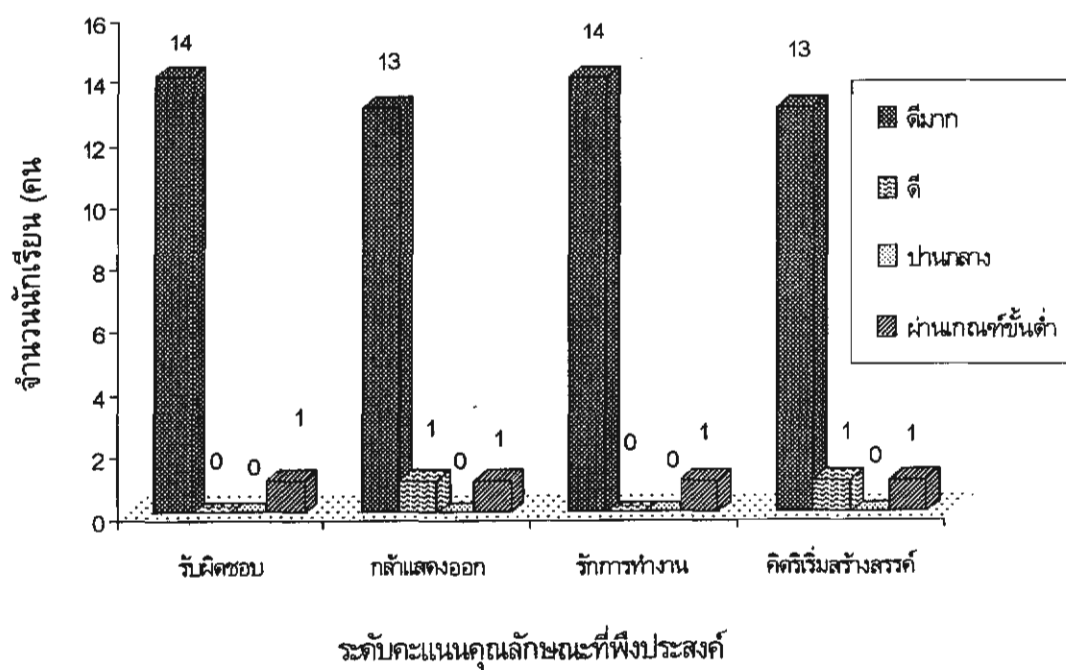
ภาพที่ 53 ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ จำแนกตามประเภทและลำดับที่ของการประเมิน

3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์

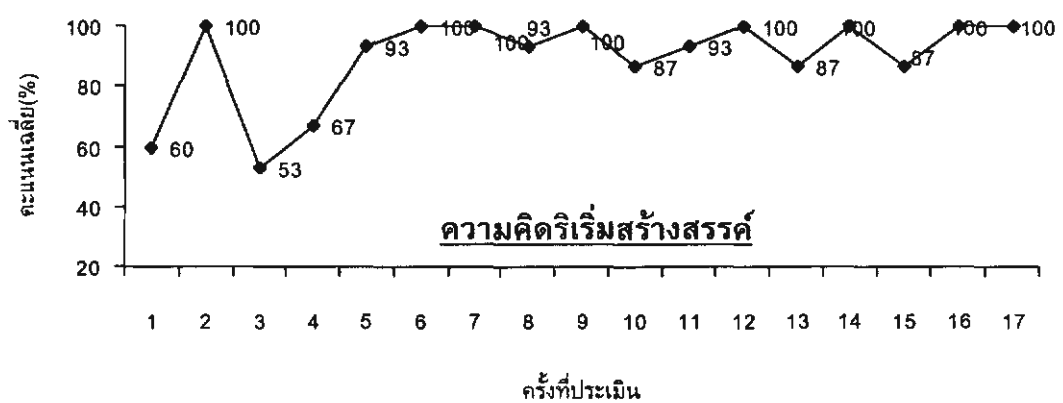
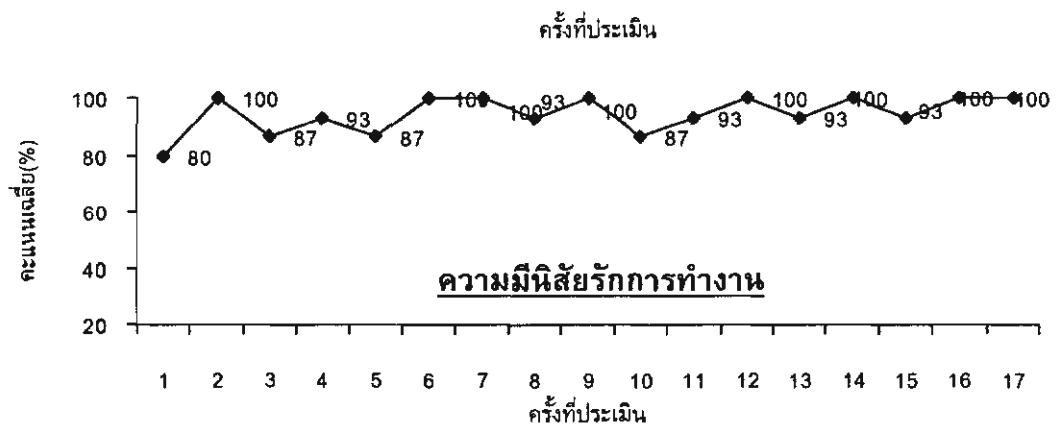
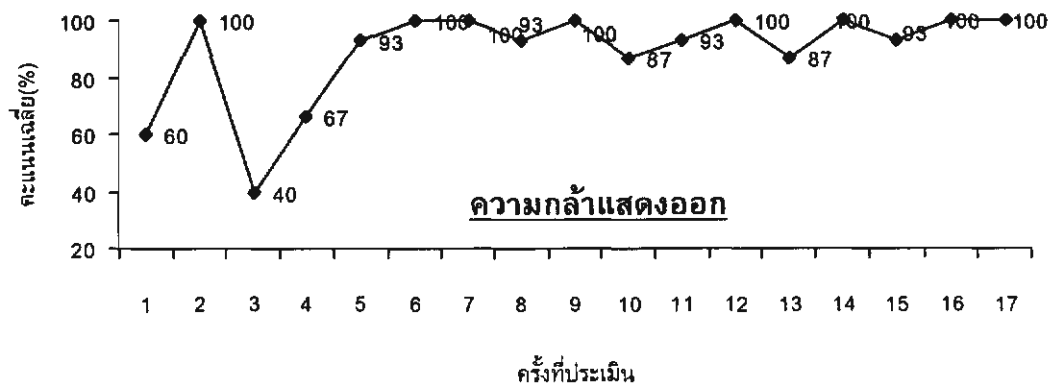
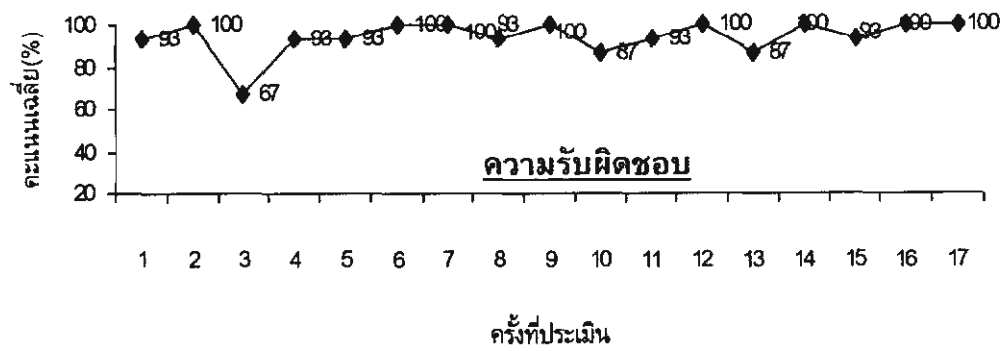
การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสาน ครบวงจร พิจารณาโดยรวมคะแนนจากแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความกล้าแสดงออก ด้านความมีนิสัยรักการทำงาน และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณลักษณะแต่ละด้านมีการประเมินรวม 17 ครั้ง จาก 17 ชิ้นงาน แต่ครั้งเป็นการสังเกตจากการปฏิบัติงานว่ามีการแสดงออกในคุณลักษณะนั้นๆ หรือไม่ ถ้ามีให้ 1 คะแนน ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์แสดงไว้ในตารางที่ 18 และภาพที่ 54 - 55

ตารางที่ 18 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ด้าน		ประเมินครั้งที่																	เฉลี่ย
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
รับผิดชอบ	เฉลี่ย	0.93	1.00	0.67	0.93	0.93	1.00	1.00	0.93	1.00	0.87	0.93	1.00	0.87	1.00	0.93	1.00	1.00	94.12
	ร้อยละ	93	100	67	93	93	100	100	93	100	87	93	100	87	100	93	100	100	94.12
	CV	0.28	0.00	0.73	0.28	0.28	0.00	0.00	0.28	0.00	0.41	0.28	0.00	0.41	0.00	0.28	0.00	0.00	0.13
กล้าแสดงออก	เฉลี่ย	0.60	1.00	0.40	0.67	0.93	1.00	1.00	0.93	1.00	0.87	0.93	1.00	0.87	1.00	0.93	1.00	1.00	89.02
	ร้อยละ	60	100	40	67	93	100	100	93	100	87	93	100	87	100	93	100	100	89.03
	CV	0.85	0.00	1.27	0.73	0.28	0.00	0.00	0.28	0.00	0.41	0.28	0.00	0.41	0.00	0.28	0.00	0.00	0.15
รักการทำงาน	เฉลี่ย	0.80	1.00	0.87	0.93	0.87	1.00	1.00	0.93	1.00	0.87	0.93	1.00	0.93	1.00	0.93	1.00	1.00	94.51
	ร้อยละ	80	100	87	93	87	100	100	93	100	87	93	100	93	100	93	100	100	94.51
	CV	0.52	0.00	0.41	0.28	0.41	0.00	0.00	0.28	0.00	0.41	0.28	0.00	0.28	0.00	0.28	0.00	0.00	0.13
คิดริเริ่มสร้างสรรค์	เฉลี่ย	0.60	1.00	0.53	0.67	0.93	1.00	1.00	0.93	1.00	0.87	0.93	1.00	0.87	1.00	0.87	1.00	1.00	89.41
	ร้อยละ	60	100	53	67	93	100	100	93	100	87	93	100	87	100	87	100	100	89.41
	CV	0.85	0.00	0.97	0.73	0.28	0.00	0.00	0.28	0.00	0.41	0.28	0.00	0.41	0.00	0.41	0.00	0.00	0.14

ภาพที่ 54 จำนวนนักเรียนจำแนกตามช่วงคะแนนผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

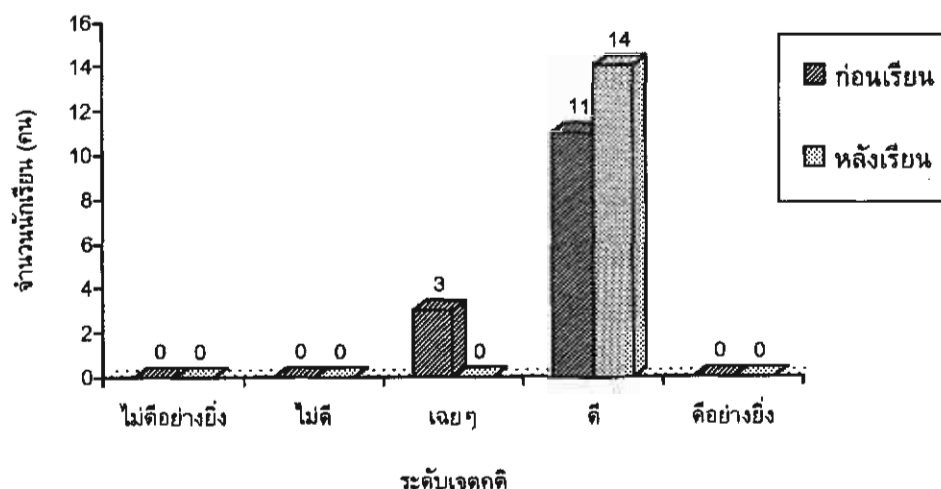

ภาพที่ 55 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำแนกตามประเภทของคุณลักษณะ และลำดับที่ของการประเมิน

จากตารางที่ 18 และภาพที่ 55 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แสดงว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ด้านความกล้าแสดงออก ด้านความมีนิสัยรักการทำงาน และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในระดับดีมากทุกด้าน และมีการพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับจากการประเมินครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 17 กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากทุกด้าน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป) โดยคุณลักษณะที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ คุณลักษณะด้านความมีนิสัยรักการทำงาน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 94.51) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกับคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 94.12) รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.41) ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกับคุณลักษณะด้านความกล้าแสดงออก (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 89.02) และเมื่อพิจารณาภาพที่ 55 พบว่า โดยภาพรวม ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในทุกด้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับครั้งที่ประเมิน มีผลการประเมินในบางครั้งที่คะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นและลดลงบ้าง แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจ คือผลการประเมินส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีและดีมาก (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จะเห็นว่าทุกคุณลักษณะมีผลการประเมินใน 2 ครั้งสุดท้ายในระดับสูงสุด คือมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 100 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทุกด้านไปจนถึงระดับสูงสุดและการพัฒนาเป็นไปตามลำดับของการเรียนการสอน นอกจากนั้น หากพิจารณาผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามช่วงคะแนนในภาพที่ 54 พบว่า นักเรียนเกือบทุกคนได้รับการประเมินว่ามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับดีมากทุกด้าน (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป) นักเรียนที่ได้รับผลการประเมินในระดับอื่นๆ มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร เป็นเวลา 1 ภาคเรียนแล้ว นักเรียนส่วนใหญ่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมากและมีการพัฒนาคุณลักษณะที่ดีขึ้นไปจนถึงระดับสูงสุดตามลำดับของการเรียนการสอน

4) เจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรม

คณะผู้วิจัยศึกษาเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรมของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร โดยนำแบบวัดเจตคติที่มีข้อคำถาม จำนวน 30 ข้อ ไปวัดเจตคติของนักเรียน 2 ครั้ง คือก่อนเรียนและหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีระยะเวลาการเรียนการสอน 1 ภาคเรียน แล้วนำคะแนนเจตคติก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้มาจัดกลุ่มนักเรียนออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรมดียิ่งๆ ดี เฉยๆ ไม่ดี และไม่ดียิ่งๆ ตามลำดับ ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนที่ตอบแบบวัดเจตคติ จำนวน 14 คน แสดงไว้ในภาพที่ 56

ภาพที่ 56 ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามระดับเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรมก่อนเรียน และหลังเรียน

จากภาพที่ 56 แสดงว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร มีเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปเล็กน้อย โดยก่อนเรียนหลักสูตรฯ นั้น นักเรียนมีเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรมแตกต่างกันเป็น 2 ระดับ คือ นักเรียนส่วนใหญ่ (11 คน ใน 14 คน หรือร้อยละ 78.57) มีเจตคติในระดับดี ส่วนนักเรียนที่มีเจตคติระดับเฉยๆ มีจำนวน 3 คน แต่หลังจากได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นแล้ว นักเรียนทุกคนมีเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรมในระดับดี โดยนักเรียน 3 คน ที่ก่อนเรียนหลักสูตรฯ มีเจตคติระดับเฉยๆ นั้น เปลี่ยนเจตคติไปเป็นระดับดี ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร เป็นเวลา 1 ภาคเรียนแล้ว นักเรียนทุกคนมีเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรมอยู่ในระดับดี โดยนักเรียนมีเจตคติต่ออาชีพเกษตรกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากก่อนเรียนเล็กน้อย

5) ความคิดเห็นของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอน

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร โดยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และให้นักเรียนเขียนบรรยายความประทับใจต่อกิจกรรมจากภาพถ่าย ซึ่งสรุปความคิดเห็นของนักเรียนได้ดังนี้

5.1) ความคิดเห็นของนักเรียนจากการตอบแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับความรู้สึกต่อกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร สรุปได้ว่า นักเรียนทุกคนชอบกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรที่ประกอบด้วย การไปสัมภาษณ์เกษตรกรหรือผู้รู้ในชุมชน การมอบหมายให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากหนังสือหรือเอกสารด้วยตนเอง การเชิญเกษตรกรในชุมชนหรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากครูมาสอน การไปศึกษาดูงานนอกสถานที่

การปฏิบัติจริง การมอบหมายให้ทำงานเป็นกลุ่ม และการที่ครูมอบหมายให้นักเรียนเก็บผลงานไว้ในแฟ้มผลงาน โดยนักเรียนให้เหตุผลดังต่อไปนี้

ก. เหตุผลที่นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการไปสัมภาษณ์เกษตรกรหรือผู้รู้ในชุมชน สรุปได้ว่า การไปสัมภาษณ์ทำให้ได้รู้จักแหล่งความรู้และสามารถหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง ทั้งยังได้ความรู้และแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับเกษตรกรรมที่ไม่เคยรู้มาก่อน เช่น การแก้ปัญหาโรคพืช ทำให้สามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการชีวิตประจำวัน นอกจากนั้น การไปสัมภาษณ์ทำให้ได้ออกไปชุมชน จึงสนุก ไม่น่าเบื่อ ได้ฝึกความกล้าแสดงออกในการซักถาม และได้นำความรู้จากชั้นเรียนไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง โดยนักเรียนได้ตอบแบบสอบถามว่า “...ชอบ เพราะไปสัมภาษณ์แล้วทำให้รู้ว่าใครมีความรู้อะไรบ้าง เป็นการหาความรู้ได้ด้วยตัวเอง...” “...ชอบ เพราะได้สัมภาษณ์คนที่รู้จริง ได้ความรู้มากและสามารถนำมาใช้ในการชีวิตประจำวันได้จริง เช่น การแก้ปัญหาโรคพืชต่างๆ...” “...ชอบ เพราะได้ออกไปชุมชน ทำให้สนุกไม่น่าเบื่อ ได้รับความรู้ชัดเจนขึ้น ทำให้มีความกล้าแสดงออกในการซักถามและได้นำความรู้ไปใช้ในการสัมภาษณ์จริง...”

ข. เหตุผลที่นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูมอบหมายให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าจากหนังสือหรือเอกสารด้วยตนเอง สรุปได้ว่า การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองทำให้ได้รับความรู้ ได้ฝึกให้มีทักษะในการอ่าน การเขียน การเขียนสรุปเป็นรายงาน รวมทั้งได้ฝึกทักษะการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยนักเรียนตอบแบบสอบถามว่า “...ชอบ เพราะได้ฝึกทักษะการอ่านและการเขียนจากการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้อ่านเก่งขึ้นและมีความภูมิใจ...” “... ชอบ เพราะได้ศึกษาจากเอกสารมากมาย ได้อ่านหนังสือมากขึ้น ได้เขียนรายงานทำให้ได้ฝึกการอ่านการเขียนและได้ความรู้มาก...”

ค. เหตุผลที่นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการเชิญเกษตรกรในชุมชนหรือบุคคลอื่นนอกเหนือจากครูมาสอน คือ นักเรียนได้เรียนรู้กับเกษตรกรที่มีความรู้และประสบการณ์ตรง ทำให้ได้ความรู้มากยิ่งขึ้น และได้ซักถามผู้ที่รู้จริง นอกจากนั้นยังได้ฝึกให้กล้าซักถาม และได้รู้จักกับบุคคลภายนอกที่มีความรู้ โดยนักเรียนตอบว่า “... ชอบ เพราะคนในชุมชนที่มาอธิบายมีความรู้จริง สามารถซักถามได้ ทำให้ได้ความรู้มากขึ้น ...” “...ชอบ เพราะได้ฝึกการตั้งคำถามและได้ถามจริง ได้ฝึกความกล้าแสดงออก...”

ง. เหตุผลที่นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ สรุปได้ว่า การไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ทำให้ได้ความรู้มากขึ้น ได้เห็นตัวอย่างที่เป็นจริงและสามารถนำไปเป็นแนวทางการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตนเองได้ และได้เห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน ทั้งยังสนุกเหมือนได้ไปเที่ยว โดยนักเรียนระบุว่า “... ชอบ เพราะได้ไปนอกโรงเรียน ได้เปลี่ยนบรรยากาศเหมือนได้ไปเที่ยว สนุกครับ...” “... ชอบ เพราะได้ไปเห็นอะไรต่างๆ มากมายและได้ความรู้...” “... ชอบ เพราะสนุกครับ ร้อนด้วยและก็เสียเวลามาก แต่ก็ชอบ ได้ความรู้ดี...” “... ชอบ เพราะได้รู้ในสิ่งที่ยังไม่เคยรู้...”

จ. เหตุผลที่นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีการปฏิบัติจริง คือ นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการเรียนในชั้นเรียน และสามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน นอกจากนั้น ยังทำให้การเรียนเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ ดังคำตอบของนักเรียนที่ว่า “...สนุกครับ ผมชอบไปแปลงสาธิต ได้ปฏิบัติจริงทำให้ไม่น่าเบื่อ เวลาลงไปในนา ก็สนุก ได้ไล่จับหอยด้วย...” “...ชอบ เพราะได้ความรู้เรื่องการปลูกข้าว ปลูกผัก เลี้ยงปลา เพิ่มเติมจากการเรียนในห้อง...”

ฉ. เหตุผลที่นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม สรุปได้ว่า การทำงานเป็นกลุ่มทำให้นักเรียนได้ช่วยกันค้นคว้าในสิ่งที่ยังไม่รู้ ได้ช่วยกันคิด ได้แลกเปลี่ยนความรู้ความคิดกัน ทำให้ได้ความคิดที่หลากหลาย ได้พูดคุยปรึกษาหารือ ช่วยกันคิดช่วยกันทำให้งานเสร็จทันเวลา และได้ผลงานที่ดี รวมทั้งทำให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้มีส่วนร่วมในการทำงาน โดยนักเรียนตอบแบบสอบถามว่า “... ชอบ เพราะเพื่อน ๆ จะได้ช่วยกันทำ สนุกด้วย...” “...ชอบ เพราะงานกลุ่มมีความคิดหลายอย่าง ได้แลกเปลี่ยนความคิดกัน ...”

ช. เหตุผลที่นักเรียนชอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูมอบหมายให้นักเรียนเก็บผลงานไว้ในแฟ้มผลงาน คือ นักเรียนได้รู้ความสามารถของตนเอง รู้ข้อบกพร่อง และได้แก้ไขผลงานให้ดีขึ้น ได้ฝึกความรับผิดชอบ และได้เก็บผลงานอย่างเป็นระเบียบไว้แสดงให้ครู พ่อแม่ เพื่อน รุ่นน้อง และตนเอง ได้ดู โดยนักเรียนตอบว่า “...ชอบ เพราะจะได้แสดงให้ครู พ่อแม่ และเพื่อนดู...” “...ชอบ เพราะจะได้กลับมาดูใหม่ และเป็นตัวอย่างให้รุ่นน้องได้ดู...” “... ชอบ เพราะดูแล้วเป็นระเบียบดี...” “...ชอบ เพราะจะได้เลือกงานที่เราชอบ เราภูมิใจแล้วจะได้เอาไปอวดพ่อแม่...”

5.2) ความคิดเห็นของนักเรียนจากการสนทนากลุ่ม

คณะผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง เกษตรผสมผสานครบวงจร ใน 4 ประเด็น คือ 1) ความรู้สึกของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาที่เรียน งานที่มอบหมาย และความรู้สึกต่อหลักสูตรฯ 2) ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนหลักสูตรฯ 3) ความคิดเห็นของนักเรียนว่าควรให้รุ่นน้องได้เรียนหลักสูตรฯ หรือไม่ เพราะอะไร และ 4) ความประทับใจจากการเรียนหลักสูตรฯ สรุปความคิดเห็นของนักเรียนได้ดังนี้

ก. ความรู้สึกของนักเรียนต่อกิจกรรมการเรียนการสอน เนื้อหาที่เรียน งานที่มอบหมาย และความรู้สึกต่อการเรียนหลักสูตรฯ สรุปได้ว่า นักเรียนทุกคนชอบกิจกรรมการเรียนในหลักสูตรฯ เพราะนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง ทำให้เรียนได้เข้าใจและจำได้ง่ายขึ้น และยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือใช้ทำเป็นอาชีพเสริมในอนาคตได้อีกด้วย ครูสอนสนุก รวมทั้งได้ออกไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ โดยนักเรียนกล่าวว่า “...วิชานี้มีกิจกรรมที่ดีมากครับ คุณครูสอนสนุก ถ้าผมโตขึ้นจะใช้ความรู้จากการที่ได้ฝึกปฏิบัติ

จริงมาทำเป็นอาชีพได้ แล้วก็ทำให้ผมได้ฝึกทำจริง ๆ . . .” “ . . . ชอบลงมือทำครับเพราะทำให้เราทำได้จริง ชอบไปดูงานข้างนอก ได้ไปเที่ยวและได้ความรู้ . . .”

ข. ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนหลักสูตรฯ สรุปได้ว่า นักเรียนได้รับความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรรมที่ไม่เคยรู้มาก่อน เช่น รู้จักชนิดของปลาและข้าว การทำนา การใส่ปุ๋ย การแก้ปัญหาโรคพืชโดยปลูกพืชที่เอื้อประโยชน์ต่อกัน การใช้กากมะพร้าวทำจ้ดมัด การกำจัดแมลง การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช การกำจัดหอยเชอร์รี่ การเลือกพันธุ์ปลาที่เหมาะสม และการทำปุ๋ยชีวภาพ เป็นต้น ดังคำกล่าวของนักเรียนที่ว่า “ . . . ได้ความรู้เรื่องการแก้ปัญหาโรคพืช วิธีการกำจัดศัตรูพืช รู้จักชนิดของปลา ชนิดของข้าว การทำปุ๋ยชีวภาพ . . . ” “ . . . ได้รู้เกี่ยวกับการปลูกผักหลายอย่างเข้าด้วยกัน การใส่ปุ๋ยในแปลงผัก การใช้ปุ๋ยหมักแทนปุ๋ยเคมี . . . ” “ . . . ได้ความรู้เรื่องการกำจัดศัตรูพืช รู้ว่าแมลงไม่ชอบกลิ่นอะไรบ้าง . . . ” “ . . . ได้รู้เรื่องการทำนา เช่น รู้ว่าพันธุ์ข้าวมีอะไรบ้าง ได้รู้เรื่องการป้องกันและปราบศัตรูพืช การกำจัดหอยเชอร์รี่ . . . ”

ค. ความคิดเห็นของนักเรียนว่าควรให้รุ่นน้องได้เรียนหลักสูตรฯ หรือไม่ เพราะอะไร สรุปได้ว่า นักเรียนมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตรฯ เป็นวิชาที่มีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน เพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถทำเป็นอาชีพในอนาคตได้ นอกจากนั้น กิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรยังฝึกให้นักเรียนมีทักษะการทำงาน การศึกษาค้นคว้า การเขียนรายงาน การรายงานหน้าชั้นเรียน ได้ฝึกทักษะการพูด การกล้าแสดงออก ฝึกให้มีความขยัน อดทน รับผิดชอบ รู้จักทำงานเป็นกลุ่ม และรู้จักการแก้ปัญหา จึงควรให้รุ่นน้องได้เรียนหลักสูตรฯ นี้ด้วย โดยนักเรียนกล่าวกับคณะผู้วิจัยว่า “ . . . เรียนวิชานี้แล้วได้ประโยชน์มากครับ เพราะได้นำไปใช้จริง อยากให้น้องๆ ได้เรียนต่อจากพวกเรา . . . ” “ . . . ผมคิดว่าน้องน่าจะเรียนต่อไปนะครับ เพราะว่าทำให้เรารู้จักรับผิดชอบ รู้จักว่าจะต้องทำอะไร มีความขยัน ทำให้ได้ความรู้และทำงานกลุ่มเป็น รู้จักการแก้ปัญหา . . . ” “ . . . อยากให้น้องๆ ได้เรียนค่ะ เพราะรุ่นน้องจะได้เรียนและทำเหมือนเรา . . . ”

ง. ความประทับใจของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรฯ สรุปได้ว่า นักเรียนรู้สึกดีใจที่ชุมชนและผู้ปกครองให้ความสนใจ ให้ความร่วมมือ และความช่วยเหลือ โดยการให้ความรู้และร่วมกิจกรรมกับนักเรียนเป็นอย่างดี และประทับใจเพื่อนๆ ที่ช่วยกันทำงานทั้งในและนอกห้องเรียน รวมทั้งประทับใจที่ได้เห็นผลผลิตและความเจริญงอกงามของพืชที่ปลูก ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ . . . ชอบตอนกินน้ำสูกดี ได้เห็นข้าวที่ปลูก . . . ” “ . . . ประทับใจเพื่อนๆ ที่เขาช่วยเหลือกันในเวลาที่ลงไปดำนา . . . ” “ . . . ผมได้ปลูกผักบั้งเป็นครั้งแรก ประทับใจมากที่เห็นมันงอกออกมา ผมไปดูมันโตทุกวัน . . . ”

5.3) ความคิดเห็นของนักเรียนจากการเขียนบรรยายความประทับใจ ต่อกิจกรรมการเรียนการสอนจากภาพถ่าย

คณะผู้วิจัยนำภาพถ่ายกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรฯ จำนวน 15 ภาพ ซึ่งเป็นภาพถ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมการสรุปการเรียนการสอนที่แปลงสาธิตและภาพถ่าย

เกี่ยวกับกิจกรรมการปฏิบัติที่แปลงสาธิต ให้นักเรียนเลือกภาพที่ตนเองประทับใจ โดยจะเลือกคนละกี่ภาพก็ได้ แล้วให้นักเรียนเขียนบรรยายความประทับใจลงในกระดาษที่ครูแจกให้สรุปความประทับใจต่อภาพถ่ายกิจกรรมของนักเรียน จำนวน 11 คน ได้ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 ความประทับใจต่อภาพถ่ายกิจกรรม

ชื่อภาพกิจกรรม	จำนวนนักเรียน (คน)
1. ภาพกิจกรรมการสรุปการเรียนรู้การสอนที่แปลงสาธิต	3
2. ภาพกิจกรรมการปฏิบัติที่แปลงสาธิต	8
รวม	11

จากตารางที่ 19 แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมการเรียนการสอนของหลักสูตรฯ ที่นักเรียนประทับใจมากที่สุด คือ การปฏิบัติกิจกรรมที่แปลงสาธิต โดยมีนักเรียนเลือกภาพถ่ายกิจกรรมดังกล่าว จำนวน 8 คน ใน 11 คน รองลงมาคือ การสรุปการเรียนรู้การสอนที่แปลงสาธิต มีนักเรียนเลือกจำนวน 3 คน ใน 11 คน โดยนักเรียนให้เหตุผล ดังนี้

ก. ภาพกิจกรรมการสรุปการเรียนรู้การสอนที่แปลงสาธิตในโรงเรียน เป็นภาพเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าของนักเรียน แล้วนำเสนอที่แปลงสาธิต ซึ่งกิจกรรมนี้เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านการแสวงหาความรู้ การกล้าแสดงออก การแสดงความคิดเห็น และการฝึกมารยาทการเป็นผู้ฟังที่ดี อีกทั้งยังฝึกความสามัคคีของคนในกลุ่มที่ช่วยกันตอบคำถามเมื่อมีการซักถาม โดยนักเรียนให้เหตุผลว่า ภาพนี้แสดงถึงการเรียนการสอนที่นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น สนุกสนาน และดีใจที่เพื่อนๆ ปรบมือให้กำลังใจ จึงอยากให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนี้อีก เพราะได้ฝึกให้กล้าพูด กล้าตอบคำถาม ไม่อายเพื่อน ได้เล่นสนุก ได้หัวเราะ และครูมีการสรุปบทเรียนให้นักเรียน ทำให้เข้าใจมากขึ้น ดังที่นักเรียนได้เขียนบรรยายภาพว่า “... รู้สึกตื่นเต้น สนุก และดีใจที่เพื่อนๆ ปรบมือให้กำลังใจ อยากให้มีการเรียนการสอนแบบนี้อีก เพราะจะได้ไม่อายเพื่อน ทำให้กล้าพูด กล้าตอบคำถาม ได้เล่นสนุก และคุณครูก็สรุปให้ฟังทำให้เข้าใจมากขึ้น...”

ข. ภาพการปฏิบัติกิจกรรมที่แปลงสาธิตในโรงเรียน เป็นภาพกิจกรรมเกี่ยวกับการเกี่ยวข้าวและการปลูกพืชที่แปลงสาธิต ซึ่งเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริงและได้รับประสบการณ์ตรง โดยนักเรียนให้เหตุผลว่า ภาพนี้แสดงถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนสนุกสนาน รู้สึกภาคภูมิใจและประทับใจที่ได้เห็นผลผลิตที่ตนปลูก และประทับใจที่ผู้ปกครองมาร่วมกิจกรรมด้วย นอกจากนั้น การเรียนการสอนที่มีการลงมือปฏิบัติจริงนั้น นักเรียนทุกคนได้ร่วมแรงร่วมใจกันเพื่อให้งานสำเร็จ ทำให้มีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียน และอยากให้มีการจัดกิจกรรมแบบนี้อีก เพราะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และมีความสุขในการเรียน ดังคำบรรยายภาพของนักเรียนว่า “...กิจกรรมนี้สนุก และประทับใจที่ได้เห็นผลผลิตและผู้ปกครองมาร่วมทำกิจกรรม เวลาลงมือปฏิบัติเพื่อนทุกคนก็ช่วยเหลือกันทำให้งานเสร็จ จึงอยากเรียนแบบนี้ตลอดไป เพราะจะได้เรียนรู้อย่างมีความสุข...”

1.2 ปัญหาและความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ต่อการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรไปใช้

หลังจากนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรไปใช้ในแต่ละรอบคณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับผู้บริหารโรงเรียน คณะครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสมานกิจ และศึกษานิเทศก์อำเภอบางบาล เกี่ยวกับปัญหาและความคิดเห็นต่อการนำหลักสูตรฯ ไปใช้สรุปได้ดังนี้

1.2.1 ปัญหาของการนำหลักสูตรฯ ไปใช้

1) จากการสนทนากลุ่มพบว่าในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน การนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรไปใช้ในรอบแรกนั้น ไม่ก่อให้เกิดปัญหาเนื่องจากโรงเรียนเคยทำอยู่บ้างแล้ว แต่จัดทำในลักษณะของการลองผิดลองถูก ดังนั้นจากการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรเข้ามาใช้ทำให้การจัดหลักสูตรท้องถิ่นมีหลักการมากขึ้น มีระบบมากขึ้น มีผู้รู้ในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ทำให้มีความคล่องตัวมากขึ้น ดังคำกล่าวของผู้บริหารโรงเรียนว่า

ผมมองไม่เห็นปัญหา การเรียนการสอนลักษณะนี้โรงเรียนเคยทำอยู่บ้างแล้ว แต่ทำในลักษณะลองผิดลองถูก เนื่องจากพยายามที่จะแก้ปัญหาเรื่องขาดเรียนของนักเรียน ซึ่งเมื่อศึกษาลึกๆ แล้วพบว่านักเรียนมีปัญหาขาดแคลนเงิน โรงเรียนจึงได้จัดทำโครงการข้าวซ้อมมือ เพื่อหาทางเพิ่มรายได้ให้นักเรียน . . . การจัดหลักสูตรท้องถิ่นไม่ได้เพิ่มภาระ แต่งานเป็นระบบมากขึ้น มีหลักการมากขึ้น มีปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาแนะนำนักเรียน ทำให้มีความคล่องตัวมากขึ้น ชุมชนเต็มใจที่จะมาเป็นวิทยากร เขาดีใจที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนการสอน เกิดความภาคภูมิใจ เดิมชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับโรงเรียนในแง่ของการให้ปัจจัยสนับสนุน

สำหรับการนำหลักสูตรไปใช้ในรอบสองนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าการจัดหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรนั้นเป็นเรื่องนโยบาย เป็นโครงการของโรงเรียน ไม่ใช่โครงการของใครคนใดคนหนึ่ง ครูทุกคนทำด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องออกคำสั่ง ทำงานเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เวลาผู้บริหารไม่อยู่โรงเรียน งานทุกอย่างสามารถดำเนินต่อไปได้ เนื่องจากครูทุกคนมีความรับผิดชอบ ดังที่ครูท่านหนึ่งกล่าวว่า

เป็นเรื่องนโยบาย ครูทุกคนทำด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องออกคำสั่ง ใช้วิธีการนั่งคุยและมอบหมายด้วยวาจา ทุกคนร่วมมือร่วมใจเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เวลาอาจารย์ใหญ่ไม่อยู่ไม่ต้องเป็นห่วง ปัญหาบุคลากรไม่มี อาจารย์ใหญ่จะพูดเสมอว่า เกษตรผสมผสานครบวงจรเป็นโครงการของโรงเรียน

จากข้อความดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรไปใช้ ณ โรงเรียนวัดสมานกิจนั้นไม่มีปัญหา เนื่องจากผู้บริหาร

มองเห็นความสำคัญและให้ความสนับสนุน โดยกำหนดให้เป็นโครงการของโรงเรียน ครูทุกคนมีส่วนรับผิดชอบ นอกจากนั้นครูในโรงเรียนไม่มีปัญหาความแตกแยก ไม่มีช่องว่างระหว่างผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน ดังนั้นจึงทำให้การดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้เป็นไปอย่างราบรื่น

2) ในทัศนะของครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น ในช่วงแรกของการจัดทำหลักสูตรและยกวางแผนการสอนกับคณะผู้วิจัย มีปัญหาคับข้องใจค่อนข้างเครียด เนื่องจากยังไม่เห็นภาพชัดเจน เพราะไม่เคยมีประสบการณ์การทำนามาก่อน และอีกประการหนึ่งเป็นคณอกพื้นที่ ชาวบ้านไม่ค่อยรู้จักมากนัก ซึ่งเมื่อต้องมีการขอความร่วมมือจากคนในชุมชนเกรงว่าจะไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร แต่หลังจากที่นำหลักสูตรไปใช้ในรอบแรกได้ลงมือปฏิบัติทำให้เกิดความเข้าใจและมองเห็นภาพที่ชัดเจนมากขึ้น มีความรู้จักคุ้นเคยกับคนในชุมชนมากขึ้น และเมื่อมีปัญหาที่ไม่เข้าใจในบางครั้งใช้วิธีถามจากเพื่อนครูที่มีประสบการณ์การทำนามาก่อน ปัญหาที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนในช่วงระยะแรกๆ คือปัญหาความไม่เข้าใจของผู้ปกครองนักเรียนบางคนที่ไม่ได้เข้ามาร่วมประชุมรับฟังการชี้แจง ไม่เข้าใจการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงไม่เห็นด้วยและไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาเกษตรผสมผสานครบวงจรที่โรงเรียนจัดขึ้น โดยต้องการให้เรียนทางด้านวิชาการมากกว่าดังที่ผู้ปกครองคนหนึ่งกล่าวว่า “ธรรมดาพ่อแม่ของเด็กอยู่บ้านก็ต้องทำนา ปลูกผัก ทำกันอยู่แล้ว ลูกไปโรงเรียนก็อยากให้เรียนหนังสือเยอะๆ อยากให้เรียนเก่งๆ การทำนา ปลูกผักพ่อแม่ทำอยู่แล้ว เด็กมันเห็นอยู่ทุกวัน อยากให้ครูสอนหนังสือเยอะๆ” เช่นเดียวกับผู้ปกครองอีกคนหนึ่งที่ไม่เข้าใจลักษณะการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นและไม่เห็นด้วยที่ให้บุตรหลานทำนา ปลูกผัก ซึ่งผู้ปกครองคนนี้เล่าให้คณะผู้วิจัยฟังว่า “ที่เรียนนี่ (เกษตรผสมผสานครบวงจร) มันจะไปเรียนทันเขาหรือ กลัวลูกจะเรียนไม่ทันเขา กลัวจะไปสอบเรียนต่อสู่เด็กที่อื่นเขาไม่ได้นะ เพราะเรียนแต่เกษตร” ซึ่งปัญหาความไม่เข้าใจในลักษณะการจัดการเรียนการสอนของผู้ปกครองนี้ สอดคล้องกับที่วิทยากรท้องถิ่นท่านหนึ่งได้เล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

... ถ้าพูดถึงปัญหาก็คงจะเป็นในช่วงแรกที่ผู้ปกครองยังไม่เข้าใจไม่ยอมรับว่าทำไมลูกหลานถึงต้องลงไปทำไร่นาทำให้เสียเวลา ตอนนั้นเขากลัวอย่างเดียวกลัวว่าลูกจะไม่ได้เรียนหนังสือ ตรงนี้คือประเด็นสำคัญที่ผู้ปกครองยังยึดถือในรูปแบบการศึกษาแบบเดิม และยังไม่เข้าใจการศึกษาแบบใหม่นี้

ปัญหาที่กล่าวมานี้ ทางโรงเรียนจะประสบในช่วงแรกที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเท่านั้น ต่อมาเมื่อครูผู้สอนทราบว่ายังมีผู้ปกครองบางส่วนไม่เข้าใจการจัดหลักสูตรครูผู้สอนก็ไปพบผู้ปกครองถึงที่บ้าน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในการดำเนินการจัดหลักสูตรจนทำให้ในระยะหลังผู้ปกครองมีความเข้าใจมากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ในช่วงแรกที่มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น บางครั้งนักเรียนต้องกลับบ้านช้ากว่าเวลาเลิกเรียนตามปกติและบางครั้งก็ต้องมาทำงานวันหยุดเสาร์หรืออาทิตย์ เพื่อมาทำงาน เช่น กำจัดวัชพืชในแปลง

ดูแลรักษารดน้ำ ใส่ปุ๋ยพรวนดิน ฯลฯ ซึ่งการที่เด็กกลับบ้านผิดเวลาหรือต้องออกทำงานวันหยุด เช่นนี้ ทำให้มีผู้ปกครองคิดว่าบุตรหลานอยู่เถลไถลไม่กลับบ้าน ดังนั้นเวลาที่ครูผู้สอนขอให้เด็กอยู่ทำงานช่วงเย็นหลังเลิกเรียน หรือให้มาทำงานที่โรงเรียนวันหยุด จึงมีเด็กนักเรียนบางคนไม่สามารถร่วมกิจกรรมได้เนื่องจากผู้ปกครองไม่อนุญาต แต่ปัญหานี้ภายหลังก็สามารถแก้ไขได้ โดยถ้าครูให้เด็กทำงานหลังเลิกเรียน ครูผู้สอนก็จะไปส่งเด็กถึงที่บ้านและเข้าไปอธิบายเหตุผลให้ผู้ปกครองของนักเรียนได้เข้าใจ ดังที่ผู้ปกครองคนหนึ่งกล่าวว่า “ตอนแรกๆ เห็นเด็กกลับบ้านผิดเวลา อย่างเลิกบ่ายสามโมงครึ่งยังไม่มา ห้าโมงเย็นก็ยังไม่มา ครูเขาก็จะมาอธิบายให้เราฟัง ถ้าผิดปกติมากๆ ก็จะขับรถไปดูที่โรงเรียน เจอครูเขาก็จะบอกว่าอยู่ที่โรงเรียนนี่แหละเราก็ไม่ห่วง”

อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนในระยะแรกอีกเรื่องหนึ่งคือปัญหาของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เนื่องจากมีปลาช่อนเข้ามากินลูกปลากะแหที่นักเรียนเลี้ยงไว้ในบ่อปลาข้างแปลงนาหมด นักเรียนจึงไม่เห็นผลงานของตนเอง ดังที่ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นกล่าวในที่ประชุมสนทนากลุ่มว่า

ตอนยกวางแผนการสอน ยังมองไม่เห็นภาพ วันที่ไปประชุมที่ KU Home กังวลใจมาก ไม่เคยทำนามาก่อน อีกอย่างหนึ่งเป็นคนนอกพื้นที่ชาวบ้านไม่ค่อยรู้จัก เกรงว่าจะไม่ได้รับความร่วมมือ ตอนแรกๆ ผู้ปกครองไม่เข้าใจว่าทำไมจึงให้ลูกเขามาทำนา วันเสาร์อาทิตย์นักเรียนมารดน้ำผัก พานักเรียนไปส่งที่บ้านแล้วชี้แจงให้ผู้ปกครองเข้าใจ . . . เกิดปัญหาเพราะเลี้ยงปลากะแหแล้วไม่ได้ปลากะแห ปลาช่อนเข้ามากินหมด ปัญหาบางอย่างไม่รู้จะแก้ไขอย่างไรก็ถามจากพี่ๆ ในโรงเรียน เขาเคยทำนากันมาแล้วหลายคน

ปัญหาดังกล่าวนี้ครูผู้สอน นักเรียน คณะผู้วิจัยและผู้รู้ในชุมชนได้ร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางแก้ไข พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเนื่องจากปลากะแหที่นำมาเลี้ยงนั้นขนาดเล็กเกินไป บ่อที่ขุดไว้นั้นไม่สามารถกั้นปลาช่อนได้ ดังนั้นควรจะเลี้ยงปลาที่พอจะเอาตัวรอดจากปลาช่อนได้ โดยปลาที่นำมาปล่อยลงบ่อที่อยู่ข้างคันทนานั้นควรจะมีขนาดโตพอที่จะไม่เป็นเหยื่อปลาช่อน ในที่สุดสรุปได้ว่า ควรจะเลี้ยงปลาดุกในระยะที่สอง ซึ่งแนวทางแก้ไขดังกล่าวปรากฏว่าประสบความสำเร็จคือในระยะที่สองปลาดุกที่นำมาเลี้ยงนั้นไม่เป็นเหยื่อปลาช่อนทั้งหมด ซึ่งกระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่สอนให้นักเรียนรู้จักคิดหาวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต และนักเรียนได้เรียนรู้จากเหตุการณ์จริงๆ ที่เกิดขึ้น

การนำหลักสูตรไปใช้ในระยะที่สองนั้นครูผู้สอนมีความมั่นใจมากขึ้น เนื่องจากได้ทดลองสอนมาหนึ่งภาคการศึกษา จึงทำให้มองเห็นภาพต่างๆ ชัดเจนมากขึ้น มองเห็นทั้งระบบการติดต่อเชิญผู้ปกครองมาประชุม ทางโรงเรียนได้ติดต่อเชิญมาประชุมล่วงหน้าหนึ่งสัปดาห์ ดังนั้นผู้ปกครองสามารถจัดเวลาของตนเองได้ นอกจากนั้นครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นยังได้ใช้วิธีไปพบผู้ปกครองด้วยตนเองเพื่อเชิญชวนให้มาประชุม และคนในชุมชนมีความเข้าใจการจัด

การเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นมากขึ้น เนื่องจากโรงเรียนได้มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นทุกครั้งที่มีการประชุมผู้ปกครอง ดังที่ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นกล่าวว่า

มองภาพของการจัดการเรียนการสอนชัดเจนมากขึ้นเพราะว่าได้มองเห็นทั้งระบบ การเชิญผู้ปกครองมาร่วมประชุมชี้แจงมีการติดต่อล่วงหน้าหนึ่งอาทิตย์ และใช้วิธี ฝากบอกต่อ หรือไปพบผู้ปกครองด้วยตนเอง ปีนี้เริ่มต้นได้ดี มีผู้ปกครองมาร่วมฟังประชุมชี้แจงมากกว่าปีที่แล้ว และมีการประชุมผู้ปกครองในวาระต่างๆ หลายครั้ง ทุกครั้งที่มีการประชุมผู้ปกครองก็ประชาสัมพันธ์เรื่องหลักสูตรท้องถิ่น

ปัญหาที่เกิดขึ้นในการนำหลักสูตรไปใช้ในครั้งแรกได้รับการแก้ไข ดังนั้นปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ในรอบที่สองจึงน้อยกว่ารอบแรก การตรวจงานนักเรียนครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นรู้สึกเบาลง เพราะเกิดความชำนาญมากขึ้นและให้นักเรียนทำงานกลุ่มมากขึ้น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น ดังที่ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นกล่าวว่า “ปีนี้สอนตามลำดับที่เรียงไว้ในแนวการสอน ชิ้นงานที่เคยให้เริ่มจากงานเดี่ยว ปีนี้เปลี่ยนมาเป็นงานกลุ่มก่อน เด็กจะทำงานได้ง่ายขึ้น ปัญหาน้อยกว่าปีที่แล้ว การตรวจงานเบาลง เพราะให้นักเรียนทำงานกลุ่มมากขึ้น กรรมการโรงเรียนมีความเข้าใจมากขึ้น”

ปัญหาใหม่ที่เกิดขึ้นในการนำหลักสูตรไปใช้ในรอบที่สอง คือปัญหาเกี่ยวกับวิธีการสอนของวิทยากรที่เชิญมาบรรยาย การนำหลักสูตรไปใช้ในรอบที่สองมีการเชิญวิทยากรท่านใหม่เพิ่มเติมจากเดิม โดยเชิญผู้รู้ในชุมชนซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับสารชีวภาพเป็นอย่างดีและเป็นครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนอีกโรงเรียนหนึ่งในละแวกเดียวกัน จากการที่คณะผู้วิจัยไปสังเกตการสอนของวิทยากรท่านนี้ พบว่าวิทยากรตั้งใจสอนต้องการให้นักเรียนมีความรู้มากๆ จึงให้เนื้อหาที่เป็นทฤษฎีเป็นส่วนใหญ่ และเป็นเนื้อหาที่ยากเกินไปสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทำให้นักเรียนตามไม่ทัน แต่ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีปฏิภาณเฉียบแหลม ว่องไว และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ด้วยการช่วยสรุปสาระสำคัญๆ ให้นักเรียนฟังอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งวิธีการดังกล่าวช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ชัดเจนมากขึ้น จากปัญหาที่เกิดขึ้นนี้เป็นข้อสังเกตได้ว่าการเชิญผู้รู้ในชุมชนมาเป็นวิทยากรนั้น ถึงแม้ว่าผู้รู้เหล่านั้นจะมีความรู้ อย่างลึกซึ้งในเรื่องที่มาบรรยาย แต่อาจจะเกิดปัญหาในเรื่องของการถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียน แต่ถ้าครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีความสามารถในการจับประเด็นต่างๆ จากการฟังวิทยากรได้เป็นอย่างดีก็จะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้

3) ในทัศนะของครูผู้สอนวิชาอื่นๆ ที่นำมาบูรณาการ มีความเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในการนำหลักสูตรเกษตรผสมผสานครบวงจรมาใช้ในรอบแรกคือขาดการประสานงาน ขาดการประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูที่สอนในระดับชั้นเดียวกัน ต่างคนต่างสอนไปตามที่ตัวเองคิด ไม่ค่อยได้วางแผนร่วมกัน การนำหลักสูตรมาใช้ในรอบที่สองควรจะมีการวางแผนร่วมกันและประชุมปรึกษาหารือกันให้มากขึ้น ดังที่ครูผู้สอนวิชาอื่นๆ ที่นำมาบูรณาการท่าน

หนึ่งกล่าวว่า “มีปัญหาการประสานงาน การประชุมปรึกษาหารือยังไม่ค่อยมี อาจารย์แต่ละคน
สอนไปตามที่ตัวเองคิด ปีนี้น่าจะต้องคุยกันให้มากขึ้น” ปัญหาอีกประการหนึ่งคือเรื่องน้ำที่ใช้ใน
การทำนา ต้องอาศัยน้ำจากระบบชลประทาน ทำให้โรงเรียนกำหนดเวลาในการทำนาเองไม่ได้
ต้องขึ้นอยู่กับกรมชลประทานว่าจะปล่อยน้ำมาเมื่อใด ทางโรงเรียนกำลังหาทางแก้ไขสำหรับ
การนำหลักสูตรไปใช้ในรอบที่สองอาจจะใช้ระบบอัดน้ำเข้านา ดังที่ครูท่านหนึ่งกล่าวว่า “น้ำที่ใช้
ทำนาได้จากชลประทาน ทำให้ต้องทำนาตามระบบชลประทาน คราวต่อไปอาจจะใช้ระบบอัดน้ำ
เข้านา”

การนำหลักสูตรไปใช้ในรอบที่สองได้มีการประสานงานปรึกษาหารือกัน
มากขึ้นโดยใช้ช่วงเวลารับประทานอาหารกลางวัน ซึ่งครูที่โรงเรียนวัดสมานกิจรับประทาน
อาหารกลางวันด้วยกัน ในกรณีที่ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นต้องการความช่วยเหลือจากครูที่สอน
ระดับชั้นอื่นๆ ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นจะจัดทำเป็นโครงการและนำเสนอผู้บริหารโรงเรียน
ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนจะนำโครงการดังกล่าวเข้าประชุมปรึกษาหารือในที่ประชุม เพื่อฟัง
ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากที่ประชุมครูทั้งโรงเรียน ดังที่ครูผู้สอนวิชาอื่นๆ ที่นำมา
บูรณาการท่านหนึ่งกล่าวว่า

มีการประชุมปรึกษาหารือกันมากขึ้นโดยใช้ช่วงเวลายานข้าวกลางวัน ถ้าครูนวนจันทร์
(ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น) ต้องการความช่วยเหลือจากครูระดับอื่น จะทำโครงการ
เสนออาจารย์ใหญ่ อาจารย์ใหญ่จะเรียกประชุมครูทั้งโรงเรียน แล้วให้ครูนวนจันทร์เสนอ
โครงการในที่ประชุม เพื่อขอปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะ และให้ครูทั้งโรงเรียนช่วยกัน
พิจารณาว่าสมควรทำหรือไม่

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครูทุกคนมี
ส่วนร่วมในการตัดสินใจพิจารณาการดำเนินการต่างๆ ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่ทำให้ครู
ทุกคนร่วมแรงร่วมใจกันทำงานเพราะทุกคนมีส่วนร่วมในการพิจารณา ดังนั้นจึงต้องรับผิดชอบ
ร่วมกัน

4) จากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์อำเภอพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการนำ
หลักสูตรท้องถิ่นเกษตรผสมผสานครบวงจรไปใช้ในรอบแรกคือ ศึกษานิเทศก์ไม่ค่อยมีเวลา
มานิเทศเนื่องจากเพิ่งย้ายมาใหม่จึงต้องรับผิดชอบงานหลายอย่าง ดังที่ศึกษานิเทศก์กล่าวว่า
“เรื่องการนิเทศไม่มีปัญหาหรอกนะ มีแต่ปัญหาที่ตัวเองคือเรื่องเวลา ต้องบอกตรงๆ เลยกว่า
งานเยอะ แต่ก็พยายามจะถึงจะไม่ได้เจอกัน ก็ติดต่อกันทางโทรศัพท์”

กล่าวโดยสรุปผู้บริหาร ครูและศึกษานิเทศก์อำเภอมีความเห็นว่าการนำหลักสูตร
ท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรมาใช้ในรอบที่หนึ่งนั้นมีปัญหาที่ไม่ร้ายแรง เป็นปัญหาที่
สามารถแก้ไขได้ ซึ่งการที่นำหลักสูตรไปทดลองใช้ในรอบที่หนึ่งทำให้มองเห็นแนวทางการจัด
การเรียนการสอนที่ชัดเจนมากขึ้น และช่วยให้มองเห็นแนวทางในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหาที่
เกิดขึ้นได้ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำหลักสูตรไปใช้ในรอบแรกนั้นเป็นปัญหาเกี่ยวกับ

1) ความคับข้องใจของครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นในระยะเริ่มโครงการใหม่ๆ เพราะยังมองภาพไม่ชัดเจน 2) การไม่เข้าใจของผู้ปกครองบางคนต่อการจัดหลักสูตรท้องถิ่น 3) ปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (อุปสรรคในการเลี้ยงปลากระแหเพราะมีปลาช่อนเข้ามากินลูกปลา) 4) ขาดการประสานงาน การประชุมปรึกษาหารือระหว่างครูที่สอนระดับชั้นเดียวกัน 5) ศึกษาวิเคราะห์อำเภอมักมีภาระมากไม่สามารถเข้ามานิเทศได้ 6) การติดต่อประสานงานกับผู้รู้และผู้นำในชุมชนค่อนข้างกระชั้นชิด

ในช่วงของการนำหลักสูตรไปใช้ในรอบที่สองปรากฏว่าประเด็นปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในรอบแรกได้รับการแก้ไข ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นทำงานด้วยความสบายใจและสนุกกับการทำงาน เนื่องจากมีประสบการณ์การสอนมาแล้วหนึ่งภาคการศึกษา ดังนั้นจึงเกิดความเข้าใจและมองเห็นภาพอย่างชัดเจน มีการติดต่อประสานงานล่วงหน้ากับผู้รู้ในชุมชนเพื่อเชิญมาเป็นวิทยากร

2) ความคิดเห็นต่อการนำหลักสูตรฯ ไปใช้

จากการสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น ครูผู้สอนวิชาอื่นๆ ที่นำมาบูรณาการ และศึกษานิเทศก์อำเภอ พบว่าผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์มีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรนี้ว่า การนำหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียนทั้งสองรอบเป็นสิ่งที่ดีและทำให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ครูผู้สอน นักเรียนและชุมชนในหลายด้านด้วยกันดังนี้

2.1) ด้านโรงเรียน โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันมากขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมอื่นๆ ของโรงเรียน ผู้ปกครองและคนในชุมชนได้เข้ามาร่วมกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น ครูกับผู้ปกครอง และนักเรียนกับครูมีความใกล้ชิดกันมากขึ้น บรรยากาศของการจัดการเรียนการสอนไม่เครียด นักเรียนมีความสุขในการเรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี ดังคำกล่าวของผู้บริหารโรงเรียนว่า “เดิมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดีอยู่แล้ว แต่จากการจัดหลักสูตรท้องถิ่นทำให้ชุมชนได้เข้ามาร่วมเป็นวิทยากร เขา (คนในชุมชน) ก็มีความภาคภูมิใจ ดีใจที่ได้เข้ามามีส่วนร่วม” ส่วนครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นกล่าวว่า “เมื่อก่อนเรียนอยู่แต่ในห้อง นักเรียนจะเครียด การจัดหลักสูตรท้องถิ่นแบบนี้ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับ นักเรียนใกล้ชิดกันมากขึ้น” และครูที่สอนวิชาอื่นๆ ที่นำมาบูรณาการท่านหนึ่งกล่าวว่า “ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจนะ ที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน” อีกท่านหนึ่งกล่าวว่า “แต่เดิมการเรียนการสอนค่อนข้างเครียด เพราะเรียนอยู่แต่ในห้อง เรียนแบบนี้ทำให้นักเรียนสนุก และมีความสุขในการเรียน” ผู้บริหารโรงเรียนมองเห็นประโยชน์ของการจัดหลักสูตรแบบนี้ต้องการที่จะขยายผลโครงการเกษตรผสมผสานครบวงจรนี้ไปทุกชั้น และจะนำไปเผยแพร่ให้กับทุกโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเดียวกัน ซึ่งมีทั้งหมด 5 โรงเรียน โดยโรงเรียนวัดสมานกิจจะเป็นแกนนำ ดังที่ผู้บริหารโรงเรียนกล่าวว่า “ผมต้องการขยายผลไปทุกชั้น และจะเอาแนวคิดในการจัดหลักสูตรแบบนี้ไปเผยแพร่ให้กับโรงเรียนในกลุ่มอีก 4 โรง โดยโรงเรียน

วัดสมานก็จะเป็นแกนนำ จะสนับสนุนโครงการนี้ต่อไป” และครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นกล่าวว่า “หนูอยากให้ทุกระดับชั้น ตั้งแต่อนุบาลถึงชั้นป.6 ของโรงเรียนวัดสมานก็จัดการเรียนการสอนแบบเดียวกับชั้นป.5 ก่อน แล้วค่อยขยายผลไปโรงเรียนอื่น”

2.2) ด้านนักเรียน นักเรียนได้พัฒนาทักษะด้านต่างๆ ของตนเอง ได้เรียนรู้จากสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ได้ปฏิบัติจริง สามารถนำสิ่งที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ และสามารถช่วยเหลือผู้ปกครองประกอบกรางานต่างๆ ที่บ้านได้ ตลอดจนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การทำนา การปลูกผัก นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น ถ้านักเรียนไม่ได้ศึกษาต่อจะได้มีความรู้กลับมาทำนาได้ การกล้าแสดงออกมีพัฒนาการเพิ่มมากขึ้น นักเรียนมีโอกาสได้เรียนรู้จากของจริง นอกจากนั้นยังเป็นการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม นักเรียนมีนิสัยรักการทำงานมากขึ้น ความสามัคคีระหว่างนักเรียนมีมากขึ้น เนื่องจากเวลาพานักเรียนไปลงนา ได้พานักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และปีที่ 6 ไปพร้อมกัน ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนดีขึ้น นักเรียนมีความใกล้ชิดกับครูมากขึ้น ดังคำกล่าวของครูที่สอนวิชาอื่นๆ ที่นำมาบูรณาการหลายท่านกล่าวไว้ ดังนี้

ครูท่านที่หนึ่ง: การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ เป็นการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่ออาชีพในการทำการเกษตร ปลูกฝังนิสัยรักการทำงานมากขึ้น นักเรียนชั้น ป.5 ป.6 มีความสามัคคีที่ดีมากขึ้น เพราะพาไปลงนาพร้อมกัน มีกิจกรรมร่วมกัน

ครูท่านที่สอง: เมื่อก่อนเวลาครูกวักมือเรียก นักเรียนจะไม่ค่อยยอมเข้ามาหาครู จะทำเป็นไม่เห็น แต่ปัจจุบันนักเรียนจะเข้ามาหาและใกล้ชิดกับครูมากขึ้น

ครูท่านที่สาม: นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบดีขึ้น การกล้าแสดงออกมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น เด็กได้เรียนรู้จากของจริง ถ้าไม่ได้เรียนต่อจะได้มีความรู้กลับมาทำเองได้

2.3) ด้านครูผู้สอน ทำให้ครูตื่นตัวและได้พัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับวิธีการในการวัดและการประเมินผลตามสภาพจริง วิธีการและกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบสตอรี่ไลน์ การสอนแบบเป็นทีม ครูได้มีโอกาทำงานเป็นทีมมากขึ้น ได้รู้ใจเพื่อนครูในแวนลิกมากขึ้น และได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งจะสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้นประโยชน์ในการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาต่อไป รวมทั้งได้ใกล้ชิดกับนักเรียนจึงได้รับรู้ปัญหาของนักเรียนและสามารถแก้ไขได้ทันเวลา นอกจากนั้นการประชาสัมพันธ์หลักสูตรยังทำให้ครูมีโอกาสพบผู้ปกครองเป็นรายบุคคลทำให้ครูและผู้ปกครอง ครูกับชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น ได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานทำให้ใจเย็นมากขึ้น ดังคำกล่าวของครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นว่า

การจัดหลักสูตรท้องถิ่นแบบนี้ มีประโยชน์กับตัวเองมากเลย เพราะได้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้นในเรื่องการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบสตอรี่ไลน์ และ

การประเมินตามสภาพจริง จะได้รับทัน คนอื่นเขา ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์ การประเมินจากประสบการณ์การทำงาน และรู้สึกตัวเองใจเย็นมากขึ้น

ในขณะที่ครูผู้สอนวิชาอื่นๆ ที่นำมาบูรณาการกล่าวว่า

ครูท่านที่หนึ่ง: การจัดหลักสูตรแบบนี้มีประโยชน์กับผมมาก ทำให้เกิดความเข้าใจเรื่อง การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น

ครูท่านที่สอง: ได้รับความรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นมากขึ้น

2.4) ด้านชุมชน ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจ ยินดีและเต็มใจที่ได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์กับโรงเรียนมากขึ้น ได้รู้จักครูมากขึ้น ดังคำกล่าวของครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นว่า “จากการไปพบผู้ปกครองที่บ้านทำให้ได้รู้จัก ผู้ปกครองมากขึ้น และผู้ปกครองได้รู้จักครูมากขึ้น”

1.3 ปัญหาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของชุมชนต่อการนำหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรไปใช้

1.3.1 ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชน

หลังจากนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรไปทดลองใช้ หนึ่งภาคการศึกษา คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับเกษตรกร ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำ ชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน และผู้แทนองค์กรท้องถิ่นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจร พบว่าเกษตรกร และ ผู้รู้ใน ชุมชนไม่มีปัญหาเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แต่ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองบางคนมี ปัญหาการเข้ามามีส่วนร่วมเนื่องจากต้องทำงานประจำหรือบางทีก็ติดธุระสำคัญ สำหรับผู้แทน องค์กรท้องถิ่นที่เป็นเจ้าหน้าที่ให้ความรู้นักเรียนในขณะที่เข้าไปศึกษาดูงาน มีปัญหาด้าน ถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากมาอยู่ประจำได้ไม่นานจึงไม่ทราบเกี่ยวกับสถานที่ให้ศึกษาดูงานเท่าที่ ควร ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำเสนอรายละเอียดปัญหาของชนในชุมชนจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการ พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) การประเมินผลหลักสูตร

1) ปัญหาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในขั้นตอนของการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจร

ในขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรมีผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน และผู้แทน องค์กรท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตร โดยมาร่วมประชุมวางแผนพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่น ซึ่งบุคคลเหล่านี้ระบุว่าไม่มีปัญหาการเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ เนื่องจากโรงเรียน ได้มีการติดต่อและมีหนังสือแจ้งให้ทราบก่อนล่วงหน้าว่าขอเชิญมาร่วมประชุมวางแผนพัฒนา หลักสูตรในวันไหน ดังที่ผู้นำชุมชนคนหนึ่งกล่าวว่า “. . .ไม่มีปัญหาอะไร เพราะทราบก่อนแล้ว

ว่าจะมีประชุมวันไหน. . ." หรือที่ผู้แทนองค์กรท้องถิ่นคนหนึ่งบอกว่า ". . .ไม่มีปัญหาครับ เพราะโรงเรียนส่งหนังสือไปให้ล่วงหน้าหลายวัน. . ." สำหรับการจัดทำหลักสูตร การสร้าง แนวการสอน และการสร้างแบบวัดทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์นั้น มีผู้ในชุมชนมาร่วมเพียงคนเดียว คือประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้ด้วยในช่วงของการนำหลักสูตรไปใช้ ได้กล่าวกับคณะผู้วิจัยว่า ". . .ก็ไม่มีปัญหาอะไร เพราะรู้ล่วงหน้าไว้แล้วก็เลยเคลียร์ทุกอย่างให้ว่างในวันทีนั้นัดหมาย. . ."

2) ปัญหาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในขั้นตอนของการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรไปใช้

ในขั้นตอนของการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งสองรอบมีเกษตรกร ผู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และผู้แทนองค์กรท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้โดยการบรรยายและสาธิตให้นักเรียนดู ให้สัมภาษณ์นักเรียน ให้ศึกษาดูงาน เสียสละแรงงาน วัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้ใช้สถานที่ ประเมินแฟ้มผลงาน และวางแผนการเรียนการสอนร่วมกับครู ซึ่งส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีปัญหาเนื่องจากเวลาที่โรงเรียนเชิญให้มาสอนที่โรงเรียนนั้นว่างพอดี บางท่านเคยมีประสบการณ์สอนนักเรียนมาก่อน และบางท่านคิดว่ามาสอนลูกหลานทำให้ไม่รู้สึกเขินอาย ดังที่เกษตรกรท่านหนึ่งกล่าวว่า ". . .ไม่มีปัญหาอะไร เพราะว่าว่างพอดีก็เลยมาช่วยที่โรงเรียนได้. . ." ส่วนเกษตรกรอีกท่านกล่าวว่า ". . .ไม่มีปัญหาเพราะว่างพอดี ถ้าโรงเรียนมาขอก็จะไป. . ." ผู้ในชุมชนที่โรงเรียนเชิญมาเป็นวิทยากรทุกคนระบุว่าไม่มีปัญหา ยินดีและเต็มใจให้ความร่วมมือ ดังที่ผู้ในชุมชนหลายท่านกล่าวว่า

ผู้ในชุมชนท่านที่หนึ่ง: ก็ไม่มีปัญหาอะไร ช่วงนั้นไม่ติดงานอะไรว่างพอดี ทีนี้ครูเขาก็มาหา เพราะเด็ก (หลานชาย) ไปบอกว่าที่บ้านมีเครื่องสีฝัด ครูเขาก็เลยชวนเด็กมาหา และให้ไปช่วยสอนเรื่องการสีฝัดที่โรงเรียน พอไปถึงก็ไปแนะนำการวิธีการใช้ ก็ไม่ได้รู้สึกว่ายเขินอายอะไรเหมือนสอนลูกสอนหลาน

ผู้ในชุมชนท่านที่สอง: ไม่มีปัญหาอะไร แต่มีอยู่ครั้งหนึ่งที่วันมาหว่านข้าว บังเอิญวันนั้นฉันไปแขกที่นา ก็เลยไม่ได้มาร่วมหว่าน ครูเขาเรียกเวลามันตรงกัน ก็เคยบอกครูเขามาแล้วว่า ถ้าเวลาชนกันก็จะมาไม่ได้ละ เนี่ยะเพิ่งจะมีครั้งเดียว ไม่งั้นก็ช่วยได้ตลอด ถ้าโรงเรียน เขาเรียกก็จะมา

ผู้ในชุมชนท่านที่สาม: สบายมากเลย เรียกเวลาไหนก็ไปเวลานั้น ทำกับข้าวก็วิ่งไปหัดเด็กซ่อมข้าว สนุกดี

ผู้นำชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมโดยการให้ใช้สถานที่ และเสียสละอุปกรณ์ต่างๆ ให้โรงเรียนนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น ให้ไม้กระดานมาทำเป็นเพิงที่นา เพื่อนักเรียน และครูได้มีที่พักหลบแดด ผู้นำชุมชนท่านนั้นคือเจ้าอาวาสวัดสมานกิจ ท่านระบุว่าไม่มีปัญหาในการมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ดังที่ท่านกล่าวว่า ". . .ก็ไม่มีปัญหาอะไร ถ้าครูเขาต้องการอะไรก็ให้ได้"

อาตมาก็ให้การช่วยเหลือมาตลอด. . ." นอกเหนือจากท่านเจ้าอาวาสแล้ว ผู้นำชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนมีเพียงไม่กี่คน เนื่องจากครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่โรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและนำมาใช้จัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงเน้นให้ผู้รู้ในชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาเกษตรผสมผสานครบวงจรให้เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า จึงไม่ได้แจ้งไปยังกำนันผู้ใหญ่บ้าน หรือกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มาร่วมการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูในโรงเรียนคนหนึ่งเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า

. . . คือเขา (กรรมการโรงเรียน) ไม่รู้ว่าโรงเรียนจะมีกิจกรรมอะไร ตอนไหนบ้าง เพราะลูกเขาไม่ได้เรียนที่นี่ คือถ้าทางครูผู้สอนเขาไม่ได้บอกมา เขาไม่รู้เขาก็ไม่ได้ไปร่วม แต่มีส่วนมากครูผู้สอนเขาจะบอกไปทางผู้ปกครองเด็กชั้น ป.5 มากกว่า อย่างหว่านข้าว เกี่ยวข้าว เขาจะไปบอกผู้ปกครองให้มาช่วย ซึ่งส่วนใหญ่กิจกรรมในหลักสูตรท้องถิ่น เราจะได้คนในชุมชนมาจากส่วนนี้. . .

ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นให้เหตุผลที่ไม่ได้แจ้งกิจกรรมการจัดหลักสูตรท้องถิ่นให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพราะว่ายังไม่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปากท่อ ดังที่ครูผู้สอนกล่าวว่า

. . . ที่ทางโรงเรียนยังไม่ได้แจ้งให้กรรมการโรงเรียนมาร่วมกิจกรรม เนื่องจากคณะกรรมการเพิ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการปี 2543 ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงยังไม่สามารถแจ้งให้ทราบ เพราะยังไม่ได้รับ คำสั่งแต่งตั้งจากสปอ. (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ). . .

ผู้ปกครองบางคนมีปัญหาในการตอบข้อสัมภาษณ์ของนักเรียน เนื่องจากไม่ได้รับการศึกษาและอ่านหนังสือไม่ออกทำให้บางครั้งไม่เข้าใจคำถามที่นักเรียนถาม จึงไม่สามารถตอบข้อซักถามของนักเรียนได้ทั้งหมด ซึ่งผู้ปกครองคนหนึ่งเล่าให้คณะผู้วิจัยฟังว่า "...ตอนหลานเขามาถาม ปัญหาก็คือสรุปไม่ถูก ไม่เข้าใจว่าหลานเขาจะเอาคำตอบอะไร ตอบได้ก็ตอบตอบเท่าที่ตอบได้..."

ในการนำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนการสอนนี้ มีผู้ปกครองบางคนที่ไม่เคยมาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนเลย เช่น การมาร่วมประชุมชี้แจง การหว่านข้าว เกี่ยวข้าว เนื่องจากบางท่านต้องทำงานประจำในโรงงานต้องออกไปแต่เช้าและกลับตอนเย็น บางคนก็ต้องไปค้าขายและมีเวลาว่างไม่ตรงกับที่โรงเรียนจัดกิจกรรม แต่ผู้ปกครองเหล่านี้ก็ได้มีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น เช่น ตอบข้อซักถามเรื่องการทำเกษตรกรรมให้แก่นักเรียนที่บ้าน ประเมินแฟ้มผลงานนักเรียน เป็นต้น สาเหตุที่ผู้ปกครองเหล่านี้ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นที่โรงเรียน อาจเป็นเพราะไม่อยากเสียเวลาในการทำงาน หรือเสียเวลาในการทำมาหากินเพื่อได้เงินมาหลายๆ เพื่อให้พอเลี้ยงปากท้องของตนเองและคนในครอบครัว ซึ่งปัญหาผู้ปกครองไม่เสียสละเวลามาร่วมกิจกรรมการจัดหลักสูตรนี้ มีผู้ปกครองนักเรียนคนหนึ่งที่ไม่ค่อยได้มาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนบ่อยนักให้ความคิดเห็นว่า "บางคนก็คิดว่าทางโรงเรียน

ไม่ได้ช่วยเหลือจนเจ็ครอบครัวยของเขา สู้เอาเวลาไปทำมาหากิน หาเงินมาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องดีกว่า จึงไม่มาร่วมกับที่โรงเรียนเท่าไร” หรือผู้ปกครองอีกท่านที่ไม่ได้มาร่วมกิจกรรมหลักสูตรท้องถิ่นที่โรงเรียนเลยให้ความเห็นถึงการไม่ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมดังกล่าวว่า “ชุมชนแถวนี้คนในหมู่บ้านเขามีกงานทำกันเยอะ บางคนเขาก็เสียสละเวลามาไม่ค่อยได้”

3) ปัญหาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในขั้นตอนของการประเมินผลหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรไปใช้

คนในชุมชนมาร่วมประเมินหลักสูตร โดยมาร่วมสนทนากลุ่มกับคณะผู้วิจัย ซึ่งในวันเดียวกันนี้โรงเรียนได้จัดนิทรรศการแสดงผลงานจากการจัดหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจร คนในชุมชนที่ได้รับหนังสือเชิญให้มาร่วมกิจกรรมครั้งนี้ประกอบด้วยนักวิชาการ/วิทยากรท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และผู้ปกครอง ซึ่งส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีปัญหาในการมาร่วมกิจกรรมครั้งนี้ สามารถอยู่ร่วมชมนิทรรศการ และร่วมสนทนากลุ่มจนเสร็จได้ แต่ก็มีผู้นำชุมชนคนหนึ่งมาอยู่ร่วมกิจกรรมได้ไม่นานเนื่องจากติดธุระอื่นๆ ในเวลาเดียวกัน แต่ได้มาร่วมกิจกรรมครั้งนี้ก่อน สาเหตุที่ทำให้ไม่สามารถอยู่ร่วมกิจกรรมได้ ก็เนื่องจากเพิ่งได้รับแจ้งจากโรงเรียนว่าจะมีกิจกรรมล่วงหน้าเพียงไม่กี่ชั่วโมง จึงไม่สามารถเลื่อนนัดได้ทันซึ่งผู้นำชุมชนท่านนั้นกล่าวว่า

ผมเพิ่งได้รับแจ้งว่าจะมีกิจกรรมในวันนี้เมื่อวานตอนเย็น บังเอิญวันนี้มีธุระสำคัญต้องไปทำเลื่อนนัดไปไม่ทัน แต่มาร่วมกิจกรรมทางนี้ก่อน เดียวผมก็ต้องไปต่อแล้ว คราวหลังให้โรงเรียนแจ้งไปก่อนล่วงหน้าหลายวันหน่อย เพราะว่าคราวนี้แจ้งไปกระชั้นเกินไปเลยเลื่อนธุระไม่ได้

จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าคนในชุมชนให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่โรงเรียนจัดเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น ยินดีให้ความร่วมมือทั้งที่ติดภารกิจอื่นก็พยายามปลีกลเวลามาร่วมประชุม

กล่าวโดยสรุปการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรไปใช้ ณ โรงเรียนวัดสมานกิจทั้งสองรอบ พบว่า คนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร โดยมาร่วมวางแผนจัดทำหลักสูตร มาเป็นวิทยากรในช่วงของการนำหลักสูตรไปใช้ ให้สถานที่ในการทำแปลงสาธิต และเสียสละแรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ต่างๆในการจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลหลักสูตร ส่วนใหญ่ระบุว่าไม่มีปัญหาการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร เนื่องจากโรงเรียนได้มีการติดต่อและมีหนังสือแจ้งให้ทราบก่อนล่วงหน้าว่าขอเชิญมาร่วมประชุมวางแผนพัฒนาหลักสูตร หรือให้มาช่วยสอน หรือมาร่วมชมนิทรรศการแสดงผลงานของนักเรียนในการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจร หรือร่วมประชุมกับคณะผู้วิจัย โดยระบุเรื่องที่สอน วัน เวลา และสถานที่อย่างชัดเจนประกอบกับช่วงเวลาที่โรงเรียนเชิญให้มาสอนที่โรงเรียนนั้นว่างพอดี บางท่านเคยมีประสบการณ์สอนนักเรียนมาก่อน และบางท่านคิดว่า

มาสอนลูกหลานทำให้ไม่รู้สึกเขินอาย ปัญหาที่เกิดขึ้นมีเพียงเล็กน้อยคือ 1) การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนมีน้อยในการนำหลักสูตรไปใช้ในรอบแรก เนื่องจากครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่โรงเรียนได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและนำมาใช้จัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงเน้นให้ผู้รู้ในชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาเกษตรผสมผสานครบวงจรให้เข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้นำชุมชน และอีกประการหนึ่งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอปากท่อ โรงเรียนเลยยังไม่ได้เชิญให้เข้ามามีส่วนร่วมในรอบแรก ซึ่งปัญหานี้ได้รับการแก้ไขในการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ในรอบที่สอง 2) ปัญหาของผู้ปกครองในการตอบข้อสัมภาษณ์ของนักเรียน เนื่องจากผู้ปกครองได้รับการศึกษาน้อยและอ่านหนังสือไม่ออกทำให้บางครั้งไม่เข้าใจคำถามที่นักเรียนถาม จึงไม่สามารถตอบข้อซักถามของนักเรียนได้ทั้งหมด 3) ผู้ปกครองบางคนไม่เคยมาร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนเลย เนื่องจากต้องทำงานประจำในโรงงานต้องออกไปแต่เช้าและกลับตอนเย็น บางคนก็ต้องไปค้าขายและมีเวลาว่างไม่ตรงกับที่โรงเรียนจัดกิจกรรม แต่ผู้ปกครองเหล่านี้ก็ได้มีส่วนร่วมในรูปแบบอื่น เช่นตอบข้อซักถามเรื่องการทำเกษตรกรรมให้แก่นักเรียนที่บ้าน และประเมินแฟ้มผลงานนักเรียน

1.3.2 ความคิดเห็นของชุมชนต่อการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสมผสานครบวงจรไปใช้

จากการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มกับเกษตรกร ผู้รู้ในชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้แทนองค์กรท้องถิ่นเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการนำหลักสูตรฯ ไปใช้พบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่มีความรู้สึกที่ดีต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ในระยะแรกมีผู้ปกครองบางคนที่ไม่เข้าใจลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แต่คุ้นเคยกับสภาพการจัดการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม เนื่องจากไม่ได้มาร่วมฟังการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรฯ ดังนั้นผู้ปกครองเหล่านี้จะมีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อหลักสูตรฯ เพราะเป็นห่วงบุตรหลานของตนเองเกรงว่าจะเรียนไม่ทันคนอื่น จะได้เนื้อหาน้อยเกินไป ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นแก้ปัญหาโดยไปพบผู้ปกครองถึงที่บ้าน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในการดำเนินการจัดหลักสูตรฯ จนทำให้ในระยะหลังผู้ปกครองมีความเข้าใจและมีความรู้สึกที่ดีต่อหลักสูตรฯ โดยสรุปคนในชุมชนมีความคิดเห็นที่ดีต่อการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ดังนี้

1) ผู้รู้ในชุมชน เกษตรกร และผู้ปกครองมีความรู้สึกยินดี เต็มใจ และภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรฯ การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลหลักสูตรฯ รู้สึกภูมิใจที่โรงเรียนเห็นคุณค่าและความสามารถให้มีส่วนร่วมทำประโยชน์ให้แก่นักเรียนและโรงเรียนได้ ดังคำกล่าวดังต่อไปนี้

ประธานกรรมการสถานศึกษา: กิติใจนะ ที่จริงหลักสูตรนี้ควรจะมีมาตั้งนานแล้ว คือเราสอนคนให้หนีปัญหา ให้อยู่ที่สบาย ไม่มีใครสอนให้เด็กปฏิบัติจริงๆ ทั้งๆ ที่อาชีพเดิม

ของชุมชนนี้คือการทำนา แต่ทุกคนสอนให้ลูกหลานหนีการทำนา การมาร่วมพัฒนาหลักสูตรนี้ก็น่าจะมีประโยชน์มากกับชุมชนนะ เพราะการจัดหลักสูตรท้องถิ่นนี้ก็เพื่อลูกหลาน แล้วถ้าลูกหลานเขาดี มีความรู้ มันก็น่าจะนำไปปรับปรุงอาชีพต่างๆ แล้วเขา (ชุมชน) ก็จะได้เข้ามีส่วนร่วมและรู้สึกว่าโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชาวบ้าน

เกษตรกรคนที่หนึ่ง: กิติใจนะที่เขา (โรงเรียน) มาบอกให้ไปช่วย (คราว) คือดีใจที่ว่าเขายังคิดว่าอย่างเรานี้ก็ช่วยเขาได้.

เกษตรกรคนที่สอง: ก็ภูมิใจนะนะ ที่อย่างเรานี้ยังไปช่วยเขาได้ ให้เด็กเขามีอาหารมีข้าวกินกัน

เกษตรกรคนที่สาม: กิติใจที่ยายยังได้มาช่วยเขาทำได้ ช่วยที่โรงเรียนได้ เด็กเล็กๆ เขาจะทำอะไรได้ บางที่หวานไม่ทั่วอาจไม่ได้ผล บางที่ก็ซ้อนกัน บางที่ก็ถี่ไป บางที่ก็ห่างไปทำให้ไม่ได้ผล ยายหวานมาตั้งแต่ยังเป็นเด็กจนตอนนี้ช้านาญแล้วก็เลยมาช่วยคราวหน้าเด็กจะได้ทำเป็น

เกษตรกรคนที่สี่: ก็รู้สึกดีใจนะที่ได้มาทำให้เด็กดู ก็อยากสอนให้เด็กทำเป็น สงสารเด็กๆ เห็นบางคนก็ยืนฝัดอยู่นั้นแหละ แต่พวกเศษหญ้าก็ไม่ออกต้องใช้ลมแรงๆ ถึงจะออก

เกษตรกรคนที่ห้า: กิติใจที่เราได้บอกความรู้ให้แก่เด็กไป ก็บอกเขาไปไม่ปิดบังหรอก

ผู้รู้ในชุมชน: กิติใจ ภูมิใจที่ตัวเราได้ไปช่วยโรงเรียนได้ เด็กๆ ก็เชื่อฟังดี การที่เราแนะนำจะให้ทำอะไรๆ เด็กเขาก็เชื่อฟังดี บอกอะไรเขาก็ทำตาม

ผู้นำชุมชน: ผมก็รู้สึกภูมิใจนะที่เขาเชิญเราไปนั่งฟัง แล้วกิติใจที่ได้ไปดูหลานเรียนที่โรงเรียน.

2) คนในชุมชนได้รับทราบความเคลื่อนไหวและการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน ได้รับรู้ว่าโรงเรียนจะทำอะไร และจะสอนอะไรให้แก่บุตรหลาน ดังคำกล่าวต่อไปนี้

ผู้ปกครองคนที่หนึ่ง: กิตินะ ไปนั่งฟังเขา (คณะนักวิจัย ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน) มันทำให้เราเข้าใจว่าตอนนี้โรงเรียนจะทำอะไร.

ผู้ปกครองคนที่สอง: กิตินะ จะได้ว่าลูกเราจะได้เรียนอะไรบ้าง

ผู้ปกครองคนที่สาม: กิตินะเราจะได้เข้าใจว่าโรงเรียนจะสอนอะไรแก่ลูกบ้าง และเราก็จะได้เข้าใจงานที่เขา (โรงเรียน) ทำมากขึ้น

ผู้นำชุมชน: กิตินะ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิชาการกับผู้นำชุมชน และจะได้รู้ว่าจุดอ่อนจุดแข็งระหว่างกัน เพราะคนในชุมชนมีความรู้แต่ในเรื่องการเกษตร นักวิชาการก็รู้ในเรื่องหลักการต่างๆ การมาแลกเปลี่ยนความรู้กัน นักวิชาการก็จะได้

รู้จักภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือบางเรื่องที่คนในชุมชนถนัด ส่วนคนในชุมชนก็จะได้รู้จักหลักการต่างๆ ที่นักวิชาการได้มาให้ความรู้ อีกอย่างหนึ่งการร่วมพัฒนาหลักสูตรก็จะทำให้ชุมชนรู้ว่าโรงเรียนจะสอนอย่างไร ไปในทิศทางไหน

3) โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ผู้ปกครองมีความสนิทสนมกับครูที่โรงเรียนมากขึ้น ดังคำกล่าวต่อไปนี้

ผู้รู้ในชุมชน: เด็กเขาเห็นพ่อแม่ไปโรงเรียนนะ เขาดีใจเมื่อก่อนนี้ที่ผมเคยเห็น ไม่เป็นอย่างนี้ พ่อแม่ไม่ค่อยได้ไปที่โรงเรียน แต่พอได้เรียนวิชาเกษตรฯ นี่นะพ่อแม่เด็กได้ไปที่โรงเรียนมากขึ้น เด็กเขาดีใจ

ผู้ปกครองคนที่หนึ่ง: คือตั้งแต่ลูกเขาเรียนวิชาเกษตรฯนี้ได้ไปโรงเรียนบ่อยขึ้น ได้พูดคุยกับครูเขาบ่อยขึ้น

ผู้ปกครองคนที่สอง: กับครูที่สอนก็สนิทกันขึ้นกว่าแต่ก่อนนะ ได้คุยกันมากขึ้นครูจะสนใจมาถามว่าเป็นอย่างไร ให้ผู้ปกครองแนะนำด้านการเกษตรอะไรเหล่านี้

ผู้ปกครองคนที่สาม: ก็สนิทกับครูเขามากขึ้นกว่าแต่ก่อนนะ ครูเขาจะมาหาเรา มากกว่าแต่ก่อน แต่ก่อนนะไม่มีครูมาพบปะผู้ปกครองถึงบ้านอย่างนี้หรอก แต่พอมาเรียนวิชาเกษตรฯนี้ครูवलจันทร์เขาจะมาหาเรื่อยแหละ ครูจะมาพูดคุยกับเราถึงบ้านเลย

ผู้ปกครองคนที่สี่: ผู้ปกครองกับครูนี้ก็สนิทกันมากขึ้นกว่าแต่ก่อน (ก่อนเรียนหลักสูตรท้องถิ่น) และผมก็มองดูว่าครูवलจันทร์กับนักเรียนนี้ก็สนิทกัน อันนี้ไม่ได้พูดคุยบ่อยกับครูเขา แต่มันเป็นเรื่องจริงผมก็พูดตามจริง ครูเขาจะให้ความเป็นกันเองกับเด็กดี สนใจดูเด็กดี อย่างวันไหนเด็กกลับคำก็มาส่งถึงที่บ้าน

4) หลักสูตรฯ นี้ ช่วยปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการทำอาชีพเกษตรกรรม ทำให้เด็กได้ฝึกฝนการทำเกษตร จะได้มีวิชาติดตัวไว้ในอนาคตข้างหน้าถ้าหากไม่มีอาชีพนักเรียนจะได้มาทำเกษตรกรรม ดังคำกล่าวต่อไปนี้

เกษตรกรคนที่หนึ่ง: มันก็ดีนะ ปลูกผักปลูกหญ้าในโรงเรียน จะได้ให้เด็กรู้จักปฏิบัติดูแลรักษา เมื่อโอกาสหน้าจะได้มาทำเกษตรกันต่อไป

เกษตรกรคนที่สอง: เด็กก็ได้ประโยชน์ในวันข้างหน้า หากไม่มีงานทำเด็กก็ได้ความรู้ที่ติดตัวไป

ผู้ปกครองคนที่หนึ่ง: ก็คิดว่าดีนะ ต่อไปในวันข้างหน้าเด็กจะได้เลี้ยงตัวเองได้ จะหวังทำงานใหญ่โตหรือทำงานเบาๆ มันก็ไม่แน่นอน ก็ฝึกหัดเขาไว้บ้างก็จะได้มีวิชาติดตัว

ผู้ปกครองคนที่สอง: ดีใจมากที่ได้บอกความรู้ให้กับหลาน ดีใจที่หลานมาถามการเรียนวิชาเกษตรฯนี้เขาก็คิดว่ามีประโยชน์นะ ต่อไปในภายภาคหน้าถ้าตายไปเขาจะได้มาทำอาชีพนี้เลี้ยงตัวเองได้

5) นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักเรียนได้เห็นของจริงและได้เห็นตัวอย่างการทำเกษตรผสมผสานที่ได้รับรางวัลจากการไปศึกษาดูงาน สามารถนำความรู้ที่ได้ไปบอกผู้ปกครอง เมื่อผู้ปกครองนำไปปฏิบัติทำให้ผลผลิตดีขึ้น นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือใช้ในระดับมัธยมศึกษา เป็นการสร้างความตระหนักให้นักเรียนรู้ว่าการทำนานั้นเป็นงานหนักกว่าที่พ่อแม่จะได้เงินมา การใช้จ่ายจะได้ประหยัดมากขึ้น ดังคำกล่าวต่อไปนี้

ผู้รู้ในชุมชนคนที่หนึ่ง: กิติใจนะที่เด็กๆ เขามีความสนใจ เห็นเขา (นักเรียน) ชักถามจดบันทึก และเด็กจะได้ประสบการณ์จากการเข้าไปดู เพราะว่าการทำไร่นาของแต่ละบ้านมันจะไม่เหมือนกัน การดูแลรักษาก็จะแตกต่างกัน เด็กไปดูเขาจะได้นำมาเปรียบเทียบว่าเหมือนกับที่เขาทำมากน้อยเพียงใด

ผู้รู้ในชุมชนคนที่สอง: มีผลดีกับนักเรียน จะได้มีวิชาติดตัวไป นักเรียนได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักเรียนนำความรู้ไปบอกพ่อแม่ พ่อแม่เอาไปใช้ทำให้ผลผลิตดีขึ้น ทำให้นักเรียนรู้มากยิ่งขึ้น จะได้นำความรู้ไปใช้ในระดับมัธยม สร้างความตระหนักให้นักเรียนรู้ว่าการทำนานั้นเป็นงานหนัก การใช้จ่ายจะได้ประหยัดมากขึ้น

ผู้รู้ในชุมชนคนที่สาม: ก็รู้สึกดีใจนะที่ครูเขาพาเด็กดูงาน เด็กจะได้มาเห็นการทำโครงการที่ได้รับรางวัลว่าทำกันอย่างไร และก็ได้อาหารของที่เราเก็บมาได้จากการทำเกษตรแบบผสมผสาน

ผู้ปกครองคนที่หนึ่ง: ก็เห็นดีนะที่ครูเขาพาเด็กมา เด็กเขาจะได้มาเห็นของจริง และเด็กจะได้รู้วิธีการเลี้ยงปลาว่าเลี้ยงอย่างไร

ผู้ปกครองคนที่สอง: โอ๊ยอย่าคะเน็ดข้าวได้ ก็ร้องไฮโยๆ ตะโกนอยู่อย่างนั้นแหละ ทำเป็นแล้วๆ ไปฝึกทำที่นา โอ๊ยมันไปหัดของมันคนเดียวจนเป็น โอ้การเกี่ยว การทำคะเน็ดอะไรอย่างนี้ ทำเป็นแล้วก็จิตใจที่ทำเป็นแล้ว

ผู้ปกครองคนที่สาม: เขาให้จับหอยเชอรี่ให้ บอกว่าจะเอาไปทำปุ๋ยชีวภาพให้ แม้ถึงว่ามันจะทำได้ยังไงเด็กตัวแค่นี้ เขาก็บอกว่าหนูทำได้ ไปเอาปลา กากน้ำตาลอะไรมาผสม เขาบอกแม่ว่า เอาไว้ไปฉีดที่นาของเรา

6) ผู้ปกครองมีความภาคภูมิใจในตัวลูกมากขึ้น มีความสัมพันธ์กับนักเรียน และนักเรียนเห็นคุณค่าของผู้ปกครองในเชิงวิชาการมากขึ้น ดังคำกล่าวของประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานว่า “การที่ให้นักเรียนไปสัมภาษณ์ผู้ปกครองเกี่ยวกับความรู้ทางด้านการเกษตร ทำให้ผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับนักเรียนมากขึ้น และนักเรียนมองเห็นคุณค่าของผู้ปกครองมากขึ้น”

7) ผู้ปกครองและนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมากขึ้น ผู้ปกครองนักเรียนส่วนใหญ่รู้สึกดีใจ ที่บุตรหลานรู้จักมาสัมภาษณ์ ชักถาม และรู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยบุตรหลานทั้งๆ ที่ผู้ปกครองได้รับการศึกษามาน้อย นอกจากนี้ผู้ปกครองของนักเรียนบางคนรู้สึก

ดีใจที่บุตรหลานได้นำความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ปกครองไปบอกให้เพื่อนๆ ในห้องได้รู้จักด้วย ดังคำกล่าวต่อไปนี้

ผู้นำชุมชน: กิติใจนะที่ได้มาร่วมประชุม เพราะจะได้มีส่วนทำให้ชุมชนเจริญขึ้น..เขา (โรงเรียน) ต้องการให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งมันก็ดีนะเพราะครอบครัวกับเด็กมักจะห่างเหินกัน แต่การจัดหลักสูตรท้องถิ่นจะทำให้ผู้ปกครองใกล้ชิดลูกหลานมากขึ้น

ผู้ปกครองคนที่หนึ่ง: กิติใจนะ ที่หลานมันยังมาถามเรา เด็กๆ ทั้งหลายเขาไม่ค่อยมาถามปู่ย่าตายายกันหรอก เขาทำของเขาเอง เขานึกของเขาเอง แต่หลานเขามาถามยาย.. เขามีการบ้านวิชาเกษตรมาถาม ยายทำอะไรข้อนี้ ยายก็บอกให้เขาอ่านให้ฟังก่อนเพราะยายอ่านหนังสือไม่ออก แล้วที่นี้ยายก็บอกเขาไปตามหลัง

ผู้ปกครองคนที่สอง: รู้สึกดีใจที่น้องรู้จักมาถาม เด็กบางคนไม่กล้ามาถามผู้ใหญ่หรอก แต่น้องเขาก็ดูมาถามพี่ เราก็ภูมิใจนะที่น้องเขามาถามเกี่ยวกับการทำเกษตรที่พี่พอจะรู้เรื่องบ้าง เพราะเราเรียนถึงแค่ ป.3 ก็ออก

ผู้ปกครองคนที่สาม: กิติใจนะที่เขารู้จักมาถาม ไม่เข้าใจอะไรก็มาถามไม่ได้เก็บเอาไว้ คือเขารู้จักมาถามเรากิติใจที่พ่อแม่ช่วยแก้ไขปัญหาก็ได้ เราได้ช่วยเหลือให้เขาเข้าใจบ้าง แนะนำเขาไปให้รู้จักคิดเอาเองบ้าง

ผู้ปกครองคนที่สี่: คือกิติใจนะที่เราบอกลูกเราไปแล้วลูกเขาไปบอกเพื่อน เพื่อนเขาจะได้รู้ว่าการเกษตรมีประโยชน์อย่างไรบ้าง

ผู้ปกครองคนที่ห้า: กิติใจนะ แต่ก่อนเขาไม่เคยมาถามหรือเรื่องการเกษตรอะไรนี่นะ พอตั้งแต่เรียนทำนาก็แหละจึงมาถาม เราก็บอกเท่าที่รู้ ไม่รู้ก็บอกไม่ได้

8) ผู้ปกครองรู้สึกภูมิใจที่ลูกนำผลงานมาให้ดู และคิดว่าเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองเพราะจะได้เห็นว่าลูกมีความสามารถอย่างไรจากการได้ดูผลงานที่ครูให้บุตรหลานทำ ดังคำกล่าวต่อไปนี้

ผู้ปกครองคนที่หนึ่ง: ภูมิใจที่ลูกได้นำผลงานมาให้ดู จะได้เห็นผลงานลูก และรู้ว่าลูกเขาเก่งอะไร บางครั้งเห็นเขาวาดรูปมาก็สวยดี แล้วก็ทำให้เรารู้ว่าครูเขาให้ลูกทำอะไรบ้างที่โรงเรียน

ผู้ปกครองคนที่สอง: กิติใจนะที่เขาเอาผลงานเขามาให้ดู ได้เห็นว่าลูกทำงานสะอาด เขียนสวย แล้วก็รู้ว่าเขาเรียนอะไรบ้าง

ผู้ปกครองคนที่สาม: ก็จะได้รู้ว่าลูกเรามีความสามารถแบบไหน เราก็ได้ดูความสามารถของเขาว่ารู้อะไรบ้าง พอเรารู้อันไหนที่ยังไม่ดีเราก็ได้ช่วยบอกเขา (นักเรียน) ไป

9) ผู้ปกครองนักเรียนมีความเห็นว่าหลังจากเรียนหลักสูตรท้องถิ่นแล้ว บุตรหลาน มีพฤติกรรมที่ดีขึ้นหลายอย่าง เช่น สนใจเรียนมากขึ้น รับผิดชอบงานบ้านมากขึ้น ดังคำกล่าวต่อไปนี้

ผู้รู้ในชุมชน: ก็เป็นแนวโน้มที่ดีชุมชนเขาจะได้รับรู้กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการไป ครูเขาจะได้ลดภาระบางอย่างลงไปได้ ส่วนตัวเด็กนักเรียนนั้นผมก็เห็นพฤติกรรมของ เขาก็ดีขึ้น เท่าที่สังเกตเดี๋ยวนี้เด็กๆ (นักเรียนชั้น ป.5) มีความรับผิดชอบมากขึ้น

ผู้ปกครองคนที่หนึ่ง: ตัวเด็กรู้สึกว่าเขาดีขึ้นกว่าตอนที่ไม่ได้เรียนการทำเกษตร คือไม่ต้องพุดย่าเหมือนก่อนที่ทำอะไรก็ต้องบอกตลอด อย่างหุงข้าว ล้างจาน อะไรอย่างนี้ต้อง บอกยากันอยู่ตลอด แต่ตอนนี้ก็รู้สึกว่าเขาเปลี่ยนไปบ้างแล้วนะ คือรู้ว่าสิ่งไหนต้อง รับผิดชอบอย่างเดี๋ยวนี้รู้จักล้างจานเองได้แล้วไม่ต้องบอก

ผู้ปกครองคนที่สอง: ก็ดีนะ ได้รู้ว่าหลานเขาตั้งใจทำงานขึ้น เขียนดีขึ้น.

ผู้ปกครองคนที่สาม: รู้สึกว่าหลังจากที่เขา (บุตรสาว) เรียนเกษตรมาความประพฤติ เขาก็แตกต่างจากตอนก่อนที่เขาจะเรียนนะ คือคล้ายๆ กับว่ามีความรับผิดชอบมากขึ้น อย่างงานบ้านแต่ก่อนต้องบอกให้ทำ แต่เดี๋ยวนี้ไม่ต้องบอกทำได้เลย ส่วนด้านการเรียน ก็เห็นเขาตั้งใจทำงานดี เห็นเขาขยันทำงานกลุ่มกัน ใส่ใจการเรียนมากขึ้น

ผู้ปกครองคนที่สี่: กับลูกคนอื่นยังไ้ไม่รู้ ฉันทก็จะพุดแต่ลูกตัวเอง ก็รู้สึกว่ารับผิดชอบ มากขึ้นนะ ครูให้ทำอะไร รู้สึกว่าเขาจะสนใจดี ครูบอกว่าวันนี้ให้ไปเอาชีว้นะ จะเอาไป ใส่เนา ขนาดฝนตกลูกเขายังต้องไปเอา เอาไปเรียงไว้ที่บ้านปุย (ลัดดาวัลย์) แล้วเดี๋ยวครู จะไปเอาเองขนาดรถไม่มีก็ต้องหารถขนชีว้นไปให้ได้คือได้รับคำสั่งมาเขาก็ต้องทำให้ได้

กล่าวโดยสรุปคนในชุมชนมีความรู้สึกที่ดีต่อการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องเกษตรผสม ผสานครบวงจรไปใช้ทั้งสองรอบ ถึงแม้ว่าในระยะแรกๆ มีผู้ปกครองบางคนที่ยังไม่เข้าใจ มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อการนำหลักสูตรก็ตาม แต่หลังจากที่ครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่นได้ไปพบ ผู้ปกครองที่บ้าน และชี้แจงให้ทราบถึงวิธีการจัดการเรียนการสอน และวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรแล้วผู้ปกครองเกิดความเข้าใจ และยินดีให้ความร่วมมือ ซึ่งการนำหลักสูตรไปใช้ในรอบ ที่สองนั้นได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชนเป็นอย่างดี ซึ่งส่งผลให้กระบวนการพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นดำเนินไปได้อย่างดี ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ กระบวนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น รวมทั้งการนำหลักสูตรฯ ไปใช้ประสบความสำเร็จได้นั้น คือความคิดเห็นที่ดีของคนในชุมชนต่อหลักสูตรฯ ซึ่งคนในชุมชนจะมีความคิดเห็นที่ดี ยินดีและ เต็มใจที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร การนำหลักสูตร ไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร ถ้าชุมชนมีความชัดเจน เข้าใจ และมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่ง ของการดำเนินการ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ โรงเรียนจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน การประชาสัมพันธ์และการชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

2. ผลของการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค ไปใช้

คณะผู้วิจัยนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคไปใช้ 2 รอบ คือ รอบที่หนึ่งเป็นการทดลองใช้หลักสูตรฯ ที่พัฒนาขึ้น และรอบที่สองเป็นการนำหลักสูตรฯ ฉบับปรับปรุงไปใช้ โดยในแต่ละรอบจะพิจารณาใน 3 ประเด็นใหญ่ๆ คือ 1) ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน 2) ปัญหาและความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู และศึกษานิเทศก์ต่อการนำหลักสูตรไปใช้ และ 3) ปัญหาการมีส่วนร่วมและความคิดเห็นของคนในชุมชนต่อการนำหลักสูตรไปใช้ ดังต่อไปนี้

2.1 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

ประเด็นที่คณะผู้วิจัยนำมาพิจารณาเกี่ยวกับผลที่ได้จากการจัดหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคในส่วนของนักเรียนได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะที่พึงประสงค์ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นฯ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 ผลของการนำหลักสูตรไปใช้ในรอบที่หนึ่ง

คณะผู้วิจัยนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคที่จัดทำขึ้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนาโคบน จังหวัดราชบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 36 คน เพื่อศึกษาผลที่ได้จากการจัดหลักสูตรในส่วนของนักเรียน ครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และชุมชน ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค คณะผู้วิจัยพิจารณาจากผลการประเมินที่ได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการประเมินชิ้นงานในแฟ้มผลงานของนักเรียน ผลการประเมินมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

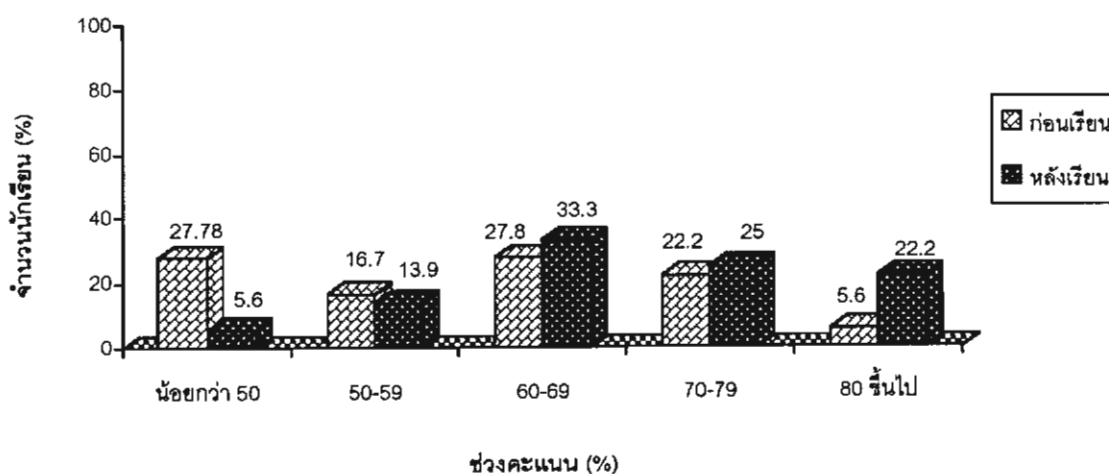
1.1) ผลการประเมินโดยใช้แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คณะผู้วิจัยทำการทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคของนักเรียน โดยใช้แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ฉบับเดียวกัน แล้วนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้มาเปรียบเทียบและคิดเป็นค่าร้อยละ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการประเมินจากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		เพิ่มขึ้น	
	(50)	ร้อยละ	(50)	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
เฉลี่ย	29.11	58.22	34.56	69.11	5.44	23.75
ร้อยละ	58.22	58.22	69.11	69.11	10.89	23.75
CV	0.26	0.26	0.17	0.17	0.79	1.05

จากตารางที่ 20 ผลการประเมินจากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แสดงว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคมีคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างชัดเจน โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนร้อยละ 58.22 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ร้อยละ 69.11 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 23.75 ของคะแนนสอบก่อนเรียนหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.89 ของคะแนนเต็ม และหากพิจารณาการกระจายของคะแนนสอบพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนมีการกระจายน้อยกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน แสดงว่า นักเรียนมีคะแนนสอบหลังเรียนที่ใกล้เคียงกันหรือเกาะกันเป็นกลุ่มมากขึ้น นอกจากนี้จากภาพที่ 57 แสดงให้เห็นว่าหากจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามช่วงของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า ในช่วงก่อนเรียนมี นักเรียนที่ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50 มากถึงร้อยละ 27.0 ในขณะที่มีนักเรียนที่ได้คะแนน ร้อยละ 80 ขึ้นไปเพียงร้อยละ 5.6 เท่านั้น แต่ในช่วงหลังเรียนปรากฏว่า มีนักเรียนที่ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50 เพียงร้อยละ 5.6 ในขณะที่มีนักเรียนที่ได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไปเพิ่มถึงร้อยละ 22.22 จึงสรุปได้ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนวิชาวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคไปแล้ว 1 ภาคเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

ภาพที่ 57 ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามช่วงคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

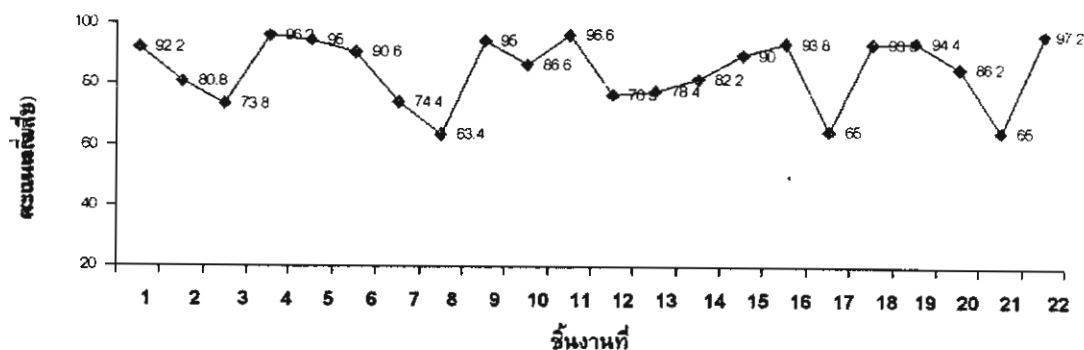
1.2) ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียน

ผลจากการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคจำนวน 22 ชิ้นงาน โดยใช้แบบประเมินชิ้นงานจำนวน 22 ชิ้น แบบประเมินชิ้นที่ 1 2 และ 12 จะมีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 0-10 ส่วนชิ้นงานที่เหลือจะมีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 0-5 ซึ่งเกณฑ์การประเมินในแต่ละชิ้นงานครูผู้สอนได้ตกลงกับนักเรียนจากการประชุมนิเทศรายวิชาวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคในชั่วโมงแรก คะแนนที่ได้ดังแสดงไว้ในตารางที่ 21

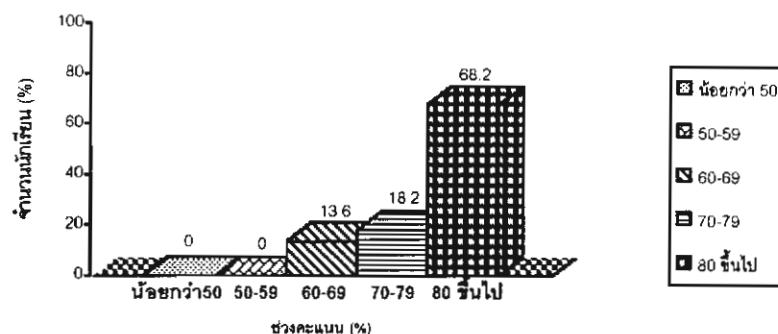
ตารางที่ 21 ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียน

	ชิ้นงานที่																					
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
μ	9.22	8.08	3.69	4.81	4.75	4.53	3.72	3.17	4.75	4.33	4.83	7.69	3.92	4.11	4.50	4.69	3.25	4.69	4.72	4.31	3.25	4.86
ร้อยละ	92.2	80.8	36.9	48.1	47.5	45.3	37.2	31.7	47.5	43.3	48.3	76.9	39.2	41.1	45.0	46.9	32.5	46.9	47.2	43.1	32.5	48.6
CV	0.19	0.35	0.31	0.13	0.20	0.31	0.36	0.54	0.18	0.29	0.27	0.34	0.55	0.52	0.49	0.41	0.80	0.51	0.55	0.77	1.14	0.54

จากตาราง 21 ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคแสดงว่า ชิ้นงานทุกชิ้นได้รับการประเมินในระดับปานกลางขึ้นไป คือ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ร้อยละ 60 ขึ้นไป โดยคะแนนที่ได้รับการประเมินในระดับดีมาก สูงกว่าร้อยละ 80 มีทั้งสิ้น 15 ชิ้นงาน และเมื่อพิจารณาแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยของชิ้นงาน ดังภาพที่ 58 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของชิ้นงานมีลักษณะขึ้นๆ ลงๆ ขึ้นอยู่กับลักษณะของชิ้นงาน โดยลักษณะของชิ้นงานที่นักเรียนได้คะแนนสูงนั้นเป็นชิ้นงานที่นักเรียนต้องอาศัยการวาด ระบาย การตกแต่ง การเขียนสั้นๆ การอาศัยความคิดรวบยอดในการพัฒนาชิ้นงาน เช่น โครงงานการทำกระดาษแบบไโรหมุนเวียนและไโรเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว แผนภูมิประเพณี 12 เดือน แผนภูมิเส้นแสดงอุณหภูมิ เป็นต้น ในขณะที่ลักษณะของชิ้นงานที่นักเรียนได้คะแนนต่ำเป็นชิ้นงานที่นักเรียนต้องอาศัยการเขียนบรรยายรายละเอียด ถ่ายโยงสิ่งที่นักเรียนพบและเรียนรู้เช่น สมุดภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ สมุดภาพสมุนไพรและการใช้ประโยชน์ และแผนผังมโนทัศน์เกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่น อย่างไรก็ตามเมื่อกำหนดให้นักเรียนทำชิ้นงานที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน คะแนนเฉลี่ยของชิ้นงานก็เพิ่มสูงขึ้นตามลำดับ นอกจากนั้นหากจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามช่วงของคะแนนชิ้นงานที่ได้รับ ดังภาพที่ 59 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 68.2 ได้คะแนน ผลการประเมินชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป) จากการสังเกตของคณะผู้วิจัยและการสัมภาษณ์ครูผู้สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจในการทำงานมากขึ้น ดังที่ครูกล่าวว่า “เด็กเขาทำงานดีขึ้นเยอะเลย ดูก็รู้ว่าเขาตั้งใจทำ ต่างจากเมื่อก่อนเยอะเลย” “วิชาพีเขาก็ทำงานดีขึ้น ละเอียดขึ้น อย่างนี้มาสอนแบบนี้วิชาพีบ้างสิ” ในส่วนนักเรียนที่ได้คะแนนน้อยที่สุดได้คะแนนร้อยละ 64.00 พบว่า นักเรียนคนดังกล่าวเป็นนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านพัฒนาการต่ำกว่าเด็กปกติ มีการเรียนรู้ที่ช้ากว่าเพื่อนร่วมชั้นเรียนแต่หลังจาก เรียนวิชาวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคไปแล้วทำให้นักเรียนมีพัฒนาการในหลายๆ ด้านดีขึ้นอย่างชัดเจน เช่น จากที่เขียนตัวหนังสือตกหล่น ไม่เป็นระเบียบ บางครั้งอ่านไม่ค่อยออกก็สามารถเขียนได้ดีขึ้น มีความเป็นระเบียบมากขึ้น

ภาพที่ 58 ผลการประเมินข้องานจำแนกตามลำดับที่ของข้องาน

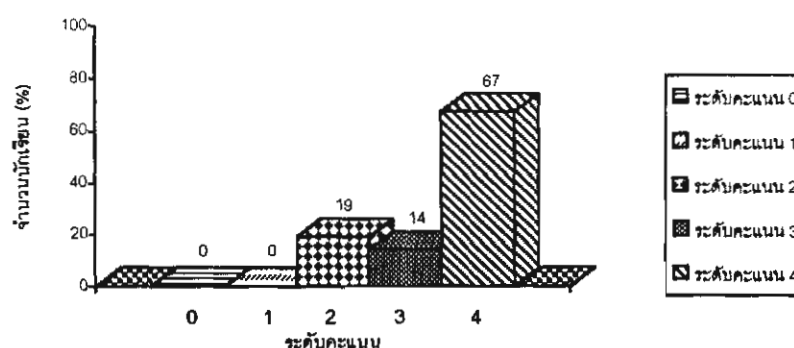
ภาพที่ 59 ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามช่วงคะแนนของการประเมินข้องาน

1.3) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

คณะผู้วิจัยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค จากการรวมกันของคะแนนการสอบกลางภาค ร้อยละ 10 คะแนน สอบปลายภาค ร้อยละ 30 และคะแนนการประเมินข้องาน ร้อยละ 60 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 22 และภาพที่ 60

ตารางที่ 22 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินข้องาน

	คะแนนข้องาน(60%)	สอบกลางภาค(10 %)	สอบปลายภาค(30%)	รวม (100%)
คะแนนเฉลี่ย	50.83	9.69	20.73	81.25
CV	0.13	0.07	0.17	0.11

ภาพที่ 60 ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากตารางที่ 22 และภาพที่ 60 จะเห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคไปแล้ว มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 81.25) นักเรียนทุกคนได้คะแนนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำคือ ร้อยละ 50 โดยนักเรียนมีคะแนนอยู่ในระดับ 4 ร้อยละ 67 และไม่มีนักเรียนคนใดเลยที่ได้คะแนนต่ำกว่าระดับ 2 จึงสรุปได้ว่า หลังจากนักเรียนได้เรียนวิชาวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคแล้ว นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

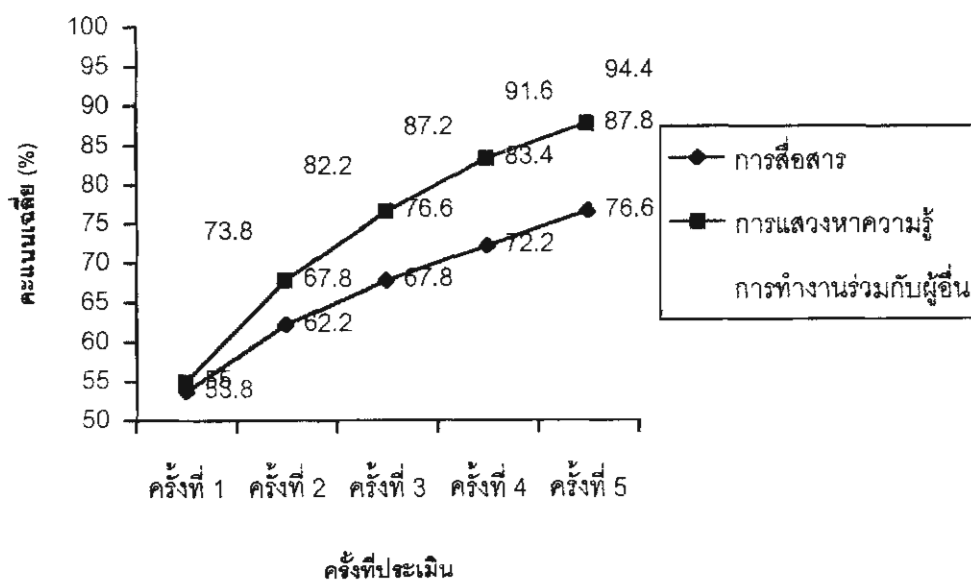
2) ทักษะที่พึงประสงค์

การประเมินทักษะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค คณะผู้วิจัยพิจารณาจากแบบประเมินทักษะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการแสวงหาความรู้ และด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยทำการประเมินเป็นระยะๆ รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง แต่ละครั้งมีการให้คะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 5 คะแนน และทำการประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์แสดงไว้ในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์

ทักษะด้าน		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	ครั้งที่ 5	เฉลี่ย	เฉลี่ยร้อยละ
การสื่อสาร	เฉลี่ย	2.69	3.11	3.39	3.61	3.83	3.33	66.56
	CV	0.53	0.43	0.37	0.35	0.25	0.34	0.34
การแสวงหาความรู้	เฉลี่ย	2.75	3.39	3.83	4.17	4.39	3.71	74.2
	CV	0.40	0.38	0.31	0.26	0.22	0.28	0.28
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	เฉลี่ย	3.69	4.11	4.36	4.58	4.72	4.30	85.89
	CV	0.23	0.19	0.17	0.14	0.12	0.15	0.15

จากตารางที่ 23 ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์พบว่า นักเรียนมีทักษะที่พึงประสงค์ทั้งทักษะด้านการสื่อสาร ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับดีถึงดีมาก โดยทักษะที่นักเรียนได้คะแนนสูงสุดคือ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น รองลงมาคือ ทักษะการแสวงหาความรู้ ส่วนทักษะการสื่อสารเป็นทักษะที่นักเรียนได้คะแนนน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาภาพที่ 61 พบว่า ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ในทุกด้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับครั้งที่ประเมินอย่างต่อเนื่อง โดยแนวโน้มการพัฒนาทักษะด้านการแสวงหาความรู้มีมากที่สุด ในขณะที่ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทักษะที่นักเรียนมีคะแนนสูงสุด และในช่วงการประเมินครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 2 เป็นช่วงที่คะแนนทักษะที่พึงประสงค์ทั้ง 3 ด้านมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงสุดทุกทักษะ เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวนักเรียนได้เรียนเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของชุมชนนาโค และครูผู้สอนได้มอบหมายงานให้นักเรียนได้ออกไปหาข้อมูลในชุมชนเพื่อนำมาทำเป็นชิ้นงาน ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสค้นหาความรู้ด้วยตนเอง โดยการออกไปสัมภาษณ์คนในชุมชน ทักษะด้านการสื่อสาร ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการแสวงหาความรู้จึงพัฒนาขึ้นอย่างชัดเจน

ภาพที่ 61 ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ จำแนกตามประเภทและลำดับที่ของการประเมิน

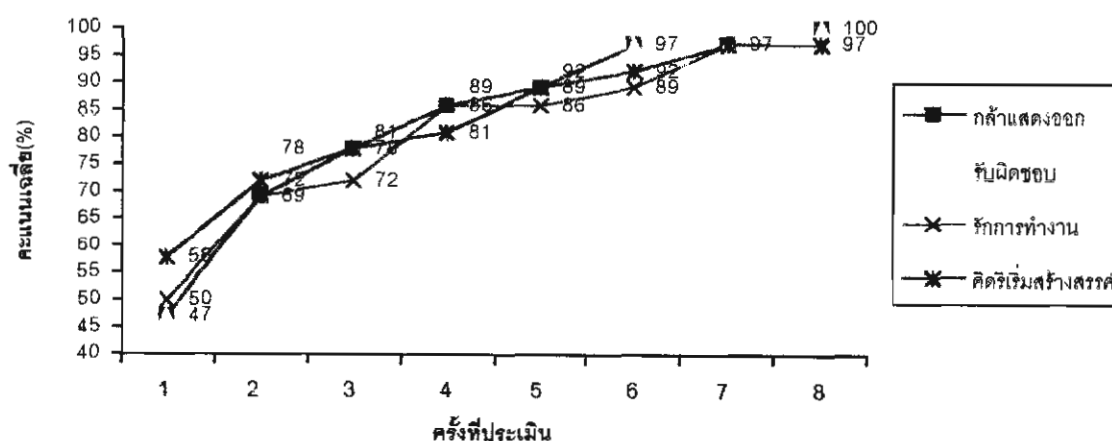
3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์

การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค คณะผู้วิจัยพิจารณาโดยรวมคะแนนจากแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้านคือ ด้านความกล้าแสดงออก ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีนิสัยรักการทำงาน และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณลักษณะแต่ละด้านมีการประเมินเป็น

ระยะรวม 8 ครั้ง โดยทำการพิจารณานักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังแสดงในตารางที่ 24 และภาพที่ 62

ตารางที่ 24 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ด้าน		ประเมินครั้งที่								เฉลี่ยร้อยละ
		1	2	3	4	5	6	7	8	
กล้าแสดงออก	เฉลี่ย	0.47	0.69	0.78	0.86	0.89	0.97	0.97	1.00	82.64
	CV	1.07	0.67	0.54	0.41	0.36	0.17	0.17	0.00	0.21
รับผิดชอบ	เฉลี่ย	0.47	0.78	0.81	0.89	0.92	0.97	0.97	1.00	85.76
	CV	1.07	0.54	0.50	0.36	0.31	0.17	0.17	0.00	0.18
รักการทำงาน	เฉลี่ย	0.50	0.69	0.72	0.86	0.86	0.89	0.97	0.97	80.90
	CV	1.01	0.67	0.63	0.41	0.41	0.36	0.17	0.17	0.26
คิดริเริ่มสร้างสรรค์	เฉลี่ย	0.58	0.72	0.78	0.81	0.89	0.92	0.97	0.97	82.99
	CV	0.86	0.63	0.54	0.50	0.36	0.31	0.17	0.17	0.23

ภาพที่ 62 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำแนกตามประเภทและลำดับที่ของการประเมิน

จากตารางที่ 24 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะด้านความกล้าแสดงออก ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีนิสัยรักการทำงาน และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะทั้ง 4 ด้านในระดับดีมากและมีพัฒนาที่ดีขึ้นตามลำดับจากการประเมินครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 8 ในทุกคุณลักษณะ กล่าวคือ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์อยู่ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 80 ขึ้นไป) ทุกด้าน โดยคุณลักษณะที่มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ คุณลักษณะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยใกล้เคียงกับคุณลักษณะด้านความกล้าแสดงออก และคุณลักษณะด้านการมีนิสัยรักการทำงาน และเมื่อพิจารณาภาพที่ 62 พบว่า คุณลักษณะ

ที่พึงประสงค์ของนักเรียนในทุกด้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับครั้งที่ประเมิน แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีพัฒนาการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามลำดับของการเรียนการสอน และผลการประเมินในครั้งสุดท้ายพบว่า คุณลักษณะด้านความกล้าแสดงออกและความรับผิดชอบมีการพัฒนาถึงระดับสูงสุดคือ มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 100

4) ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคโดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม การให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อภาพถ่ายกิจกรรมการเรียนการสอน และการบันทึกอนุทิน ซึ่งสรุปความคิดเห็นของนักเรียนได้ดังนี้

4.1) ผลการสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มนักเรียนจำนวน 10 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีพัฒนาการทางการเรียนดีที่สุด 5 คนและนักเรียนที่มีพัฒนาการทางการเรียนน้อยที่สุด 5 คน เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคทั้งที่เห็นว่าดีและไม่ดีในประเด็นต่างๆ สรุปได้ดังนี้

ก. ความรู้สึกต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคพบว่า นักเรียนรู้สึกดีใจและชอบที่ได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นฯ เพราะเนื้อหาวิชาเป็นเรื่องเกี่ยวกับชุมชนของนักเรียนและได้ออกไปศึกษานอกสถานที่ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “รู้สึกดีใจที่ได้เรียนวิชานี้ เรียนแล้วเรามีความรู้ เรื่องชุมชนของเรา ไม่รู้สึกเบื่อเลยนะ “ดีใจครับที่ได้เรียนพอมารเรียนแล้วรู้สึกว่าชุมชนเรามีอะไรดี ๆ เยอะเลยครับ” “หนูชอบนะ เพราะว่าได้เรียนเกี่ยวกับท้องถิ่นของเรา แล้วก็ได้ออกไปนอกสถานที่ด้วย”

ข. การมีวิทยากรมาให้ความรู้พบว่า นักเรียนรู้สึกดีใจและตื่นเต้นที่มีวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน เพราะนักเรียนได้มีโอกาสเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนรู้นอกจากจำเจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยากรที่เป็นกลุ่มเยาวชนและมีวัยที่ใกล้เคียงกันทำให้การเรียนมีความสนุกสนาน ไม่เครียด เนื่องจากมีกิจกรรมที่สนุกสนานสอดแทรกตลอด ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “สนุกดีครับ ได้เปลี่ยนบรรยากาศ สอนก็เข้าใจดี” “รู้สึกว่าเขามาเผยแพร่ความรู้ให้รุ่นน้อง แล้วก็ไม่น่าเบื่อด้วย เพราะว่ามีการแข่งขันแล้วก็สนุก ตลอดด้วยนะ”

ค. การเรียนนอกสถานที่พบว่า นักเรียนรู้สึกดีใจและตื่นเต้นที่ได้ออกไปเรียนนอกสถานที่ เพราะนักเรียนได้รับความรู้แบบเห็นจริงด้วยตนเอง ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “หนูชอบนะ มันได้ความรู้แบบเห็นจริง ๆ ได้เห็นกับตา” “ดีนะ เราได้พบได้เห็นสิ่งที่ทุกวันนี้เห็นได้ยากแล้ว อย่างเช่นการแต่งงานชาวกะเหรี่ยง เดี่ยวนี้มันก็ไม่ค่อยมี” นอกจากนี้ นักเรียน ยังอยากให้มีกิจกรรมการพาไปนอกสถานที่อีก ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “อยากไปอีกนะ ไปบ้านวิทยากร ไปดูเขาเลี้ยงหมู เลี้ยงไก่”

ง. การเรียนที่ค้นคว้าด้วยตนเองพบว่า นักเรียนชอบที่ครูผู้สอนใช้วิธีการเรียนที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสหาความรู้ด้วยตนเอง เพราะนักเรียนสามารถนำความรู้มาใช้พัฒนาและสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “เราได้ทำงานแบบอิสระจะไม่เหมือนที่เราโดนบังคับให้ทำ เราก็จะสามารถทำในแบบที่เราคิดได้” นอกจากนี้นักเรียนยังมองว่าการเรียนที่ค้นคว้าด้วยตนเองเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองหาความรู้ทั้งจากเพื่อน ผู้ปกครอง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “หนูจะถามพ่อ กับแม่ เอามาทำงานส่งครูค่ะ” “บางทีผมก็คุยกับเพื่อน ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้คะแนนเท่าๆ กันครับ”

จ. การเรียนและทำงานเป็นกลุ่มพบว่า นักเรียนมองว่าการทำงานเป็นกลุ่มมีส่วนช่วยให้งานเสร็จเร็วขึ้น ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “ทำงานแบบกลุ่มดีค่ะ ก็จะได้ช่วยกันหลายคน งานจะได้เสร็จเร็วขึ้น” และยังได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็น ช่วยกันค้นข้อมูลได้ไปไหนด้วยกันเป็นหมู่คณะดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ขอบคุณ ได้ออกความคิดเห็นด้วยกัน ช่วยกันคิด” “จะได้ไปไหนด้วยกัน ไปค้นหาความรู้ ไปไหนไกลๆ จะได้ไม่หลง” แต่อย่างไรก็ตามการทำงานเป็นกลุ่มทำให้ประสบปัญหา คือ การไม่ให้ความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่มดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “บางทีเขาก็ไม่มาช่วยกัน เขาจะไปเล่นเตะกร้อ เล่นบอล”

ฉ. ปัญหาในการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนนาโคพบว่า นักเรียนมีปัญหาที่สำคัญ 3 ปัญหา คือ ปัญหาการกลับบ้านเย็นเกินไปทำให้ไม่ได้ทำการบ้านวิชาอื่นหรือช่วยผู้ปกครองทำงานบ้าน ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “บางทีกลับบ้านเย็นเกินไปค่ะ บางทีกลับบ้านถึงบ้านก็มืดแล้ว ไม่ได้ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านก็โดนดุ ไม่ได้ทำการบ้านวิชาอื่นด้วยค่ะ” ปัญหาด้านอุปกรณ์การเรียนที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น ไม้บรรทัด ดินสอสี กาว กรรไกร ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “บางครั้งก็ต้องแย่งกันใช้ อย่างไม้บรรทัด สี กระดาษที่ครูแจกค่ะ” “เพื่อนเขาเอาไปดุนไว้ทำวิชาอื่นด้วยค่ะ” และปัญหาการกำหนดเวลาส่งงานเร็วเกินไป ทำให้นักเรียนไม่สามารถส่งงานทัน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ถ้ากำหนดเวลาส่งเร็วเกินไปก็ส่งไม่ทันครับ” “บางทีเราอยากทำงานดีๆ ต้องใช้เวลาเยอะหน่อย แต่พอใกล้ส่งก็ต้องส่งทั้งๆที่ยังทำไม่ได้อย่างใจเลยละค่ะ”

ช. ชี้นงานพบว่า ชี้นงานที่นักเรียนชื่นชอบมีลักษณะการวาดระบาย ตกแต่ง การลงมือปฏิบัติเพราะทำแล้วสบายใจ รู้สึกสนุกและไม่เครียดและได้คะแนนสูง เช่น สวนสมุนไพร ภาพศิลปะการแต่งกายชาวกะเหรี่ยง และสมุดคำศัพท์ภาษากะเหรี่ยง ส่วนชี้นงานที่ไม่ชอบคือ ชี้นงานที่มีลักษณะให้เขียนบรรยายรายละเอียดของสิ่งต่างๆ เช่น รายงานสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ สมุดภาพสมุนไพรและการใช้ประโยชน์ และรายงานการศึกษานอกสถานที่ สำหรับชี้นงานที่ต้องการให้เพิ่มเติมในหลักสูตรท้องถิ่นฯ คือ การนำเอาใบพืชสมุนไพรมาทำบิ การนำพืชสมุนไพรมาปรุงเป็นน้ำสมุนไพร การปลูกพืชเศรษฐกิจในท้องถิ่นและการเลี้ยงสัตว์ ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “อยากเอาสมุนไพรมาทำบิจัดเป็นนิทรรศการเอาสมุนไพรมาทำเป็นน้ำค่ะ” “ผมอยากลองเลี้ยงสัตว์ พวกไก่ ปลา กัดแล้วก็ปลูกพืชครับ”

นอกจากนี้นักเรียนยังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจำนวนชิ้นงานที่แตกต่างกันโดยกลุ่มที่มีพัฒนาการทางการเรียนมากที่สุดต้องการให้เพิ่มชิ้นงานเป็น 25–30 ชิ้น ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “หนูว่าน่าจะมีซัก 25 ชิ้นละ” “ผมว่า 30 ชิ้นครับ ที่มีอยู่น้อยไปหน่อย ยิ่งเยอะยิ่งดีครับ” ส่วนกลุ่มที่มีพัฒนาการทางการเรียนน้อยที่สุดเห็นว่าจำนวนชิ้นงานที่มีอยู่มีความเหมาะสมดีแล้ว ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ที่มีอยู่นี่พอดีแล้วครับ” “เหมาะสมดีแล้วละ ไม่มากไม่น้อยเกินไป”

ข. การมีแฟ้มผลงานในหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนนาโคพบ ว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการมีแฟ้มผลงานหลักสูตรท้องถิ่นฯ เป็นประโยชน์ต่อการเรียน เพราะนักเรียนจะได้มีแฟ้มผลงานเป็นของตนเอง ได้มีโอกาสเปรียบเทียบผลงานของตนเองกับเพื่อนร่วมชั้นและทำการพัฒนาผลงานของตนได้ง่ายขึ้น ช่วยให้ไม่เกิดความวุ่นวายหรือทะเลาะวิวาทในการค้นหา และช่วยให้ไม่เกิดการขโมยผลงานของกันและกัน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ดีครับ มีเป็นของตนเอง ไม่ปะปนกับเพื่อน” “ก็ดีละ มีแฟ้มเป็นของตนเอง สามารถเปรียบเทียบงานของเรากับเพื่อนๆ ได้ เราจะได้ดูว่าเพื่อนเขาทำยังไง เขาถึงได้คะแนนเยอะกว่าเรา จะได้เอาไปเป็นแนวทางแก้ไขงานเราละ” “ส่วนใหญ่ถ้าจะแก้ไขงานก็จะดูงานของเพื่อนครับ จะได้อะไรดีๆ เยอะครับ” “ดีละ จะได้ไม่เกิดความวุ่นวาย ไม่เกิดการทะเลาะวิวาทในการค้นหา” “งานจะได้ไม่หาย เช็ควางานเราได้ครับ”

ฅ. พัฒนาการของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนนาโคพบ ว่า นักเรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นได้แก่ ด้านการทำงาน กล่าวคือ นักเรียนมีความตั้งใจในการทำงานมากขึ้น งานมีคุณภาพมากขึ้น งานเสร็จเร็วขึ้น ใช้เวลาการทำงานน้อยลง ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ก็พัฒนาทางด้านการวาด การระบายสี การเขียนก็ดีขึ้นละ พ่อกับแม่เขาก็ชม แล้วก็ส่งงานเร็วขึ้น ทำงานเร็วขึ้นละ” “ตัวหนังสือผมดีขึ้นครับ” ด้านความขยันหมั่นเพียร นักเรียนเห็นว่าตนเองและเพื่อนร่วมชั้นมีความขยันทำงานมากขึ้นดังที่นักเรียนกล่าวว่า “รู้สึกตัวเองขยันขึ้นละ เห็นเพื่อนเขาขยันทำงานกัน ก็เลยทำบ้าง จะได้คะแนนเยอะๆ ละ” “ผมว่าผมขยันขึ้นครับ พยายามทำงานให้เต็มที่ครับ” ด้านการเรียน นักเรียนพบว่าตนเองเรียนดีขึ้น มีความเชื่อมั่นในการเรียนมากขึ้น ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “การเรียนดีขึ้นละ ไม่เฉพาะวิชานี้ละ วิชาอื่นๆ เวลาครูเขาพูดอะไรก็จะตั้งใจฟังว่าเขาพูดอะไร แล้วเวลาเขาพูดอีก ก็จะรู้เรื่องละ”

ญ. การนำความรู้ในหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชนนาโคไปใช้ประโยชน์พบว่า นักเรียนได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชน รวมทั้งนักเรียนได้เห็นความตั้งใจจริงในการพัฒนาชุมชนจากวิทยากรทั้งที่เป็นผู้อาวุโสในชุมชนและรุ่นพี่กลุ่มเยาวชน ทำให้นักเรียนเกิดความผูกพันและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน เกิดความตระหนักที่จะสานต่อเจตนารมณ์ในการพัฒนาท้องถิ่นต่อจากคนรุ่นเก่า ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ผมจะเอาไปบอกพ่อแม่เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์แล้วก็ปลูกพืชครับ” “หนูจะเอาไปพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับอาชีพในท้องถิ่นละ” “ถ้าชาวบ้านมารวมกลุ่มกันไปกู้เงินทุนหมู่บ้านเอามาประกอบอาชีพก็จะได้ผลผลิตเยอะขึ้น มีพลังต่อรองมากขึ้นครับ”

ฎ. ความคิดเห็นอื่นๆ พบว่า นักเรียนต้องการให้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคมีอยู่ตลอดไป และอยากให้มิกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีวิทยากรกลุ่มเยาวชนมาให้ความรู้อีก ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “อยากให้มียุ่อย่างนี้ตลอดไปเลยครับ” “หนูอยากจะได้เรียนไปเรื่อยเลยคะ” “อยากให้พี่ๆ เขามาสอนอีกคะ” “มีต่อไปดีแล้วครับ มันเป็นประโยชน์ต่อพวกเราและชุมชนของเราครับ” “ปีหน้าให้หนูไปเรียนกับรุ่นน้องได้ไหมคะ”

4.2) ผลการวิเคราะห์หอนุทิน คณะผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนเขียนหอนุทิน หลังจากการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโครวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง เพื่อสะท้อนความรู้สึกเกี่ยวกับความรู้ ความคิด และความรู้สึกที่มีต่อกิจกรรมการเรียน สภาพการเรียนการสอน ตลอดจนความคิดเห็นอื่นๆ ที่นักเรียนต้องการเพิ่มเติมพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นว่าการเรียนวิชานี้ทำให้ได้ความรู้และได้รู้จักท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น มีความสนุกสนานเพลิดเพลินเพราะได้ทำงานร่วมกับเพื่อนหลายคน ทำให้งานเสร็จเร็วขึ้น รวมทั้งยังได้ความรู้จากวิทยากรและการศึกษานอกสถานที่ แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเรียนคือการกลับบ้านเย็นทำให้ไม่มีเวลาช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านและทำการบ้านวิชาอื่น และปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์ในการทำงานไม่เพียงพอกับความต้องการ

4.3) ภาพถ่ายกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค คณะผู้วิจัยนำภาพถ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรท้องถิ่นฯ รวมทั้งสิ้น 46 ภาพ โดยให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมในภาพถ่ายได้อย่างอิสระและไม่จำกัดจำนวนภาพพบว่า โดยเฉลี่ยนักเรียนเลือก แสดงความคิดเห็นต่อภาพถ่ายคนละ 2 ภาพ โดยกิจกรรมที่นักเรียนเลือกบรรยายความรู้สึกมากที่สุดคือ การทัศนศึกษาตลาดน้ำดำเนินสะดวกและทัศนศึกษาบ้านวิทยากรในเนื้อหา พืชสมุนไพร ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนเลือกบรรยายความรู้สึกน้อยที่สุดคือ การทัศนศึกษาโบราณสถานคูบัวซึ่งความคิดเห็นต่อกิจกรรมต่างๆ สรุปได้ดังนี้

ก. การทัศนศึกษาตลาดน้ำดำเนินสะดวกพบว่า นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ดีใจที่ได้ไปทัศนศึกษา มีความรู้สึกผ่อนคลายได้เรียนรู้ในสิ่งที่แปลกใหม่ ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “รู้สึกสนุกสนานเพลิดเพลินที่ได้ไปตลาดน้ำดำเนินสะดวก เพราะได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เคยเห็นมาก่อนมากมาย” นอกจากนี้นักเรียนยังเกิดเจตคติที่ดีและความภาคภูมิใจในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ตลาดน้ำดำเนิน อยากไปที่นี่อีกเพราะจะได้รู้วิถีชีวิตของชาวตลาดน้ำดำเนินมากขึ้นและการดำรงชีวิตที่ดีเป็นอย่างไร”

ข. ทัศนศึกษาบ้านวิทยากรในเนื้อหาพืชสมุนไพรพบว่า นักเรียนอยากให้มิกิจกรรมนี้อีกเพราะสนุกสนาน ได้ความรู้จากการพบเห็นของจริงจากตัวอย่างที่วิทยากรได้เตรียมไว้ให้นักเรียนดู ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรเพิ่มมากขึ้น และสนุกกับการเล่นเกมต่างๆ ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นกับกิจกรรมที่จัดขึ้น ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “อยากให้ไปอีกเพราะสนุกสนานมากที่ได้ไป ได้ฟังเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับสมุนไพร” “การไป

ศึกษาเรื่องพืชสมุนไพรที่บ้านวิทยากรมีความรู้เรื่องพืชสมุนไพรเพิ่มขึ้น รู้สึกอบอุ่นดีใจที่พวกพี่ๆ นำกิจกรรมต่างๆ มาให้พวกเราเล่น อยากให้มีกิจกรรมแบบนี้อีก”

ค. กิจกรรมการโฆษณาพบว่า นักเรียนรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้น ได้มีโอกาสในการแสดงความสามารถแสดงออกทางความคิดอย่างเต็มที่ เกิดทัศนคติที่ดีต่อการกล้าแสดงออก การทำงานเป็นทีม ฝึกการวางแผน ฝึกไหวพริบและการแก้ปัญหา ยอมรับความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น เห็นความสำคัญของการประกอบอาชีพในท้องถิ่นและมีความต้องการพัฒนาอาชีพในท้องถิ่นให้ดีขึ้น ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “การโฆษณาสินค้า แสดงได้ดีมีมุขชั้นๆ สนุก ได้เห็นรอยยิ้มและเสียงหัวเราะจากทุกๆ คน และรู้สึกอบอุ่นและมีความสุขมาก” “ทุกกลุ่มมีความกล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์มาก สมควรยกย่อง” “โฆษณาน้ำผึ้งสนุกแล้วยังได้ความรู้ว่าน้ำผึ้งเดือนไหนดีที่สุด พวกเราเห็นคุณค่าของน้ำผึ้งขึ้นเยอะ อยากให้ทุกคนช่วยกันอนุรักษ์ผึ้งมากขึ้น

ง. การศึกษาดูงานประเพณีการแต่งงานชาวกะเหรี่ยงพบว่า นักเรียนรู้สึกปลื้มใจแทนคู่บ่าวสาว ภูมิใจในวัฒนธรรมประเพณีที่หาดูได้ยาก สนุกสนานและตื่นเต้นกับการเห็นขั้นตอนการแต่งงานซึ่งเป็นการเรียนรู้จากของจริง เรียนรู้การวางตัวในสังคม ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ผมรู้สึกดีที่ได้เห็นการแต่งงานของชาวกะเหรี่ยงซึ่งได้อนุรักษ์วัฒนธรรมกะเหรี่ยงไว้ให้พวกเราได้เห็น”

จ. การทัศนศึกษาโรงโม่แป้งพบว่า นักเรียนได้เห็นถึงวิธีการและขั้นตอนการผลิตโม่แป้ง เห็นถึงความตั้งใจ ความมานะพยายามในการทำงาน เป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ของนักเรียนด้านการประกอบอาชีพและศิลปะในท้องถิ่น เกิดความศรัทธาในฝีมือความคิดของคนในท้องถิ่น เกิดความภาคภูมิใจในอาชีพที่เป็นสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “โรงโม่แป้งเป็นที่น่าสนใจมากและน่าอนุรักษ์ให้อยู่คู่กับจังหวัดราชบุรีตลอดไป” “ดีใจมากที่ได้เรียนนอกสถานที่ แล้วยังได้รู้จักการทำโม่แป้งหรือการขึ้นลายแป้ง น่าทึ่งมาก เขาต้องให้ความพยายามอย่างมากจนทำให้โม่สลายได้ขนาดนี้”

ฉ. การทัศนศึกษาพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรีพบว่านักเรียนสนุกสนาน ได้ความรู้ ประทับใจในการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อนร่วมชั้น และเพื่อนต่างโรงเรียน ได้ฝึกฝนการแสวงหาความรู้ การจดบันทึก ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ไปทัศนศึกษาที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรี สนุกสนาน ได้ทราบประวัติศาสตร์ของเก่าแก่ในสมัยก่อนของไทยทั้งหมด” “มีอะไรพวกเราก็อพยายามจดเอาไว้อ่าน มีความรู้สึกชอบและอยากไปอีกอยากไปหลายๆ โรงเรียนจะได้มีเพื่อนใหม่เยอะ” “ดีใจและสนุกที่ได้เห็นเพื่อนๆ ได้ดูเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนเผ่าต่างๆ ความน่ารักภูมิปัญญาของคนไทย”

ช. กิจกรรมแรลลี่ชุมชนพบว่า นักเรียนอยากให้มีกิจกรรมนี้อีก เพราะสนุก ได้รับความรู้มากมาย เกิดความสัมพันธ์กับคนในชุมชนและเพื่อนร่วมชั้นเพิ่มขึ้น ได้แนวทางในการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มีโอกาสแสดงความคิดเห็น เกิดความเชื่อมั่นใน

ตนเองเพิ่มขึ้น ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “วันนั้นสนุกมากที่พี่วิทยากรมาคอยให้ความรู้ที่ไม่เคยรู้และได้มีโอกาสได้ออกไปแสดงอยากให้มีกิจกรรมนี้อีก” “ได้มีโอกาสไปสัมภาษณ์ผู้เฒ่าชาวกะเหรี่ยง ได้รู้เกี่ยวกับความเป็นมาและในการใช้ภาษา และความเป็นมาของคนกะเหรี่ยงในสมัยก่อนอีกด้วย”

ซ. การศึกษาดูงานบ้านวิทยากรเนื้อหาการประกอบอาชีพในชุมชนพบว่า นักเรียนสนุกสนาน ดินแดนที่ได้เรียนรู้จากของจริง ได้เห็นการสาธิตตัวอย่างมีโอกาสถามคำถามและตอบคำถามต่อหน้าเพื่อนร่วมชั้น เห็นคุณค่าของการประกอบอาชีพในชุมชน อยากให้มีกิจกรรมนี้อีก ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “อยากให้มีเวลาไปอีก เพราะทุกคนสนุกสนานได้มีโอกาสถามตอบกัน ทำให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้น” “ผมได้เห็นนกกระทามากมายได้รับความรู้เกี่ยวกับนกกระทาหวังว่าซักวันจะได้นำความรู้นี้ไปใช้ประกอบอาชีพในอนาคตจริงๆ ได้”

ฅ. การทัศนศึกษาโบราณสถานคูบัวพบว่า นักเรียนสนุกได้เรียนรู้และตระหนักถึงประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “การไปทัศนศึกษาโบราณสถานคูบัวสนุกมาก มีวัตถุเก่าแก่ สวยงาม มีประวัติไว้ให้ลูกหลานได้ไปดูไปศึกษา”

2.1.2 ผลของการนำหลักสูตรไปใช้ในรอบที่สอง

คณะผู้วิจัยนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค ฉบับปรับปรุงไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนาโคบน จังหวัดราชบุรี ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 ซึ่งมีนักเรียนจำนวน 35 คน เพื่อศึกษาผลที่ได้จากการจัดหลักสูตรในส่วน of นักเรียน ครู ผู้บริหาร ศึกษาในเทศก์ และชุมชน ดังนี้

1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค คณะผู้วิจัยพิจารณาผลการประเมินที่ได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และผลการประเมินชิ้นงานในแฟ้มผลงานของนักเรียน ผลการประเมินมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

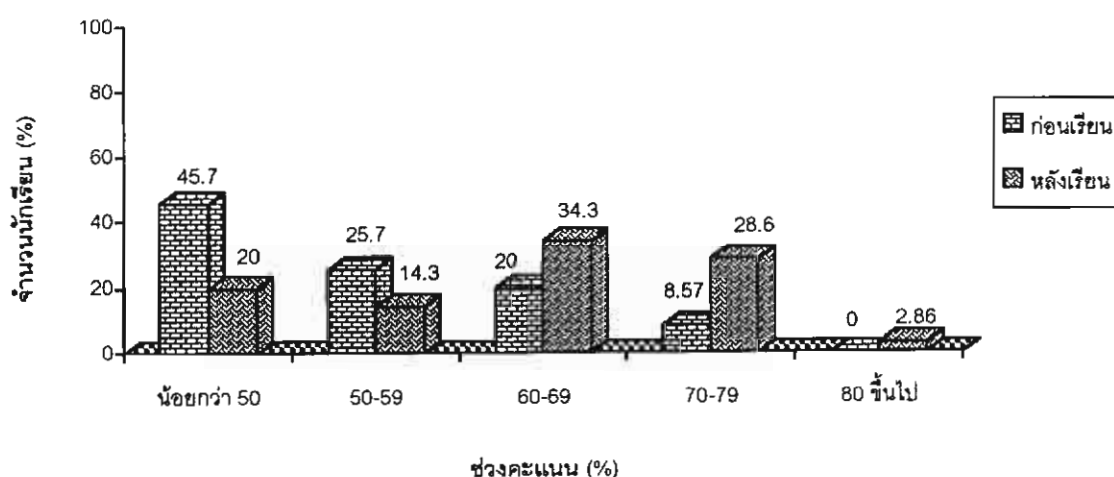
1.1) ผลการประเมินโดยใช้แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

คณะผู้วิจัยทำการทดสอบความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคของนักเรียน โดยใช้แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ฉบับเดียวกันแล้วนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้มาเปรียบเทียบและคิดเป็นค่าร้อยละ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ผลการประเมินจากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

	คะแนนก่อนเรียน		คะแนนหลังเรียน		เพิ่มขึ้น	
	(50)	ร้อยละ	(50)	ร้อยละ	คะแนน	ร้อยละ
เฉลี่ย	25.11	50.23	31.00	62.00	5.89	26.57
ร้อยละ	50.23	50.23	62.00	62.00	11.78	26.57
CV	0.25	0.25	0.22	0.22	0.84	0.96

จากตารางที่ 25 ผลการประเมินจากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแสดงว่า นักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค มีคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนสอบก่อนเรียนอย่างชัดเจน โดยนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนร้อยละ 50.23 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ร้อยละ 62.00 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 26.57 ของคะแนนสอบก่อนเรียนหรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 11.78 ของคะแนนเต็ม และหากพิจารณาการกระจายของคะแนนสอบพบว่า คะแนนสอบหลังเรียนมีการกระจายน้อยกว่าคะแนนสอบก่อนเรียน แสดงว่า นักเรียนมีคะแนนสอบหลังเรียนที่ใกล้เคียงกันหรือเกาะกันเป็นกลุ่มมากขึ้น นอกจากนี้จากภาพที่ 63 แสดงให้เห็นว่าหากจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามช่วงของคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า ในช่วงก่อนเรียนมีนักเรียนที่ได้คะแนนน้อยกว่า ร้อยละ 50 มากถึงร้อยละ 45.7 และไม่มีนักเรียนคนใดได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป แต่ในช่วงหลังเรียนปรากฏว่า มีนักเรียนที่ได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 50 เพียงแค่ร้อยละ 20 ในขณะที่นักเรียนส่วนใหญ่จะได้คะแนนอยู่ในช่วงร้อยละ 60-79 มากที่สุด และยังมีนักเรียนร้อยละ 2.86 ที่ได้คะแนนมากกว่าร้อยละ 80 ขึ้นไป จึงสรุปได้ว่าเมื่อนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นฯ ไปแล้ว 1 ภาคเรียน นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน

ภาพที่ 63 ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามช่วงคะแนนสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

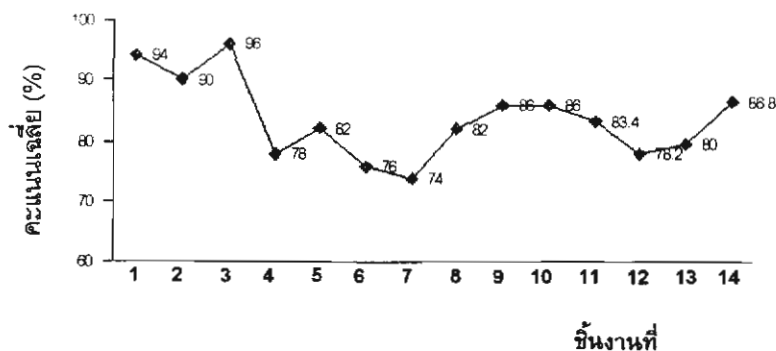
1.2) ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียน

ผลจากการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคจำนวน 14 ชิ้นงาน โดยใช้แบบประเมินชิ้นงานจำนวน 14 ชิ้น แบบประเมินทุกชิ้นจะมีเกณฑ์การให้คะแนนตั้งแต่ 0-5 ซึ่งเกณฑ์การประเมินในแต่ละชิ้นงาน ครูผู้สอนได้ตกลงกับนักเรียนจากการประชุมนิเทศรายวิชาวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคในช่วงแรก คะแนนที่ได้ดังแสดงไว้ในตารางที่ 26

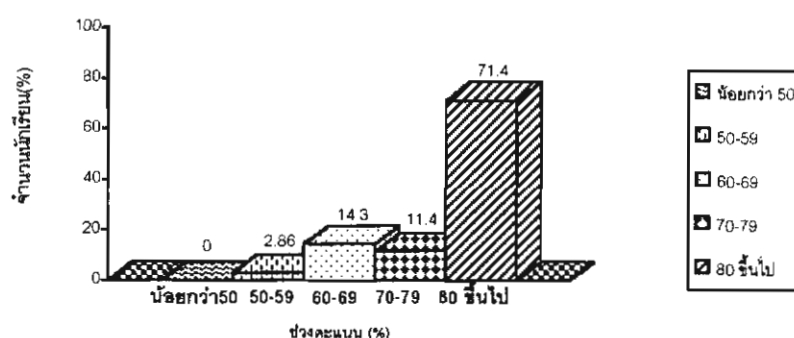
ตารางที่ 26 ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียน

	ชิ้นงานที่														รวม	ร้อยละ
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14		
μ	4.7	4.5	4.8	3.9	4.1	3.8	3.7	4.1	4.3	4.3	4.17	3.91	4.0	4.34	58.8	84.0
ร้อยละ	94	90	96	78	82	76	74	82	86	86	83.4	78.2	80	86.8	84.0	84.0
CV	0.15	0.21	0.09	0.26	0.27	0.29	0.46	0.44	0.26	0.30	0.31	0.40	0.40	0.28	0.14	0.14

จากตาราง 26 ผลการประเมินชิ้นงานจากแฟ้มผลงานของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคแสดงว่า ชิ้นงานทุกชิ้นได้รับการประเมินในระดับดีขึ้นไปคือ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่า ร้อยละ 70 ขึ้นไป โดยคะแนนที่ได้รับการประเมินในระดับดีมาก สูงกว่าร้อยละ 80 มีทั้งสิ้น 10 ชิ้นงาน และเมื่อพิจารณาแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยของชิ้นงาน ดังภาพที่ 64 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของชิ้นงานมีลักษณะขึ้นๆ ลงๆ ขึ้นอยู่กับลักษณะของชิ้นงาน โดยลักษณะของชิ้นงานที่นักเรียนได้คะแนนสูงนั้นเป็นชิ้นงานที่เน้นการวาด ระบาย ตกแต่ง ไม่เน้นในรายละเอียดมากนัก และเป็นชิ้นงานที่เป็นเรื่องใกล้ตัว มีความคุ้นเคย เช่น แผนภูมิเส้นแสดงอุณหภูมิของจังหวัดราชบุรี คำขวัญประจำจังหวัดราชบุรี คำขวัญประจำกิ่งอำเภอนาโค ส่วนชิ้นงานที่นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยน้อยลักษณะของชิ้นงานนอกจากนักเรียนจะต้องตกแต่งแล้ว ยังต้องอาศัยความคิด การวิเคราะห์ การถ่ายทอดเพิ่มขึ้นลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งที่ค่อนข้างใหม่ นักเรียนยังทำได้ไม่ดีนัก เช่น แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ในธรรมชาติ การสัมภาษณ์บุคคลสำคัญในชุมชนและสมุดคำศัพท์ภาษากะเหรี่ยง อย่างไรก็ตามพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นโดยคะแนนร้อยละของชิ้นงานที่ต้องอาศัยความคิด การวิเคราะห์ และการถ่ายทอดในขั้นต่อไป มา นักเรียนก็สามารถทำคะแนนร้อยละเฉลี่ยโดยรวมได้ค่อนข้างคงที่อยู่ในระดับดีมากหรือคิดเป็นร้อยละ 80 ขึ้นไป นอกจากนั้นหากจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มตามช่วงของคะแนนชิ้นงานที่ได้รับดังภาพที่ 65 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 71.4 ได้คะแนนผลการประเมินชิ้นงานอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป) ในขณะที่มีนักเรียนเพียงร้อยละ 2.86 เท่านั้นที่มีคะแนนอยู่ในช่วงร้อยละ 50-59 และไม่มีนักเรียนคนใดเลยที่ได้คะแนนน้อยกว่า ร้อยละ 50

ภาพที่ 64 ผลการประเมินข้อคำถามจำแนกตามลำดับที่ของข้อคำถาม

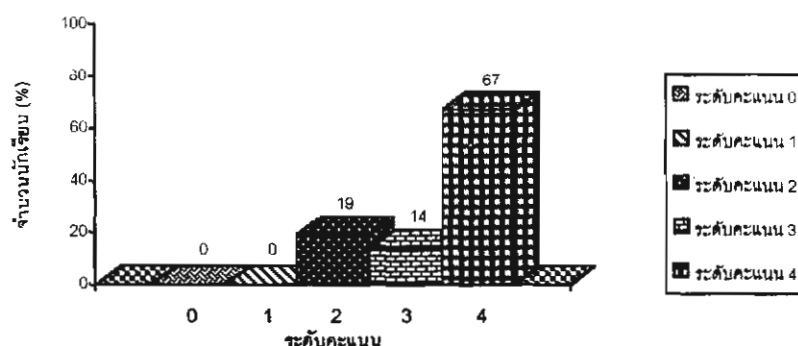
ภาพที่ 65 ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามช่วงคะแนนของการประเมินข้อคำถาม

1.3) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

คณะผู้วิจัยพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค จากการรวมกันของคะแนนการสอบกลางภาค ร้อยละ 10 คะแนน สอบปลายภาค ร้อยละ 30 และคะแนนการประเมินชิ้นงาน ร้อยละ 60 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 27 และภาพที่ 66

ตารางที่ 27 ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้จากแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการประเมินชิ้นงาน

	คะแนนชิ้นงาน(60%)	สอบกลางภาค(10 %)	สอบปลายภาค(30%)	รวม (100%)
คะแนนเฉลี่ย	50.40	4.69	18.60	73.69
CV	0.14	0.22	0.22	0.14

ภาพที่ 66 ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามระดับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

จากตารางที่ 27 และภาพที่ 66 จะเห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังจากเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคไปแล้ว มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 73.69) นักเรียนทุกคนได้คะแนนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำคือ ร้อยละ 50 โดยนักเรียนมีคะแนนอยู่ในระดับ 3 ร้อยละ 37.1 ซึ่งใกล้เคียงกับระดับคะแนน 4 และมีนักเรียนเพียงร้อยละ 11.5 เท่านั้นที่ได้คะแนนต่ำกว่าระดับ 1 จึงสรุปได้ว่าหลังจากนักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นฯ แล้วนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

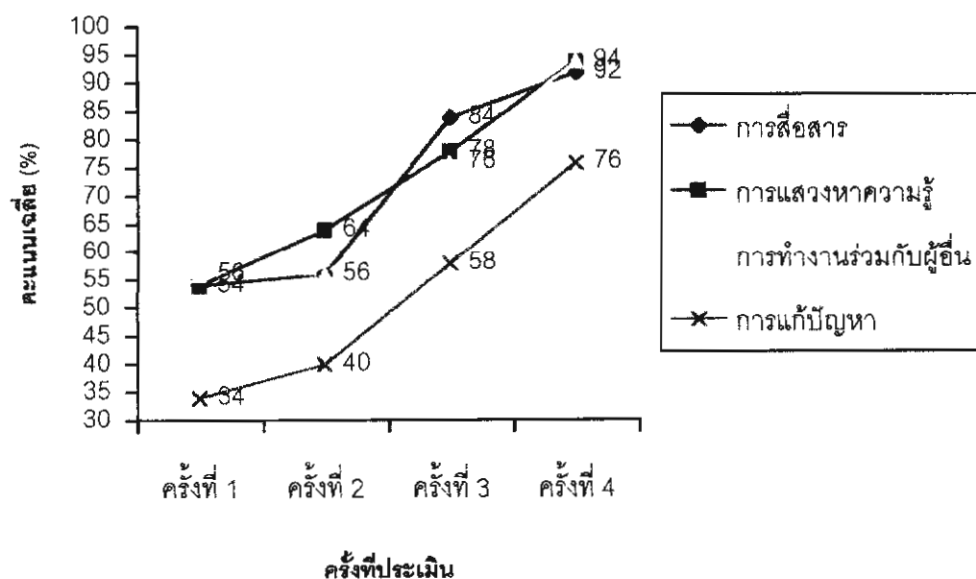
2) ทักษะที่พึงประสงค์

การประเมินทักษะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค คณะผู้วิจัยพิจารณาจากแบบประเมินทักษะที่พึงประสงค์ 3 ด้าน คือ ด้านการสื่อสาร ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านการแก้ปัญหา โดยทำการประเมินเป็นระยะๆ รวมทั้งสิ้น 4 ครั้ง แต่ละครั้งมีการให้คะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 5 คะแนน และทำการประเมินนักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ แสดงไว้ในตารางที่ 28

ตารางที่ 28 ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์

ทักษะด้าน		ครั้งที่ 1	ครั้งที่ 2	ครั้งที่ 3	ครั้งที่ 4	เฉลี่ย	เฉลี่ย ร้อยละ
การสื่อสาร	เฉลี่ย	2.7	2.8	4.2	4.6	14.3	71.3
	CV	0.19	0.18	0.19	0.17	0.16	0.16
การแสวงหาความรู้	เฉลี่ย	2.7	3.2	3.9	4.7	14.5	72.6
	CV	0.15	0.19	0.10	0.17	0.12	0.12
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	เฉลี่ย	2.8	2.8	3.8	4.7	14.1	70.7
	CV	0.18	0.18	0.13	0.15	0.14	0.14
การแก้ปัญหา	เฉลี่ย	1.7	2	2.9	3.8	10.5	52.4
	CV	0.24	0.10	0.10	0.11	0.10	0.10

จากตารางที่ 28 ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์พบว่า นักเรียนมีทักษะที่พึงประสงค์ทั้งทักษะด้านการสื่อสาร ด้านการแสวงหาความรู้ ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับดี โดยทักษะที่นักเรียนได้คะแนนสูงสุดคือ ทักษะการแสวงหาความรู้ รองลงมาคือ ทักษะการสื่อสารและทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น ส่วนทักษะการแก้ปัญหาเป็นทักษะที่นักเรียนได้คะแนนน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาภาพที่ 67 พบว่า ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ในทุกด้านมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับครั้งที่ประเมินอย่างต่อเนื่อง โดยแนวโน้มการพัฒนาทักษะด้านการแก้ปัญหามีมากที่สุดแม้ว่าจะเป็นทักษะที่นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดก็ตาม นอกจากนั้นพบว่า หลังการประเมินครั้งที่ 2 เป็นต้นไป ทักษะที่พึงประสงค์ของนักเรียนทั้ง 4 ด้านมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นสูงสุดทุกทักษะ เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวกิจกรรมการเรียนการสอนในหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ออกไปศึกษานอกสถานที่มากขึ้น มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ จึงเป็นสาเหตุทำให้พัฒนาการในทุกทักษะของนักเรียนดีขึ้นตามลำดับ

ภาพที่ 67 ผลการประเมินทักษะที่พึงประสงค์ จำแนกตามประเภทและลำดับที่ของการประเมิน

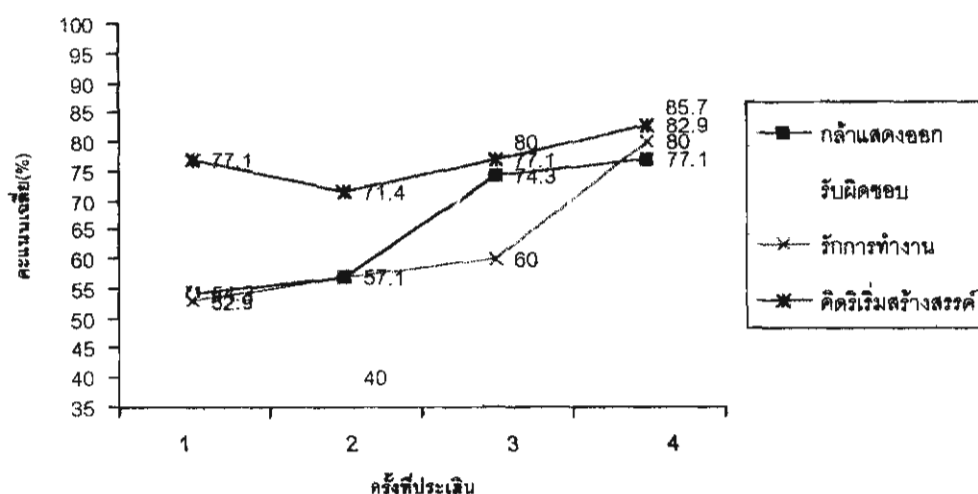
3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์

การประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค คณะผู้วิจัยพิจารณาโดยรวมคะแนนจากแบบประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 4 ด้านคือ ด้านความกล้าแสดงออก ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีนิสัยรักการทำงาน และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คุณลักษณะแต่ละด้านมีการประเมินเป็น

ระยะรวม 4 ครั้ง โดยทำการพิจารณานักเรียนเป็นรายบุคคล ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังแสดงในตารางที่ 29 และภาพที่ 68

ตารางที่ 29 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ด้าน		ประเมินครั้งที่				เฉลี่ยร้อยละ
		1	2	3	4	
กล้าแสดงออก	เฉลี่ย	0.5	0.6	0.7	0.8	65.7
	CV	1.00	0.83	0.57	0.50	0.37
รับผิดชอบ	เฉลี่ย	0.5	0.4	0.8	0.9	65.0
	CV	1.00	1.25	0.50	0.44	0.38
รักการทำงาน	เฉลี่ย	0.6	0.6	0.6	0.8	65.0
	CV	0.83	0.83	0.83	0.50	0.39
คิดริเริ่มสร้างสรรค์	เฉลี่ย	0.8	0.7	0.8	0.8	77.1
	CV	0.50	0.71	0.50	0.50	0.33

ภาพที่ 68 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ จำแนกตามประเภทและลำดับที่ของการประเมิน

จากตารางที่ 29 ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะด้านความกล้าแสดงออก ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีนิสัยรักการทำงาน และด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้านในระดับดี โดยคุณลักษณะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด ส่วนคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีนิสัยรักการทำงาน ด้านความกล้าแสดงออกมีคะแนนเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันและเมื่อพิจารณาภาพที่ 68 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 4 ด้านแนวโน้มพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับครั้งที่ประเมิน แม้ว่าการประเมินในครั้งที่ 1 ถึงครั้งที่ 2 คุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ และคุณลักษณะด้านความคิดริเริ่มสร้างสรรค์จะมีลักษณะ

ลดลง ทั้งนี้เนื่องจากการประเมินในช่วงครั้งที่ 1 ลักษณะชิ้นงานและกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นลักษณะที่นักเรียนคุ้นเคยและชื่นชอบ กล่าวคือ ลักษณะชิ้นงานไม่เน้นให้นักเรียนได้ใช้ความคิดขั้นสูงมากนัก แต่จะเน้นให้นักเรียนใช้การวาด การตกแต่ง การระบายเป็นหลัก ลักษณะการเรียนก็จะเป็นลักษณะที่ครูผู้สอนอธิบายเนื้อหาพร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนสำรวจชุมชนที่เป็นเรื่องใกล้ตัว แต่เมื่อเป็นช่วงการประเมินครั้งที่ 2 รูปแบบการเรียนและชิ้นงาน เป็นรูปแบบที่ค่อนข้างใหม่ นักเรียนต้องใช้การปรับตัวค่อนข้างสูง เช่น การจดจำรายละเอียด และถ่ายทอดสิ่งที่จดจำมาในรูปแบบของชิ้นงาน การใช้ทักษะและความกล้าแสดงออกในการชวนช่วยหาความรู้ในการพัฒนาชิ้นงานด้วยตนเอง เป็นต้น ในส่วนนี้นอกจากนักเรียนจะต้องใช้การวาด ระบาย หรือตกแต่งที่นักเรียนชื่นชอบแล้ว นักเรียนยังจะต้องใช้กระบวนการคิดที่สูงขึ้น แต่เมื่อนักเรียนสามารถปรับตัวได้ พร้อมทั้งกิจกรรมการเรียนได้เปิดโอกาสให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ คะแนนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทุกด้านก็ดีขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังปรากฏในช่วงหลังการประเมินในครั้งที่ 2 เป็นต้นไป

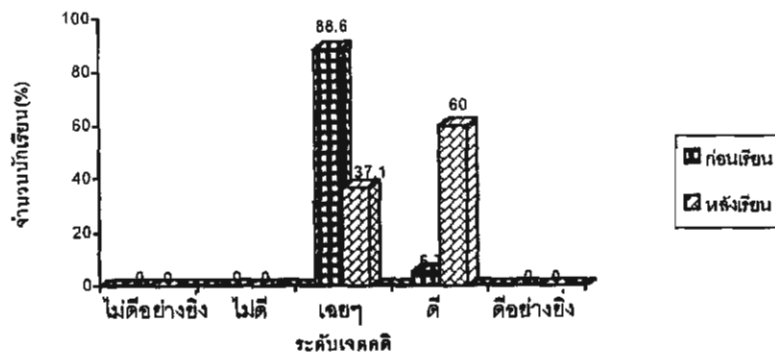
4) เจตคติของนักเรียน

คณะผู้วิจัยได้ทำการทดสอบวัดเจตคติของนักเรียนก่อนและหลังการเรียน หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคด้วยแบบวัดเจตคติฉบับเดียวกันได้คะแนน ดังตารางที่ 30

ตารางที่ 30 ผลการประเมินเจตคติต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคก่อนเรียนและหลังเรียน

	ก่อนเรียน	ร้อยละ	หลังเรียน	ร้อยละ	เพิ่มขึ้น	ร้อยละ	ร้อยละ(ก่อนเรียน)
μ	88.94	68.42	107.91	82.62	18.97	14.59	13.34
ร้อยละ	68.42	68.42	82.62	82.62	26.77	20.59	12.39
C.V.	0.26	0.26	0.11	0.12	1.41	1.41	0.93

จากตารางที่ 30 พบว่า คะแนนเจตคติของนักเรียนส่วนใหญ่เพิ่มขึ้น โดยคิดเป็นร้อยละ 14.59 จากคะแนนเต็ม หรือคิดเป็นร้อยละ 13.34 จากคะแนนก่อนเรียน นอกจากนี้เมื่อพิจารณาคำการกระจายของคะแนนจะเห็นว่าคะแนนเจตคติของนักเรียนหลังเรียน ลดลงจากก่อนเรียน แสดงว่านักเรียนมีเจตคติต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคดีขึ้นและใกล้เคียงกันมากขึ้น และเมื่อพิจารณาภาพที่ 69 พบว่า ในช่วงก่อนเรียนนักเรียนส่วนใหญ่จะมีระดับเจตคติอยู่ที่ระดับเฉยๆ มากที่สุด แต่ในช่วงหลังเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับเจตคติอยู่ในระดับดีมากที่สุด แสดงว่า หลังจากที่นักเรียนได้เรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคไป 1 ภาคการศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่มีเจตคติต่อวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคอยู่ในระดับดี

**ภาพที่ 69 ร้อยละของนักเรียนจำแนกตามระดับเจตคติต่อการเรียนวิชา
วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคก่อนเรียนและหลังเรียน**

5) ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อภาพถ่ายกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสรุปความคิดเห็นของนักเรียนได้ดังนี้

5.1) ผลการสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยทำการสนทนากลุ่มนักเรียนจำนวน 10 คน ประกอบด้วยนักเรียนที่มีพัฒนาการทางการเรียนดีที่สุด 5 คนและนักเรียนที่มีพัฒนาการทางการเรียนน้อยที่สุด 4 คน เกี่ยวกับความคิดเห็นต่อกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคทั้งที่เห็นว่าดีและไม่ดีในประเด็นต่างๆ สรุปได้ดังนี้

ก. ความรู้สึกต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคพบว่า นักเรียนรู้สึกดีใจ สนุกที่ได้เรียนวิชาวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคเพราะกิจกรรมในรายวิชาเป็นเรื่องที่เรียนเกี่ยวกับชุมชนของนักเรียนและได้มีโอกาสไปนอกสถานที่ ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ดีใจที่ได้รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นครับ” “สนุกครับ มันได้เรียนแปลกใหม่มากกว่าตอน ป.6 ครับ” นอกจากนี้การเรียนวิชานี้ทำให้นักเรียนได้สนิทกับเพื่อนๆ มากขึ้น ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “ดีใจที่ได้เรียนครับ เพราะได้สนิทกับเพื่อนมากขึ้น บางคนก็ย้ายมาจากโรงเรียนอื่นด้วยครับ 3-4 คน”

ข. การมีวิทยากรมาให้ความรู้พบว่า นักเรียนรู้สึกดีใจและตื่นเต้นที่มีวิทยากรมาทั้งที่เป็นผู้เฒ่าผู้แก่และผู้เฒ่าผู้แก่มาให้ความรู้แก่นักเรียน เพราะทำให้ได้ความรู้นอกเหนือไปจากครูผู้สอนและชอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่วิทยากรกลุ่มเยาวชนจัดขึ้น เช่น ร้องเพลง เล่นเกม เพราะทำให้สนุกสนานและเข้าใจเนื้อหาที่สอนได้ง่าย ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “ก็ดีครับ พวกพี่ๆ เขามาสอนก็ได้ความรู้ดีครับ จากนอกโรงเรียน บางทีครูเขาไม่รู้ก็จะได้อะไรเพิ่มเติมจากวิทยากรครับ” นอกจากนี้การสละเวลามาเป็นวิทยากร

ของคนในชุมชนโดยเฉพาะผู้นำกลุ่มเยาวชน ทำให้นักเรียนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญของชุมชนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งนักเรียนได้เห็นความตั้งใจของรุ่นพี่ที่มีความตั้งใจที่จะสืบทอดประเพณีและผลประโยชน์ของชุมชนไว้ให้กับคนรุ่นต่อไป ทำให้นักเรียนเกิดเจตนาารมย์ที่ช่วยกันพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า อันจะส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ก็ได้เห็นความสำคัญของประเพณีในท้องถิ่นนะคะ ว่าพวกเขาอดส่ำสละเวลา มาช่วยในเรื่องนี้นะคะ” “ก็รู้สึกที่ดีครับ ถ้าพวกพี่เขาไม่อยู่แล้ว กองทุนหมู่บ้านเขามาใหม่ เราก็ได้รู้ว่าควรทำอย่างไร รู้ทันคนอื่นเขา”

ค. การเรียนนอกสถานที่พบว่า นักเรียนรู้สึกดี สนุก และไม่น่าเบื่อที่ได้ออกไปเรียนนอกสถานที่ เพราะนักเรียนได้รับความรู้จากสถานที่นั้นๆ และมีสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ในการเรียนอยู่ตลอดเวลาดังที่นักเรียนกล่าวว่า “รู้สึกว่ามันดีนะ รู้สึกดีด้วยที่เราได้ความรู้กลับมา” “ไม่น่าเบื่อครับเพราะอย่างที่เรไปบ้านวิทยากรก็เป็นที่เราไม่เคยไปมีอะไรแปลกๆ ใหม่ๆ ไม่เคยเห็น ก็ไม่น่าเบื่อ”

ง. การเรียนที่ค้นคว้าด้วยตนเองพบว่า นักเรียนชอบที่ครูผู้สอนตลอดจนวิทยากรใช้วิธีการเรียนที่ให้นักเรียนได้มีโอกาสหาความรู้ด้วยตนเอง และความรู้ที่ได้นักเรียนสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงในอนาคตได้ ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “คะอย่างที่ว่าวิทยากรเขามาสอน อย่างเรื่องกองทุนหมู่บ้าน เขาก็จะให้เราคิด เข้าร่วมกลุ่มกันแสดงความคิดเห็นว่ามีอะไรบ้าง” นอกจากนี้นักเรียนเห็นว่าวิชาวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนน่าโคเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความสามารถของตนเองหาความรู้ ทั้งจากเพื่อน ผู้ปกครอง บุคคลสำคัญในท้องถิ่น ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “ผมว่าวิชานี้เราต้องหาความรู้ให้มากขึ้น มีแหล่งที่เราจะต้องหาความรู้ในสิ่งที่เราต้องรู้มากขึ้นครับ”

จ. การทำงานเป็นกลุ่มพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนแบ่งแยกออกเป็น 2 กลุ่มคือกลุ่มที่เห็นว่าดี ได้ให้เหตุผลว่า การทำงานเป็นกลุ่มทำให้นักเรียนมีความสามัคคีกัน ช่วยเหลือกัน ฝึกการพัฒนาลักษณะนิสัยของตนเอง รู้จักแบ่งหน้าที่ซึ่งกันและกัน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “เวลาเข้าร่วมกลุ่มกันเนี่ย เราจะได้ฝึกนิสัยคนด้วยนะคะจะได้มีความสามัคคีภายในกลุ่ม ให้คนในกลุ่มมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย” สำหรับกลุ่มที่เห็นว่าไม่ดีได้ให้เหตุผลว่า การทำงานเป็นกลุ่มทำให้นักเรียนบางคนไม่ให้ความร่วมมือเกิดการทะเลาะเบาะแว้ง และการไม่ยอมได้รับการยอมรับจากเพื่อนในกลุ่ม ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “...บางทีก็ไม่ดีครับ มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ่อย ...” “ไม่ดีครับ คนที่เรียนเก่งเขาจะดูพวกที่เรียนไม่เก่งว่าไม่ช่วยทำ บางทีเขาก็ด่าแล้วก็ไล่ออกจากกลุ่ม...”

ฉ. ปัญหาในการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนน่าโคพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย โดยกลุ่มที่มีพัฒนาการในการเรียนดีเห็นว่า ไม่มีปัญหาในการเรียน แต่สำหรับกลุ่มที่มีพัฒนาการในการเรียนไม่ดีมีปัญหาด้านอุปกรณ์การเรียนที่มีอยู่อย่างจำกัด นักเรียนต้องแย่งกันใช้จนเป็นสาเหตุให้นักเรียนพัฒนา

ชิ้นงานไม่ทันเวลาและถูกครูดู ดั้งที่นักเรียนกล่าวว่า “อย่างตอนทำรายงานการทัศนศึกษาต้องใช้หนังสือทำด้วยแล้วหนังสือมันมีแค่ 4 เล่ม ก็ให้หัวหน้ากลุ่มไปเขียนก่อนแล้วก็เวียนกันไปทำ บางทีก็เวียนไม่ครบกลุ่มแต่หมดเวลา ก่อนที่จะมาถึงเราส่วนใหญ่ก็จะไม่ได้ส่ง”

ข. ชิ้นงานที่นักเรียนชื่นชอบพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ชื่นชอบชิ้นงานในรายวิชาทุกชิ้น ถ้าให้เลือกชิ้นที่ชอบที่สุดจะได้แก่ สมุดคำศัพท์ภาษากะเหรี่ยง แผนภาพความสัมพันธ์ในธรรมชาติ คำขวัญประจำกิ่งอำเภอนาโค แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนชาติพันธุ์ ภาพวาดหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ภาพศิลปะการแต่งกายชาวกะเหรี่ยง และแผนที่จังหวัดราชบุรี สาเหตุที่เลือกเพราะเป็นชิ้นงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนของตน เกี่ยวกับชาวกะเหรี่ยงและนักเรียนได้คะแนนเต็มจากชิ้นงานนั้นๆ

ช. จำนวนชิ้นงานที่เหมาะสมในหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคพบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม โดยกลุ่มที่มีพัฒนาการทางการเรียนดีเห็นว่าจำนวนชิ้นงาน 14 ชิ้นมีความเหมาะสมแล้ว แต่ในขณะที่กลุ่มที่มีพัฒนาการทางการเรียนน้อยเห็นว่าจำนวนชิ้นงานที่มีอยู่มากเกินไป ควรจะลดเหลือ 10 ชิ้น ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “งานมากครับ ชัก 10 ชิ้นกำลังดีครับ”

ฅ. การมีแฟ้มผลงานในหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคพบว่า นักเรียนเห็นว่าการมีแฟ้มผลงานหลักสูตรท้องถิ่นฯ เป็นประโยชน์ต่อการเรียน เพราะทำให้นักเรียนได้ทบทวนความรู้ที่เรียนไป ได้เห็นพัฒนาการในการทำงานของตนเอง นอกจากนั้นการมีแฟ้มผลงานเป็นของตนเองยังช่วยให้ไม่เกิดความวุ่นวายหรือทะเลาะวิวาทในการค้นหาและการชมผลงาน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “พอเราเรียนไปนานๆ เราก็มาเปิดดูทีหลังว่าที่เราเรียนๆ ไปนะ ได้อะไรไปบ้าง” “ปลื้มครับ ที่ว่าเราอุตส่าห์ทำงานชิ้นหนึ่งเราก็เอาไปเก็บไว้ เวลาผ่านไปเราก็มาเปิดดูใหม่ว่าเราปรับปรุงตัวเองไปถึงไหนแล้ว เก็บผลงานตัวเองไว้พอขึ้น ม.2 เราก็จะมาดูว่าเราทำดีกว่าตอน ม.1 หรือเปล่าครับ” “ดีครับ มีจะได้เก็บงานของเราเอง จะได้ไม่สูญหายครับ”

ญ. พัฒนาการของนักเรียนจากการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคพบว่า นักเรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆ เพิ่มขึ้นเช่น ด้านความรู้ในเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ได้เยอะเลยคะ ได้ทราบถึงประเพณีในท้องถิ่นคะ แล้วก็เรียนรู้วัฒนธรรมในท้องถิ่น โตขึ้นจะได้เอาความรู้ที่เรียนไปมาใช้พัฒนาท้องถิ่นของเราให้ดีขึ้นคะ” ด้านทักษะการทำงาน เช่น การเขียน ลายมือดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “ผมได้เขียนมากขึ้นครับ ลายมือดีขึ้น”

นอกจากนั้นนักเรียนยังได้แสดงความคิดเห็นว่าอยากให้ชุมชนได้รับรู้เรื่องราวที่นักเรียนได้เรียนและต้องการให้มีหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคอยู่ตลอดไป ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “อยากให้คนในหมู่บ้านนั้นะคะมารู้เรื่องราวต่างๆ ที่เรา

เรียนกันผมขอขอบคุณพี่ๆ ดอกเตอร์ที่มาสนใจเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มันเป็นชนบทเล็กๆ แต่พวกดอกเตอร์เขายังมาให้ความสนใจ ผมก็ขอขอบคุณครับ” “ผมอยากให้มีวิชาไปเรื่อยๆ ครับ”

5.2) ภาพถ่ายกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโค คณะผู้วิจัยนำภาพถ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นฯ รวมทั้งสิ้น 31 ภาพ โดยให้นักเรียนเขียนบรรยายความรู้สึก ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรมในภาพถ่ายได้อย่างอิสระและไม่จำกัดจำนวนภาพพบว่า โดยเฉลี่ยนักเรียนเลือกแสดงความคิดเห็นต่อภาพถ่ายคนละ 2 ภาพ โดยกิจกรรมที่นักเรียนเลือกบรรยายความรู้สึกมากที่สุดคือ กิจกรรมแรลลี่ชุมชน ส่วนกิจกรรมที่นักเรียนเลือกบรรยายความรู้สึกน้อยที่สุดคือ กิจกรรมการทัศนศึกษานานาชาติบ้านนาโคในเนื้อหาพืชสมุนไพร ซึ่งความคิดเห็นต่อกิจกรรมต่างๆ สรุปได้ดังนี้

ก. กิจกรรมแรลลี่ชุมชนพบว่า นักเรียนรู้สึกภูมิใจที่เห็นเพื่อนมีความตั้งใจเรียน ตั้งใจฟัง ตั้งใจจด รวมทั้งสนุกกับเกมการแข่งขันที่สอดแทรกในการเรียนทำให้นักเรียนได้ฝึกพัฒนาการใช้ความคิด ไหวพริบ อีกทั้งกิจกรรมการเรียนยังสะท้อนให้นักเรียนได้เห็นภาพในอดีตเช่น ชีวิตความเป็นอยู่ พัฒนาการของชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดเป็นต้น ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ทุกคนรู้จักหน้าที่และทำหน้าที่ของตนอย่างดี ตั้งใจฟัง ไม่มีใครไม่จด” “รู้สึกสนุกกับเกมที่เล่น ได้ความรู้และฝึกสมองดีสำหรับทุกคน” “ผมมีความรู้สึกว่าได้ความรู้เกี่ยวกับการศึกษาในปัจจุบันและการศึกษาในสมัยก่อน อาคารไหนตั้งก่อนหลัง ใช้วัสดุจากธรรมชาติมาใช่” นอกจากนี้กิจกรรมนี้ยังทำให้นักเรียนเกิดความสำนึกรักท้องถิ่นและอยากสืบทอดเจตนารมย์ในการพัฒนาท้องถิ่นต่อจากคนรุ่นเก่า ดังนี้นักเรียนกล่าวว่า “อยากให้นาโคบนพัฒนาขึ้น อยากให้หมู่บ้านใหญ่กว่าเดิมและก็มีคนอยู่หลายๆ คน”

ข. กิจกรรมนอกชั้นเรียนเรื่องความสัมพันธ์ในธรรมชาติพบว่า นักเรียนรู้สึกสนุกที่ได้เรียนเพราะนอกจากจะได้ความรู้แล้วยังได้ออกกำลังกายไปในตัว ฝึกการเอาตัวรอด การใช้ไหวพริบ นักเรียนรู้สึกประทับใจต่อเกมที่เล่น และเห็นเพื่อนร่วมชั้นเล่นเกมพร้อมเรียนอย่างมีความสุข ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ประทับใจที่เห็นทุกคนเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจและทุกคนเข้ากันด้วยดี” “วันนี้ฉันรู้สึกเหนื่อยมากและสนุกมาก เพราะได้เรียนรู้ก็คือการเอาตัวรอดและได้ฝึกทักษะการวิ่งเล่น การมีไหวพริบที่เอาตัวรอดได้” “ผมรู้สึกว่าการกิจกรรมนี้ให้ความรู้ในภาษาอังกฤษของสัตว์ต่างๆ และความสนุกของเกมที่ทำให้ผมสนุก ผมเล่นแล้วอยากจะทำอีก”

ค. กิจกรรมการทัศนศึกษานานาชาติบ้านนาโคเรื่องอาชีพในชุมชนเกษตรผสมผสานครบวงจรพบว่า นักเรียนรู้สึกประทับใจวิทยากรผู้สาธิตให้ความรู้ทำให้เห็นความสำคัญของอาชีพในชุมชน และประทับใจเพื่อนร่วมชั้นที่ตั้งใจเรียน ตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “นักเรียนทุกคน ตั้งใจฟังและสนใจฟัง ไม่เล่นไม่คุย และทุกคนตั้งใจปฏิบัติงานอย่างขยันและเข้าใจได้ง่าย และทำงานได้สำเร็จ” “วันนั้นได้ความรู้มากจริงๆ ได้ดู

ลูกตอนลูกหมู หยอดยาลูกเจี๊ยบ รู้สึกได้ความรู้สึกจริงๆ” แต่ข้อเสียของกิจกรรมนี้คือ นักเรียนไม่ค่อยอยากให้มีการตอนหมูเพราะเกิดความสงสาร ดังที่นักเรียนคนหนึ่งกล่าวว่า “ผมว่าไม่น่ามีการตอนหมู” “ผมมีความรู้สึกสงสารลูกหมูมากตอนที่มันโดนมีดโกนบาดตรง...”

ง. กิจกรรมทัศนศึกษาจังหวัดราชบุรีพบว่า นักเรียนรู้สึกภูมิใจตื่นเต้นที่ได้ไปทัศนศึกษาจังหวัดราชบุรี เพราะเป็นการเปิดโลกทัศน์ของนักเรียนและนักเรียนตระหนักถึงคุณค่าของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ตลอดจนอาชีพที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดและอยากประกอบอาชีพในชุมชน ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ฉันรู้สึกภูมิใจที่ได้ไปหาความรู้นอกโรงเรียน ฉันได้ไปในจังหวัดราชบุรี เช่น โรงโม่รัตนโกสินทร์ ได้ไปดูการปั้นโม่มังกรของฝากราชบุรี ได้ไปจุดบันทึกเพื่อนำมาทำเป็นรายงานส่งครู รู้สึกตื่นเต้นมากและได้ความรู้กลับมาด้วย” “ผมมีความรู้สึกที่จังหวัดราชบุรีของเรามีเอกลักษณ์ก็เห็นจะเป็นโรงโม่รัตนโกสินทร์ซึ่งตอนนี้ได้ขยายกิจการไปทั่วประเทศ” “ประทับใจที่ได้ไปดูความเป็นอยู่ของชาวตลาดน้ำดำเนินว่าเป็นอยู่อย่างไรและการขายของของชาวตลาดน้ำดำเนิน”

จ. กิจกรรมในชั้นเรียนเรื่องการรวมกลุ่มในชุมชนพบว่า นักเรียนรู้สึกสนุกกับกิจกรรมเพราะได้ออกไปเดินหน้าชั้น ได้แสดงความคิดเห็น ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ผมรู้สึกมีความสุขต่อกิจกรรมนี้ที่ได้เห็นเพื่อนออกมาเดิน” “ดีใจที่ทำ (แข่งขันเกม) เสร็จก่อนกลุ่มอื่น”

ฉ. กิจกรรมทัศนศึกษาบ้านวิทยากรในเนื้อหาพืชสมุนไพรพบว่า นักเรียนรู้สึกสนุก เพลิดเพลินในการเรียนเพราะเนื้อหาน่าสนใจและบรรยากาศที่เรียนร่มรื่น ดังที่นักเรียนกล่าวว่า “ผมมีความสุขที่ได้ศึกษาเรื่องพืชสมุนไพรในชุมชนและสิ่งอื่นๆ อีกมากมาย เช่น ความเชื่อในการเก็บสมุนไพร” “ได้ความเพลิดเพลินกับบรรยากาศอันร่มรื่นของบ้านวิทยากร”

2.2 ปัญหาและความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ ต่อการนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง วัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคไปใช้

หลังจากนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคไปใช้ในแต่ละรอบ คณะผู้วิจัยได้จัดการสนทนากลุ่มกับผู้บริหารโรงเรียน คณะครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านนาโคบน และได้สัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์ เกี่ยวกับปัญหาและความคิดเห็นต่อการนำหลักสูตรท้องถิ่นฯไปใช้ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

2.2.1 ปัญหาของการนำหลักสูตรไปใช้

1) ในมุมมองของผู้บริหารโรงเรียน การนำหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคมาใช้ เป็นวิชาหนึ่งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในรอบแรกนั้น ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นว่าไม่ได้ก่อให้เกิดปัญหาความยุ่งยากแต่อย่างใดโดยแสดงความคิดเห็นว่า“หลักสูตรท้องถิ่นฯ เป็นวิชาหนึ่งอยู่แล้ว ถึงแม้เรียนวิชาหลักสูตรท้องถิ่น เด็กก็ต้องเรียนในวิชาสังคมศึกษา

อยู่แล้ว เพียงแต่ว่าที่ผ่านมาเราไม่เคยมีคนในชุมชนเข้ามาร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเท่านั้น” สำหรับการเรียนการสอนในวิชานี้ที่จะต้องออกไปศึกษาในชุมชนด้วยก็ไม่มีปัญหา คนในชุมชนให้ความร่วมมือและเต็มใจให้ความช่วยเหลือดี

ส่วนปัญหาที่มีคือ**ปัญหาการเปลี่ยนตัวผู้สอน ปัญหาเวลา ปัญหาการนิเทศ และปัญหางบประมาณ** ซึ่งมีสาระโดยสรุปดังนี้

ในส่วนของ**ปัญหาการเปลี่ยนตัวผู้สอน** ในรอบแรกโรงเรียนบ้านนาโคบนี้ได้เตรียมครูที่จบการศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาและเคยสอนวิชาท้องถิ่นของเรา ซึ่งมีเนื้อหาสาระที่คล้ายคลึงกับวิชาหลักสูตรท้องถิ่นให้เป็นผู้สอนร่วมวางแผนการเรียนการสอนกับคณะผู้วิจัย ไปศึกษาดูงานตลอดจนเข้าอบรมการพัฒนาหลักสูตร และการประเมินตามสภาพจริง แต่ต่อมาครูผู้สอนได้ย้ายไปสอนที่โรงเรียนอื่นทำให้ต้องมีการเปลี่ยนตัวครูผู้สอน ซึ่งมีได้เป็นคนวางแผนการสอนตั้งแต่ต้น อย่างไรก็ตามอาจารย์ใหญ่ได้เตรียมการแก้ปัญหาทันทีที่ทราบข่าวการย้ายโดยให้ครูที่จะต้องสอนแทน มาทำงานคู่กันเมื่อมีการอบรมหรือดูงานก็จะให้ไปด้วยกันทั้งสองคนเพื่อถ่ายทอดงาน และให้เป็นพี่เลี้ยงไปด้วย สำหรับในรอบที่สองไม่เกิดปัญหาในด้านตัวครูผู้สอน เนื่องจากอาจารย์ใหญ่ได้มอบหมายให้ครูผู้สอนคนเดิมได้ดำเนินการสอนต่อ จึงได้ผู้สอนที่มีประสบการณ์และมองแผนการสอนได้ตลอดชัดเจนมากขึ้นกว่าเดิม

ในประเด็น**ปัญหาด้านเวลา** ในรอบแรกเนื่องจากการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนนาโคบนี้นักเรียนต้องออกไปศึกษาในชุมชน เช่น ศึกษาการประกอบอาชีพเกษตรผสมผสาน แหล่งความรู้ในชุมชนเกี่ยวกับสมุนไพรสาธารณสุข ชุมชนที่ศูนย์อนามัย ศิลปวัฒนธรรมกะเหรี่ยงในหมู่บ้าน ทศนศึกษาในตำบลจังหวัดและต่างอำเภอ ฯลฯ อาจารย์ใหญ่มีความเห็นว่าการไปศึกษานอกสถานที่ที่มีปัญหาเกี่ยวกับเวลาค่อนข้างจำกัดโดยกล่าวว่า “เวลาพาออกไปนอกสถานที่ ถ้าไปไกลมากจะกระทบกระเทือน เพราะนักเรียนมีหลายคน ต้องมียานพาหนะไป และต้องได้รับความยินยอมจากผู้ปกครอง” ในรอบสองได้มีการปรับการจัดกิจกรรมที่กระชับขึ้นเช่นกิจกรรม “แรลลี่ชุมชน” ในรอบแรกได้จัดฐานความรู้ในชุมชนไว้ 5 ฐาน ในรอบสองได้ลดลงเหลือ 3 ฐาน โดยได้นำอีก 2 ฐานไปรวมไว้ในงานผูกแขนเรียกขวัญวันกินข้าวห่อของหมู่บ้านที่จัดทำเป็นประจำทุกปี และเป็นการจัดเวลาเรียนให้สอดคล้องกับสภาพการของชุมชนจริงๆ สำหรับปัญหาในด้านเวลานี้ในรอบที่สองได้เกิดเหตุการณ์คนร้ายเชื้อชาติกะเหรี่ยงยิงรณนักเรียนได้รับบาดเจ็บและมีนักเรียนตาย ทำให้โรงเรียนในเขตนี้ต้องหยุดโรงเรียนไปทำให้เสียเวลาในการเรียน เกิดปัญหาการเรียนไม่ต่อเนื่อง และผู้ปกครองวิตกกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยของนักเรียนไม่อยากให้นักเรียนกลับบ้านเย็นเพราะเกรงว่าจะเกิดอันตราย อย่างไรก็ตามความวิตกกังวลได้ค่อยๆ ลดลงเมื่อหมู่บ้านได้มีการตรวจตราจัดเวรยามคอยสอดส่องดูแล และทางราชการได้เร่งตรวจสอบ

ในส่วนของ**ปัญหาการนิเทศ**ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นปัญหาในรอบแรกเนื่องจากไม่มีเวลาดูด้วยกันทั้งสองฝ่าย ซึ่งอาจารย์ใหญ่ให้คำอธิบายว่า “เราไม่มีเวลาโดยเฉพาะ

ตัวผมเอง ทำให้ไม่สามารถนิเทศได้ตามแผนที่กำหนดไว้ แต่อันที่จริงแล้วครูก็นิเทศกันเองได้ ไม่จำเป็นต้องรอผู้บริหาร แต่ครูเราก็มีไม่พอ แต่ละคนก็รับภาระงานสอนกันมากมายอยู่แล้ว" อย่างไรก็ตามมีข้อน่าสังเกตว่าถึงแม้ว่าอาจารย์ใหญ่จะกล่าวว่าไม่มีเวลาในการนิเทศการสอน แต่อาจารย์ใหญ่ก็ได้ให้ความสนใจและช่วยเหลือจัดหาอุปกรณ์ที่ครูผู้สอนต้องการใช้ อำนวยความสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไปทัศนศึกษาในตัวจังหวัด และรับรู้รับทราบกิจกรรมการเรียนการสอนต่างๆ กระยะเนื่องจากครูผู้สอนส่งแผนการสอนให้ อาจารย์ใหญ่ได้ตรวจสอบ ในรอบสอง ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศการสอนโดยตรงในห้องเรียนเช่นกัน แต่ในรอบนี้เนื่องจากครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการสอนเพิ่มขึ้น และประจวบกับอาจารย์ใหญ่กำลังพัฒนาโรงเรียนเพื่อรองรับการประเมินตำแหน่งผู้อำนวยการคุณภาพในภาคต้น ปีการศึกษา 2545 ซึ่งทางโรงเรียนจะต้องเตรียมผลงานในด้านต่างๆ ซึ่งรวมทั้งผลงานการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้วย ทำให้อาจารย์ใหญ่มีการติดตามการจัดหลักสูตรท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด และอาจารย์ใหญ่ยังเป็นผู้ดำเนินการนำสื่อวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นไปรวบจัดนิทรรศการงานผูกแขนเรียกขวัญวันกินข้าวห่อที่ศูนย์วัฒนธรรมของชุมชนและยื่นอธิบายให้ความรู้แก่ผู้สนใจที่เข้ามาดูนิทรรศการ กิจกรรมดังกล่าวนี้จึงทำให้แม้ว่าจะไม่ได้มีการนิเทศการสอนในห้องเรียน แต่ก็มีติดตามงานร่วมให้คำปรึกษาในรูปแบบอื่น

ในส่วนของปัญหางบประมาณในรอบแรก เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในวิชานี้ได้เน้นให้นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้กระดาษ ดินสอสี แฟ้ม กล่องใส่ผลงาน ชั้นวางอุปกรณ์ บอร์ด ตลอดจนไปทัศนศึกษา ฯลฯ อุปกรณ์เหล่านี้ทางโรงเรียนไม่ได้มีอยู่ต้องจัดหาใหม่ทั้งสิ้น ประกอบกับฐานะของนักเรียนในโรงเรียนค่อนข้างขัดสน ทำให้ต้องใช้งบประมาณมากในช่วงแรก แม้ว่าสื่ออุปกรณ์บางอย่างทางโรงเรียนจะทำเองได้ก็ตาม อาจารย์ใหญ่ได้กล่าวถึงปัญหานี้ว่า "เงินมันน้อย เราก็ต้องใช้อย่างประหยัดแล้วผมก็คิดว่าเราให้เท่าไรก็ใช้เท่านั้น อย่างการใช้จ่ายในการพาเด็กออกไปข้างนอก โรงเรียนก็จะออกให้ทั้งหมด บางครั้งการประหยัดมากๆ ทำให้เรารู้สึกอึดอัดและก็เกิดความไม่สะดวกในการใช้จ่ายเงิน" อย่างไรก็ตามในรอบสองปัญหานี้ได้ลดลงในบางส่วนเพราะได้อุปกรณ์ที่ได้สะสมไว้ในรอบแรกมาใช้ เช่น บอร์ด ชั้นวางอุปกรณ์ ภาพประกอบ หุ่นจำลองการตีผึ้ง เครื่องใช้ชาวกะเหรี่ยง ส่วนที่ยังคงต้องจ่ายจะเป็นวัสดุสิ้นเปลืองเช่น กระดาษ ดินสอสี และการไปทัศนศึกษา เป็นต้น

2) ในมุมมองของครูผู้สอนหลักสูตรท้องถิ่น ในรอบแรกมีปัญหาเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษา ปัญหาเวลาจำกัดในการสอน ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์ การติดต่อกับวิทยากร ในรอบสองมีปัญหาแต่น้อยลงกว่าในการสอนรอบแรกซึ่งมีสาระโดยสรุปดังนี้

ปัญหาเกี่ยวกับนวัตกรรมทางการศึกษา ครูผู้สอนยังไม่เข้าใจชัดเจนเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ๆ ทางการศึกษา เช่น การสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบสตอรี่ไลน์ การบูรณาการ การประเมินโดยใช้แฟ้มผลงาน การใช้เกณฑ์การประเมินเป็นแนวทางในการประเมินผล ฯลฯ แม้ว่าคณะผู้วิจัยได้จัดให้คณะครูในโรงเรียนไปศึกษาดูงาน

ที่โรงเรียนรุ่งอรุณ และโรงเรียนผไทอุทิศ แต่ก็ช่วยได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากครูผู้สอนต้องนำมาปรับให้เข้ากับวิชาและระดับชั้นที่ตนเองสอน ครูผู้สอนกล่าวถึงปัญหานี้ในตอนแรกๆ ว่า

เขียนแผนการสอนแบบสตอรี่ไลน์ไม่ออก ถ้าเป็นแผนธรรมดาแบบของโรงเรียนนั้นเขียนเสร็จแล้ว แต่พอจะมาเขียนเป็นสตอรี่ไลน์มันดูแล้วมันขัดกัน มันเหมือนไม่ต่อเนื่อง ก็เรื่องจุดประสงค์และก็รูปแบบการเขียนแผนการสอนแบบสตอรี่ไลน์นี้ก็จะเขียนอย่างไร เพราะเราไม่รู้จุดประสงค์ของวิชาที่คนอื่นสอน [การบูรณาการ] แล้วจะเขียนได้อย่างไร เดี่ยวต้องเรียกครูมาคุยกันสักครั้งก่อนเพราะตั้งแต่เปิดเทอมยังไม่ได้คุยกันเลย

นอกจากครูจะมีปัญหาเองแล้ว ครูผู้สอนยังได้กล่าวถึงปัญหานักเรียนก็ไม่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนและการประเมินผลในแนวใหม่ด้วยเช่นกันโดยกล่าวว่า

...เด็กยังไม่คุ้นกับการเรียนแบบนี้ งานก็เยอะต้องกลับบ้านเย็น ต้องคอยเตือนตลอดเลยว่า ต้องทำงานนะ ส่งนะ เป็นประจำ อีกอย่างก็เด็กใช้อุปกรณ์เปลืองคือเด็กไม่เคย พอเสียก็ทิ้งไม่เอาด้านหลังมาใช้ด้วย บางทีก็ไม่วางแผนให้ดีก่อนลงมือทำ แล้วก็เรื่องเวลาที่พาเด็กออกไปข้างนอกนั้นเรามากจะรักษาเวลาไม่ได้ เด็กต้องกลับบ้านเย็น แล้วรถก็จะหมดตั้งแต่ 4 โมงเย็น

อย่างไรก็ตามปัญหาเกี่ยวกับการนำแนวความคิดใหม่ๆ ทางการศึกษามาใช้ในรอบสองนี้นับว่าดีขึ้นโดยครูผู้สอนกล่าวถึงตนเองและครูผู้สอนวิชาอื่นที่มาบูรณาการว่า “ผ่านไปหนึ่งเทอมก็เข้าใจอะไรมากขึ้น มีการบูรณาการกับวิชาอื่นๆมากขึ้น ส่วนเรื่องสตอรี่ไลน์นี้ก็ดีขึ้น รู้ว่าควรจะเริ่มต้นขึ้นมาอย่างไร แล้วจะดำเนินการต่อเนื่องไปอย่างไร ครูที่มาบูรณาการตอนนี้ก็ได้พรรคพวกมาหมดทั้ง 6 คน ตรงนี้ได้ช่วยกันหมดทั้ง 6 คน” จึงนับว่าปัญหาได้ค่อยๆ คลี่คลายขึ้นเมื่อครูผู้สอนได้มีประสบการณ์เพิ่มขึ้น

ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์และเอกสารประกอบการสอน ในการสอนในรอบหนึ่งและรอบสองมีปัญหาเกี่ยวกับความพร้อมในเชิงเอกสาร สื่ออุปกรณ์กระดาษ ดินสอสี เนื่องจากโรงเรียนไม่ค่อยมีงบประมาณและนักเรียนขาดแคลนอุปกรณ์ ต้องแบ่งปันกันใช้ มีผลทำให้การทำงานต้องล่าช้า ครูผู้สอนต้องจัดระบบการใช้อุปกรณ์ที่รัดกุมเพราะเด็กนักเรียนไม่รู้จักการร่ำงาน การใช้ของอย่างประหยัด และฝึกนิสัยการรักษาของให้ใช้ได้นานและคุ้มค่า ครูผู้สอนได้กล่าวถึงปัญหาความไม่เพียงพอของเอกสารว่า “(เอกสาร) ที่ทำเองนะไม่มีหรอก จะมีก็เอกสารวิชาท้องถิ่นของเราที่ทางจังหวัดแจกมา ตอนแรกก็บอกว่าให้มา 10 เล่ม แต่ก็มาถึงแค่ 7 เล่ม ก็ให้นักเรียนยืมเรียนตอนนี้เหลือ 6 เล่มแล้ว” สำหรับการรวบรวมเอกสารอื่นๆ นั้นครูผู้สอนได้มีความพยายามรวบรวมโดยได้กล่าวว่า “ส่วนเอกสารอื่นๆ ก็มี ที่ไปอ่านเจอในหนังสืออื่นบ้าง อาจารย์ใหญ่หามาให้บ้าง แต่ก็ยังไม่ได้รวบรวมไว้” ปัญหาในเรื่องเอกสารและสื่ออุปกรณ์ในรอบที่สองลดน้อยลงเนื่องจากทางโรงเรียนได้จัดห้องที่สามารถจัดเก็บเอกสารและอุปกรณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนไว้โดยเฉพาะ แต่ในส่วนที่เป็นวัสดุสิ้นเปลือง เช่น กระดาษและดินสอสี

โดยยังคงเป็นปัญหาทั้งสองรอบเนื่องจากเป็นนักเรียนคนละชุดกัน ทำให้ครูผู้สอนต้องอบรมและแนะนำการใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่าในตอนต้นเทอมอย่างเข้มงวดและมีการปรับจำนวนชิ้นงานให้ลดน้อยลง มีการบูรณาการงานระหว่างวิชาที่เกี่ยวข้อง และมีการเขียนเกณฑ์การประเมินผลและชี้แจงให้นักเรียนทราบอย่างชัดเจนล่วงหน้า โดยอาจารย์ที่สอนบูรณาการร่วมกันชี้แจงกับนักเรียนในวันปฐมนิเทศในช่วงเปิดเรียน

ปัญหาเวลาจำกัดในการสอน และการติดต่อกับวิทยากร ในการสอนรอบแรกซึ่งเป็นเทอมสองครูผู้สอนประสบปัญหาเรื่องเวลาสอนที่ถูกกิจกรรมอื่นๆ แทรก เช่น กิจกรรมวันประถมศึกษา กีฬากลุ่มโรงเรียน ลูกเสือทั้งระดับประถมและมัธยม วันปีใหม่ วันเด็ก งานแข่งขันทางวิชาการ ตลอดจนการที่ครูในโรงเรียนต้องไปเข้าอบรม ดูงานต่างๆ ฯลฯ ครูผู้สอนมีความเห็นว่า “เนื้อหาหลักสูตรพอดีแล้ว แต่เรามีเวลาน้อยเอง กิจกรรมเยอะเทอมสองนะ ถ้าไปสอนเทอมหนึ่งก็น่าจะดีขึ้น” จากปัญหาการสอนในรอบแรกที่มีปัญหาเรื่องเวลานี้ ทำให้ครูผู้สอนอยากลองเปลี่ยนเป็นเทอมต้นโดยมีความเห็นว่า “คิดว่าดีกว่า อย่างน้อยนะ เทอมหนึ่งก็อากาศดี ชุ่มชื้น ไปด้วยไรก็สบายใจ นี่ไปไหนก็แล้งไปหมด แล้วกิจกรรมก็เยอะ บางทีก็สอนไม่ทัน ถ้าสอนไม่ทันก็จะใช้วิธีรวบเลย เด็กก็บ่นเหมือนกันแต่ช่วงหลังๆ รู้สึกว่าชินแล้วไม่ค่อยมีเสียงบ่น” นอกจากนี้ครูผู้สอนยังได้แก้ปัญหาการสอนไม่ทันโดยให้งานเด็กไปทำที่บ้านแล้วนำมาส่งและให้เด็กนักเรียนลงชุมชนในวันเสาร์และตอนเย็น ซึ่งแต่ละวิธีก็ก่อให้เกิดปัญหาอื่นๆ ตามมาอีก เช่น การให้งานเด็กไปทำที่บ้าน นักเรียนจะเลือกดินสอสีที่ตนต้องการไป 2-3 แท่ง แล้วลืมเอากลับมาทำหาย ทำให้นักเรียนคนอื่นไม่มีอุปกรณ์ใช้ การให้นักเรียนไปศึกษาชุมชนตอนเย็น มีปัญหารถประจำทางหมดนักเรียนมีปัญหาการเดินทางกลับบ้าน และผู้ปกครองเป็นห่วงกลัวว่าลูกเลิกเรียนแล้วจะไปที่ไหน ส่วนการมาเรียนตอนวันเสาร์ บางทีผู้ปกครองไม่แน่ใจว่านักเรียนมาเรียนจริงหรือใช้เป็นข้ออ้างไปเที่ยวที่อื่น ฯลฯ

นอกจากนี้การที่ครูผู้สอนมีการรับผิดชอบหลายอย่างทำให้มีเวลาติดต่อกับวิทยากรจำกัด มีเวลาติดต่อกับวิทยากรกระชั้น ทำให้วิทยากรไม่มีเวลาเตรียมตัวมากนัก และครูผู้สอนกังวลเกี่ยวกับการเชิญวิทยากรซ้ำๆ ว่า “เทอมหน้ายังไม่รู้เลยว่าเอาอย่างไร จะเอาวิทยากรคนเดิม บ้านเดิมที่พาเด็กไปดู วิทยากรจะเบื่อหรือเปล่า แล้วบ้านที่พาเด็กไปจะรำคาญหรือเปล่านั้นไม่รู้ พาไปทุกปีเลย” อย่างไรก็ตามจากการสนทนากับวิทยากรทุกท่านพบว่าในฝ่ายวิทยากรทุกคนเต็มใจที่จะให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน แต่วิทยากรที่เป็นผู้นำเยาวชนได้แสดงความเป็นห่วงเกี่ยวกับการหาเยาวชนผู้นำคนอื่นๆ ที่จะมาสืบทอดให้ความช่วยเหลือเพราะตนเองจะต้องโยกย้ายไปทำมาหากินที่อื่นในอนาคต ปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวทำให้ในรอบสองได้มีการปรับเปลี่ยนเวลาสอนจากภาคปลายมาเป็นสอนในภาคต้นแต่ปัญหาในด้านเวลาก็มิได้ลดน้อยลงโดยมีสาเหตุหลายประการเช่น เหตุการณ์คนร้ายเชื้อชาติกะเหรี่ยงยิงรณนักเรียนทำให้โรงเรียนต้องหยุดเรียน โรงเรียนต้องเตรียมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และการทำวิจัยในชั้นเรียนทำให้ต้องส่งคณะครูไปรับการอบรม นอกจากนี้อาจารย์ใหญ่ต้องจัดทำผลงานเพื่อเป็นผู้อำนวยการคุณภาพทำให้ทางโรงเรียนต้องรวบรวมผลงานในด้านต่างๆ ครูผู้สอนจึงต้อง

ทำงานในด้านนี้ด้วย ประกอบกับมารดาของครูผู้สอนป่วยหนักและต่อมาได้ถึงแก่กรรมทำให้ การเรียนการสอนวิชาหลักสูตรท้องถิ่นเป็นไปไม่เต็มที่

3) ในมุมมองของครูผู้สอนวิชาอื่นที่นำมาบูรณาการ ประเด็นปัญหาเวลา จำกัดในรอบแรกนี้ก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานครูผู้สอนวิชาอื่นที่นำมาบูรณาการ ทำให้ไม่ได้มีการประชุมปรึกษาหารือกัน ครูผู้สอนวิชาอื่นที่นำมาบูรณาการไม่ทราบว่าขณะนี้เรียน ถึงเรื่องอะไรแล้วและจะสอดแทรกส่วนของวิชาที่รับผิดชอบตรงไหน ดังเช่นครูผู้สอนวิชาภาษาไทยกล่าวว่า “การนำมาบูรณาการกับภาษาไทย ยังไม่ค่อยได้บูรณาการ บางครั้งก็ไม่ทราบว่า กำหนดการสอนของวิชาหลักสูตรท้องถิ่นสอนอะไร ก็พยายามโยงแต่ก็ไม่ได้เต็มที่นัก” สำหรับ วิชาที่สามารถนำมาบูรณาการไปได้เลยเช่นวิชาพืชสมุนไพร ครูผู้สอนวิชาพืชสมุนไพรกล่าวว่า “บางวิชาเช่นพืชสมุนไพร สามารถบูรณาการไปได้ด้วยกันเลย แต่ก็มียุทธศาสตร์เลือกเรียนแค่ครึ่งห้อง” การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในรอบสองมีการกำหนดไว้เป็นสัปดาห์ที่ชัดเจนโดยทำแผนระยะยาวร่วมกัน และกำหนดกิจกรรมหลักไว้ให้ทุกคนรับทราบทำให้มีความสอดคล้องกันดีขึ้นมากกว่าในรอบ แรก ในรอบแรกมีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนชิ้นงานมีมาก และเด็กแบ่งเวลาไม่เป็น ครูผู้สอนคนหนึ่ง กล่าวว่า “งานบางชิ้นไม่สามารถทำให้จบได้ภายใน 2 คาบ งานต้องต่อเนื่อง พอต่อเนื่องไป เด็ก ก็จะคิดเรื่อยไป ที่นี้ก็มั่วแต่่วนแต่วิชานี้(หลักสูตรท้องถิ่น)ก็เลยไม่สนใจวิชาอื่น” ปัญหานี้ทำให้ครู ผู้สอนวิชาอื่นเกิดความรู้สึกว่านักเรียนให้ความสนใจแต่วิชาหลักสูตรท้องถิ่น เพราะอาจารย์ใหญ่ ก็เอาใจใส่ ชุมชนก็เอาใจใส่ มีการพาไปที่ต่าง ๆ ได้เปิดหูเปิดตา และมีสื่ออุปกรณ์มากกว่าวิชาอื่น มีคณะผู้วิจัยมาเยี่ยมเยียนชั้นเรียนอยู่เสมอ ทำให้รู้สึกว่าเป็นที่สนใจเมื่อให้เวลากับวิชานี้มาก ก็เท่ากับว่าต้องไปลดเวลาในวิชาอื่นๆ ลงไป ในรอบสองมีการกำหนดงานร่วมกันโดยการทำงาน หนึ่งชิ้นเป็นงานที่สามารถใช้ได้หลายวิชาที่เกี่ยวข้อง เช่น การทำโครงงานวิทยาศาสตร์ สามารถนำมาใช้กับวิชาพืชสมุนไพร และวิชาหลักสูตรท้องถิ่นได้การไปทัศนศึกษาในชุมชน หรือในตัวจังหวัดสามารถจัดการมอบหมายงานในวิชาหลักสูตรท้องถิ่น วิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และศิลปศึกษาในคราวเดียวกันได้ การสอนพลศึกษาในกิจกรรม “Natural Game” สามารถบูรณาการระหว่างวิชาหลักสูตรท้องถิ่น ศิลปการร้องเพลงวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และพลศึกษาได้ การแก้ไขปัญหาโดยการบูรณาการวิชาต่างๆ นี้ทำให้นักเรียนไม่ต้องทำงาน มากขึ้น หรือมีปัญหาการซ้ำซ้อนกันและนักเรียนสามารถใช้เวลา ปรับปรุงผลงานให้มีคุณภาพ ดีขึ้นและเกิดกำลังใจในการปรับปรุงงานให้ได้คะแนนสูงสุดตามความสามารถของตน

4) จากการสัมภาษณ์ศึกษานิเทศก์อำเภอพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำ หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่นชุมชนบ้านนาโคบไปใช้ในรอบแรกคือ ปัญหาการเข้า มานิเทศเนื่องจาก แต่เดิมมีศึกษานิเทศก์ 2 คน แต่ต่อมาศึกษานิเทศก์คนหนึ่งสอบเป็นผู้บริหาร ได้ จึงเหลือศึกษานิเทศก์คนเดียว ประกอบกับมีภาระงานมากต้องนิเทศหลายโรง และมีเรื่อง การประกันคุณภาพด้วยทำให้มีโอกาสดูเข้ามานิเทศเพียงครั้งเดียว สำหรับในรอบสองก็มีปัญหา เกี่ยวกับไม่มีเวลามานิเทศเช่นกัน ซึ่งศึกษานิเทศก์ได้กล่าวถึงการแก้ปัญหาการนิเทศว่า “ใช้วิธี